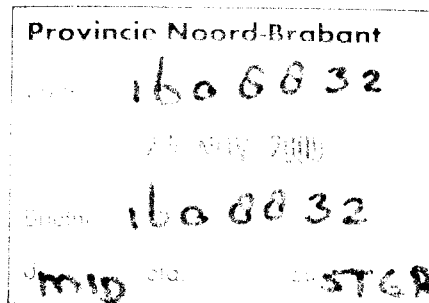

Zuidelijke Rekenkamer

Provincie Noord-Brabant
Griffie
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

referentie
R09.251/PdK/PvG

e-mail
info@zuidelijkerekenkamer.nl

datum
23 november 2009

onderwerp
Kwaliteit natuurcompensatie provincie
Noord-Brabant

doorkiesnummer
040 - 232 93 38

bijlagen
5

Geachte Griffie,

Hierbij bieden wij u een exemplaar aan van het rapport Kwaliteit Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant. Het rapport bestaat uit twee delen, deel 1 Bestuurlijk rapport en deel 2 Rapport van bevindingen.

De Zuidelijke Rekenkamer heeft dit rapport vastgesteld op 17 november 2009 en heden aangeboden aan de leden van Provinciale Staten.

Indien u meer informatie wenst over de locaties van de in het rapport genoemde en beschreven natuurcompensatieterreinen, kunt u op de website van de Zuidelijke Rekenkamer de locatiekaarten raadplegen.

Met vriendelijke groet,
Zuidelijke Rekenkamer

drs. P.W.M. de Kroon
directeur - secretaris

De rekenkamer pleit voor een strikte toepassing (zowel naar kwantiteit als kwaliteit) van natuurcompensatie en voor een goede borging van het toezicht. Daarnaast beveelt de rekenkamer de inrichting van een publiek toegankelijk informatiepunt aan. Dit informatiepunt moet een plaats zijn waar overheden, maatschappelijke organisaties en betrokken burgers een actueel inzicht kunnen krijgen in de stand van zaken rond de uitvoering van de ingreep en de daarmee gepaard gaande compensatieverplichtingen.

Reactie Gedeputeerde Staten Noord-Brabant

In hun reactie hebben Gedeputeerde Staten laten weten dat zij in het onderzoek van de rekenkamer de bevestiging zien van de noodzaak om de werkprocessen ten aanzien van natuurcompensatie te herijken en te verankeren. Het beeld dat de kwaliteit van de natuurcompensatie onder druk staat, wordt niet gedeeld door Gedeputeerde Staten.

0-0-0-0-0-einde persbericht-0-0-0-0-0

Voor meer informatie:

Zuidelijke Rekenkamer

drs. P.W.M. de Kroon, directeur-secretaris, T. 040 - 232 93 38 / 06 -1830 3489

www.zuidelijkerekenkamer.nl

Provincie Noord-Brabant
Griffie
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

referentie	e-mail	datum
R09.251/PdK/PvG	info@zuidelijkerekenkamer.nl	23 november 2009
onderwerp	doorkiesnummer	bijlagen
Kwaliteit natuurcompensatie provincie Noord-Brabant	040 - 232 93 38	5

Geachte Griffie,

Hierbij bieden wij u een exemplaar aan van het rapport Kwaliteit Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant. Het rapport bestaat uit twee delen, deel 1 Bestuurlijk rapport en deel 2 Rapport van bevindingen.

De Zuidelijke Rekenkamer heeft dit rapport vastgesteld op 17 november 2009 en heden aangeboden aan de leden van Provinciale Staten.

Indien u meer informatie wenst over de locaties van de in het rapport genoemde en beschreven natuurcompensatieterreinen, kunt u op de website van de Zuidelijke Rekenkamer de locatiekaarten raadplegen.

Met vriendelijke groet,
Zuidelijke Rekenkamer

drs. P.W.M. de Kroon
directeur - secretaris

Eindhoven

24 november 2009

0-0-0-0-0-Persbericht-0-0-0-0-0

Controle op Kwaliteit natuurcompensatie provincie Noord-Brabant onvoldoende

De provincie Noord-Brabant zorgt niet goed voor het compenseren van beschermde natuur die wordt aangetast. Dat is de hoofdconclusie van een onderzoek van de Zuidelijke Rekenkamer naar de kwaliteit van de natuurcompensatie provincie Noord-Brabant. De rekenkamer heeft het onderzoeksrapport op 23 november 2009 aangeboden aan Provinciale Staten.

Compensatie is een belangrijk instrument dat ervoor zorgt dat bij schadelijke ingrepen in beschermde gebieden geen verlies aan natuurkenmerken en -waarden plaatsvindt. Uitgangspunt daarbij is dat natuurkenmerken en -waarden die verloren gaan in kwantiteit en kwaliteit worden gecompenseerd. Provincies spelen een belangrijke rol bij de toepassing van het compensatiebeginsel. Zij moeten er op toezien dat het correct in ruimtelijke plannen van initiatiefnemers wordt opgenomen en, als de ruimtelijke ingreep daadwerkelijk wordt uitgevoerd, controleren dat de compenserende maatregelen conform het voorstel worden uitgevoerd.

De Zuidelijke Rekenkamer heeft een onderzoek ingesteld naar de vraag of de provincie Noord-Brabant haar taken betreffende compensatie op een juiste manier uitvoert, zodat voldaan wordt aan de compensatie-eis wat betreft behoud van natuurkwaliteit. De rekenkamer heeft vastgesteld dat de provincie weliswaar het nationale natuurcompensatiebeleid op een goede manier heeft uitgewerkt in een provinciale beleidsregel, maar deze schriftelijke regel in de praktijk zelf onvoldoende naleeft en ook niet actief stuurt op de uitvoering van het natuurcompensatiebeleid.

De rekenkamer heeft niet alleen het beleid van de provincie onderzocht, maar heeft ook gekeken naar de manier waarop zij haar taken in de praktijk uitvoert. Daarvoor zijn zowel dossieronderzoek als veldonderzoeken verricht. De rekenkamer concludeert dat bij de meeste projecten waarbij natuurcompensatie moet plaatsvinden, niet of onvoldoende wordt voldaan aan een aantal essentiële eisen. Het betreft voornamelijk het opstellen van een compensatieplan, het sluiten van een compensatieovereenkomst tussen de betrokken partijen, de planologische verankering van de compensatielocatie in een bestemmingsplan en het uitvoeren van veldcontroles door de provincie. De rekenkamer stelt op basis van de veldbezoeken vast dat in de onderzoeksperiode in een aantal gevallen sprake is van een afname van zowel de grootte als kwaliteit van bestaande natuur. Doordat in veel van de onderzochte gevallen inzicht ontbreekt in het te voeren beheer, ontbreekt ook een goed zicht op de wijze waarop de gerealiseerde compensatiemaatregelen op korte en lange termijn worden gewaarborgd. Bovendien kan de provincie op deze wijze hier ook niet op controleren en indien nodig bijsturen. De rekenkamer rekent het de provincie aan dat zij geen monitoring en veldcontroles verricht, zoals de beleidsregel voorschrijft.

De rekenkamer pleit voor een strikte toepassing (zowel naar kwantiteit als kwaliteit) van natuurcompensatie en voor een goede borging van het toezicht. Daarnaast beveelt de rekenkamer de inrichting van een publiek toegankelijk informatiepunt aan. Dit informatiepunt moet een plaats zijn waar overheden, maatschappelijke organisaties en betrokken burgers een actueel inzicht kunnen krijgen in de stand van zaken rond de uitvoering van de ingreep en de daarmee gepaard gaande compensatieverplichtingen.

Reactie Gedeputeerde Staten Noord-Brabant

In hun reactie hebben Gedeputeerde Staten laten weten dat zij in het onderzoek van de rekenkamer de bevestiging zien van de noodzaak om de werkprocessen ten aanzien van natuurcompensatie te herijken en te verankeren. Het beeld dat de kwaliteit van de natuurcompensatie onder druk staat, wordt niet gedeeld door Gedeputeerde Staten.

0-0-0-0-0-einde persbericht-0-0-0-0-0

Voor meer informatie:

Zuidelijke Rekenkamer

drs. P.W.M. de Kroon, directeur-secretaris, T. 040 - 232 93 38 / 06 -1830 3489

www.zuidelijkerekenkamer.nl

**Kwaliteit Natuurcompensatie
provincie Noord-Brabant**

Deel I Bestuurlijk Rapport

17 november 2009

ISBN 978-90-8768-022-0

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
1 Inleiding	4
1.1 Achtergrond onderzoek	4
1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen	7
1.3 Aanpak onderzoek	8
2 Conclusies en aanbevelingen	11
2.1 Conclusies	11
2.1.1 Hoofdconclusie	11
2.1.2 Deelconclusies invulling taken en verantwoordelijkheden	11
2.1.3 Deelconclusies waarborging kwaliteit natuurcompensatie	13
2.1.4 Deelconclusies informatie-uitwisseling GS	14
2.2 Aanbevelingen	15
3 Samenvattende bevindingen	16
3.1 Taken en verantwoordelijkheden	16
3.1.1 Provinciaal Beleid	16
3.1.2 Interne organisatie	17
3.1.3 Definitie natuurkwaliteit	18
3.2 Waarborging kwaliteit natuurcompensatie	19
3.2.1 Dossieronderzoek	19
3.2.2 Veldbezoeken	23
4 Bestuurlijke reactie	25
5 Nawoord rekenkamer	30
Bijlage 1 Tabel samenvattende bevindingen	32

Leeswijzer

De Zuidelijke Rekenkamer heeft in de periode januari 2009 - juni 2009 onderzoek verricht naar de mate waarin de provincie Noord-Brabant erin slaagt behoud van natuurkwaliteit te waarborgen bij ruimtelijke ingrepen in (beschermde) natuur- en bosgebieden in de provincie.

De resultaten van dit onderzoek worden in twee deelrapporten weergegeven.

Het voorliggende rapport, Deel I, betreft een bestuurlijke rapportage.

In hoofdstuk 1 van dit rapport worden eerst de achtergrond, doelstelling, onderzoeksvragen en de aanpak van het onderzoek toegelicht.

In hoofdstuk 2 worden de conclusies die uit het onderzoek voortvloeien en enkele aanbevelingen geformuleerd.

Hoofdstuk 3 bevat een samenvatting van de bevindingen van het onderzoek.

Tot slot zijn in het rapport de bestuurlijke reactie op het onderzoek (hoofdstuk 4) en een nawoord van de rekenkamer (hoofdstuk 5) opgenomen.

Het rapport omvat daarnaast een deel II. Hierin worden de onderliggende bevindingen van het onderzoek, voortgekomen uit een documentanalyse, dossieronderzoek, veldbezoeken en interviews met betrokkenen binnen de provincie, weergegeven. De bevindingen van het veldbezoek worden geïllustreerd met foto's van de compensatielocaties.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond onderzoek

Wet- en regelgeving natuurbescherming

De Nota Ruimte (januari 2006) bevat de hoofdlijnen van het nationaal ruimtelijk beleid voor de komende decennia. Uitgangspunt daarbij is 'Ruimte voor ontwikkeling'. Het beperkte oppervlak dat Nederland ter beschikking staat maakt een efficiënte en duurzame toepassing van dit uitgangspunt noodzakelijk. Dit betekent dat een goede balans gevonden moet worden tussen enerzijds ruimte om te bouwen en anderzijds behoud en verdere ontwikkeling van natuur.

De (politieke) belangstelling in Nederland voor natuurbehoud is niet nieuw. In 1967 werd de eerste Natuurbeschermingswet (Nb-wet) van kracht. Sindsdien heeft Nederland tal van internationale verdragen en Europese verordeningen betreffende natuurbehoud en -bescherming onderschreven. Een belangrijk kader voor het huidige nationale beleid vormt het internationale Biodiversiteitsverdrag dat Nederland in 1992 tekende. Dit verdrag verplicht tot 'behoud en duurzaam gebruik van genen, soorten en ecosystemen op het land, in het water en in de lucht'. Dit uitgangspunt wordt in Nederland vormgegeven via de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

De Nb-wet 1967 is in 1998 aangepast aan de eisen die internationale verdragen en Europese richtlijnen stellen aan natuurbehoud. In oktober 2005 is de Nb-wet 1998 herzien. Deze herziening hield in dat de bepalingen betreffende natuurbehoud en -bescherming uit de Europese Vogelrichtlijn (1979) en Habitatrichtlijn (1992) in de wet zijn opgenomen.

De gebieden die behoren tot de EHS en/of¹ vallen onder de in 2005 herziene Nb-wet 1998 (Natura 2000-gebieden, oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, en Beschermde Natuurmonumenten), hebben de status 'beschermde gebied'. Voor deze gebieden geldt de verplichting tot behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke kenmerken en waarden en een zogenoemd 'nee, tenzij-' principe. Dit betekent dat handelingen die schade aanrichten aan de wezenlijke kenmerken en natuurwaarden alleen zijn toegestaan als er geen alternatieven mogelijk zijn en er sprake is van (dwingende) redenen van groot openbaar belang. De aangetaste natuurwaarden dienen te worden gecompenseerd. Daarbij is compensatie een uiterst middel; het dient aan de orde te komen als mitigerende maatregelen om

¹ Gebieden van de EHS kunnen ook zijn aangewezen als Beschermde Natuurmonument of als Natura 2000-gebied.

de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen niet kunnen worden toegepast of niet volstaan.

Wet- en regelgeving natuurcompensatie

Compensatie is een belangrijk instrument ter waarborging dat bij schadelijke ingrepen in beschermde gebieden (per saldo) geen verlies aan natuurkenmerken en -waarden plaatsvindt. Uitgangspunt daarbij is dat natuurkenmerken en -waarden die verloren gaan in kwantiteit en kwaliteit worden gecompenseerd. De juridische verankering van het compensatiebeginsel is voor de onderscheiden typen gebieden verschillend.

Voor de EHS geldt vanaf 2006 de Nota Ruimte. Daarvoor gold voor de EHS de planologische kernbeslissing Structuurschema Groene Ruimte (SGR). Voor de Beschermde Natuurmonumenten en Natura 2000-gebieden geldt de (in 2005 herziene) Nb-wet 1998.

Het compensatiebeginsel speelt met name bij gebiedsbescherming, maar komt daarnaast ook voor in het kader van andere wetgeving, met name de Boswet en de Flora- en Faunawet (Ffw).

Compensatiebeginsel EHS

In 2007 hebben het rijk en de provincies op basis van de Nota Ruimte (2006) een geïntegreerd beleidskader voor het EHS-regime opgesteld². Hierin wordt onder meer het compensatiebeginsel nader uitgewerkt. Beschreven wordt wanneer en hoe compensatie moet plaatsvinden en welke verantwoordelijkheden betrokken partijen hebben.

Samengevat levert dat het volgende stappenschema op:

1. Toetsing aan 'nee, tenzij'-principe. Indien ondanks significant negatief effect akkoord, dan 2;
2. Voorwaarden voor compensatieplan als zelfstandig document (toegevoegd³) en inhoudelijke eisen aan compensatie (toegevoegd);
3. Besluit bevoegd gezag over ingreep en compensatie;
4. Verankering ingreep en compensatie in ruimtelijke plannen;
5. Privaatrechtelijke overeenkomst tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag. Juridisch bindende afspraken over uitvoering compensatieplan (toegevoegd), inclusief bankgarantie, uiterste termijn realisatie compensatie, boetebeding bij overschrijding termijn;
6. Monitoring en rapportage uitvoering compensatie door bevoegd gezag. Provincie registreert jaarlijks de stand van zaken uitvoering compensatie. Indien uiterste termijn is verstreken, dan 7;

² Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS. Ministerie van LNV, ministerie van VROM en Interprovinciaal Overleg (IPO), 29 mei 2007.

³ Indien in een zin (toegevoegd) staat betekent dat toegevoegd in vergelijking met de Nota Ruimte en de SGR.

7. Overname uitvoering door gevoegd gezag (toegevoegd): bankgarantie en boete naar Groenfonds als gelabeld budget, bevoegd gezag neemt uitvoering over, uitvoeringskosten voor rekening van de initiatiefnemer vanuit gelabeld Groenfondsbudget.

Compensatiebeginsel NB-wet 1998

De Nb-wet 1998 is van toepassing op Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten. De wet heeft tot doel specifieke soorten en habitattypen in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Daartoe zijn instandhoudingsdoelstellingen bepaald. Geplande ingrepen in Nb-wet gebieden moeten worden beoordeeld en getoetst op mogelijk significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Artikel 19d, lid 1, van de Nb-wet bepaalt dat 'het verboden is zonder vergunning van het bevoegd gezag projecten of andere handelingen uit te voeren, die gelet op de instandhoudingsdoelstelling de kwaliteit van de natuurlijke kenmerken van een beschermd gebied kunnen aantasten'. Is sprake van aantasting dan kan slechts een vergunning worden verleend indien er geen alternatieve oplossingen aanwezig zijn en het gaat om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard (artikel 19g, lid 2). Aan de vergunningverlening dient dan de verplichting te worden verbonden tot het treffen van compenserende maatregelen.

Provinciale taken en verantwoordelijkheden natuurcompensatie

Bij het beleidsproces op het gebied van natuurbescherming zijn de volgende partijen betrokken:

- Het rijk als verantwoordelijke voor de wet- en regelgeving;
- Provincies en gemeenten als uitvoerders van het beleid conform de Wet op de ruimtelijke ordening (Wro) en overige relevante wet- en regelgeving, zoals de Nota Ruimte (voorheen SGR) en de Nb-wet 1998;
- Initiatiefnemers (veelal gemeenten en private partijen) als uitvoerders van projecten die schade veroorzaken aan beschermde gebieden.

Provincies zijn verantwoordelijk voor het uitwerken van het nationale natuurbeschermingsbeleid op regionaal niveau. Wat betreft het 'nee, tenzij'-principe en het natuurcompensatiebeginsel is in het SGR (1995) aan provincies verzocht deze te verankeren in hun streekplannen. In de loop van de tijd hebben de meeste provincies daaraan gehoor gegeven. De provincie Noord-Brabant in 1997 met de notitie 'Toepassing Compensatiebeginsel Noord-Brabant', waarin een nadere uitwerking wordt gegeven aan het streekplanbeleid van 1992, en vervolgens in de beleidsregel Natuurcompensatie (2005).

Provincies moeten in hun streekplannen de EHS planologisch beschermen. Vallen ruimtelijke plannen van initiatiefnemers (veelal gemeenten en private partijen) binnen de EHS dan dienen provincies deze plannen en het 'nee, tenzij'-principe

te toetsen aan hun streekplan en, indien van toepassing, aan een eigen beleidsregel betreffende natuurcompensatie. Er moet dan een compensatieplan gevoegd zijn bij het (gewijzigde) bestemmingsplan. Initiatiefnemers dienen de (provinciale) beleidsregels betreffende natuurcompensatie bij toegestane ingrepen in de EHS na te leven. Provincies dienen hierop toezicht te houden.

Ook voor gebieden waarop de Nb-wet 1998 van toepassing is zijn provincies het bevoegd gezag. Dat betekent dat zij verantwoordelijk zijn voor het verlenen van vergunningen voor projecten die ingrijpen in de natuur ter plaatse. Provincies dienen ook hierbij toe te zien op een correcte uitvoering van het 'nee, tenzij'-principe en het compensatiebeginsel.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Uit het voorgaande komt naar voren dat provincies een belangrijke rol spelen bij de toepassing en uitvoering van het compensatiebeginsel. Zij dienen erop toe te zien dat het compensatiebeginsel correct in ruimtelijke plannen van initiatiefnemers wordt opgenomen en, als de ruimtelijke ingreep daadwerkelijk wordt uitgevoerd, erop toe te zien dat de compenserende maatregelen conform het voorstel worden uitgevoerd. Daarnaast kunnen provincies, als initiatiefnemers van ruimtelijke ingrepen waarbij schade wordt veroorzaakt aan beschermde gebieden, zelf verantwoordelijk zijn voor toepassing en uitvoering van natuurcompensatie.

De afgelopen jaren zijn er verschillende onderzoeken verricht naar de uitvoering van het compensatiebeginsel in de praktijk⁴. In mei 2006 heeft de VROM-Inspectie het rapport 'De uitvoering van het compensatiebeginsel bij ruimtelijke ingrepen in de EHS' gepubliceerd en de Algemene Rekenkamer in juni 2007 het rapport 'Bescherming van Natuurgebieden'. Beide rapporten hebben betrekking op de provincies Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg.

Het onderzoek van de VROM-Inspectie richt zich op de uitvoering van het compensatiebeginsel van ruimtelijke ingrepen in de EHS en gaat zowel in op de planologische verankering als de daadwerkelijke uitvoering. Verder is op hoofdlijnen gekeken naar de doorwerking van het compensatiebeginsel in streekplannen en provinciale beleidsregels. De kwaliteit van de uitgevoerde compensaties en het beheer daarvan zijn niet in het onderzoek meegenomen. Ook de Algemene Rekenkamer heeft hier niet expliciet naar gekeken, maar merkt

⁴ Natuurcompensatie, hoe werkt het in de praktijk, Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte, Wageningen 2003; Rendeert Natuurcompensatie? LEI, 2005; Natuurcompensatie over de grens. LEI, 2007.

hierover in haar rapport op dat de onderzochte provincies de compensatieplannen alleen op omvang toetsen en niet op kwaliteit en/of ruimtelijke samenhang. Naar aanleiding hiervan en gezien het feit dat kwaliteit bij de uitvoering van compensatie bij alle natuurbeschermingsregimes een belangrijke factor is, acht de Zuidelijke Rekenkamer een onderzoek naar dit aspect van belang. Met het onderzoek stelt de rekenkamer zich ten doel om inzicht te verschaffen in de mate van behoud van natuurkwaliteit bij ruimtelijke ingrepen in (beschermde) natuur- en bosgebieden in de provincie Noord-Brabant.

Het onderzoek richt zich op de volgende hoofdvraag:

In hoeverre slaagt de provincie Noord-Brabant erin te waarborgen dat bij ruimtelijke ingrepen in natuurgebieden op een juiste wijze uitvoering wordt gegeven aan de compensatie-eis, dat per saldo geen netto verlies aan waarden optreedt voor wat betreft kwaliteit?

Deze hoofdvraag is nader uitgewerkt in de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat zijn de taken en verantwoordelijkheden van de provincie met betrekking tot compensatie?
2. Hoe definieert de provincie het begrip kwaliteit en op welke manier geeft ze invulling aan de kwaliteitseis?
3. In hoeverre en op welke manier toetst ze compensatieplannen aan de kwaliteitseis?
4. In hoeverre en op welke manier toetst ze of de uitgevoerde compensatie en het beheer daarvan in de praktijk voldoen aan de vereiste kwaliteit?
5. In hoeverre en op welke manier neemt ze, indien de uitvoering van de compensatie en het beheer daarvan achterblijft bij de vereiste kwaliteit, maatregelen?
6. Op welke manier wordt de informatie-uitwisseling tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten over compensatie vormgegeven?

1.3 Aanpak onderzoek

Normenkader

De rekenkamer heeft voor de beoordeling van de bevindingen van haar onderzoek een normenkader opgesteld. Dit normenkader bevat de bepalingen met betrekking tot kwaliteit van natuurcompensatie en het beheer daarvan die op nationaal en provinciaal niveau in wet- en regelgeving zijn opgenomen. Daarnaast bestaat het normenkader uit normen met betrekking tot toezicht, controle en naleving. Het normenkader is ter instemming voorgelegd aan betrokkenen binnen de provincie. Het normenkader is opgenomen in bijlage 1 van deelrapport II.

Afbakening

Het compensatiebeginsel is pas van toepassing indien:

1. de wezenlijke waarden en kenmerken (EHS)/instandhoudingsdoelstellingen (Nb-gebieden) van een beschermd gebied door een ingreep (significant) worden aangetast,
2. vervolgens aan de hand van het 'nee, tenzij'-principe is aangetoond dat er sprake is van (dwingende) redenen van groot openbaar belang en dat er geen haalbare alternatieve locaties of alternatieven voor de activiteit bestaan en
3. mitigerende maatregelen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen niet kunnen worden toegepast of niet volstaan.

Het onderzoek richt zich op de kwaliteit, zowel de planologische/juridische verankering als de uitvoering in het veld, van compensatiemaatregelen en het beheer daarvan bij ruimtelijke ingrepen in beschermde gebieden.

Dit houdt in dat niet gekeken wordt naar een juiste toepassing van de stappen voorafgaand aan compensatie (aantasting wezenlijke waarden en kenmerken, 'nee, tenzij'-principe en mitigerende maatregelen).

Ook wordt niet gekeken naar compensatie in het kader van de saldobenadering en herbegrenzing EHS.

Wat de beschermde gebieden betreft wordt aangesloten bij de afbakening zoals deze is weergegeven in de beleidsregel Natuurcompensatie van de provincie Noord-Brabant:

1. Groene Hoofdstructuur (GHS)⁵: samenhangend netwerk van alle natuur- en bosgebieden, landbouwgebieden en andere gebieden met bijzondere natuur- en landschappelijke waarden en landbouwgebieden die bijzondere potenties hebben voor de ontwikkeling van natuurwaarden;
2. AHS-landschap: landbouwgebieden waarin landschappelijke waarden voorkomen die nauw samenhangen met bijzondere natuurwaarden of landbouwgebieden die zelf geen bijzondere natuurwaarden bezitten maar vanwege hun ligging ten opzichte van bos- en natuurgebieden tot de AHS-landschap worden gerekend;
3. gebieden die in vigerende bestemmingsplannen zijn bestemd als bos- of natuurgebied.

Het onderzoek heeft betrekking op de periode juli 2004 - juli 2008.

Het aantal dossiers waarbij de provincie dient toe te zien op een correcte toepassing en uitvoering van compensatiemaatregelen betreft in deze periode in totaal 23 (2004 geen, 2005 4, 2006 5, 2007 6 en 2008 8).

⁵ Uitgaande van de begrenzing in de natuurgebiedsplannen, valt de EHS geheel binnen de streekplancategorie GHS.

Onderzoeksmethode

De rekenkamer heeft het onderzoek naar de kwaliteit van voorgenomen en, indien daar reeds sprake van was, uitgevoerde natuurcompensatiemaatregelen in de provincie Noord-Brabant gefaseerd uitgevoerd. Eerst is op basis van documentanalyse in kaart gebracht hoe de provincie inhoudelijk en organisatorisch invulling geeft aan haar taken en verantwoordelijkheden betreffende natuurcompensatie (onderzoeksvragen één en twee).

Vervolgens heeft bestudering van alle dossiers die binnen de onderzoeksperiode vallen plaatsgevonden. Daarbij stonden de onderzoeksvragen drie, vier en vijf centraal. Voorts is bij alle dossiers in het veld bekeken hoe invulling is gegeven aan de kwaliteitseis.

Tot slot is de vraag beantwoord op welke manier de informatie-uitwisseling tussen Gedeputeerde Staten (GS) en Provinciale Staten (PS) is vormgegeven (zesde onderzoeksvraag). Daarvoor zijn de documenten benodigd voor het beantwoorden van de eerste twee onderzoeksvragen, de dossiers en overige relevante stukken gebruikt.

Naast bestudering van alle relevante documenten, het dossieronderzoek en de veldbezoeken zijn interviews gehouden met vertegenwoordigers van de provinciale ambtelijke organisatie.

2 Conclusies en aanbevelingen

2.1 Conclusies

De hoofdvraag van het onderzoek luidt in hoeverre de provincie Noord-Brabant erin slaagt te waarborgen dat bij ruimtelijke ingrepen in natuurgebieden op een juiste wijze uitvoering wordt gegeven aan de compensatie-eis, dat per saldo geen netto verlies aan waarden optreedt voor wat betreft kwaliteit.

Met betrekking tot deze hoofdvraag zijn relevante constatering die uit het onderzoek van de rekenkamer naar voren zijn gekomen dat:

- de provincie het (nationale) natuurcompensatiebeleid op een adequate wijze heeft uitgewerkt in een provinciale beleidsregel, maar geen (werk)processen ten behoeve van de uitvoering van dit beleid op papier heeft vastgelegd;
- de provincie de beleidsregels in de praktijk onvoldoende naleeft;
- de provincie mede hierdoor in beperkte mate inzicht heeft in en greep heeft op de realisatie en het beheer van natuurcompensatieprojecten;
- er voornamelijk in de onderzoeksperiode sprake is van een afname, niet alleen in kwantiteit maar ook in kwaliteit, van natuurwaarden;
- GS in de onderzoeksperiode niet actief hebben gestuurd op de uitvoering van het (provinciale) natuurcompensatiebeleid en daarop ook niet zijn bevraagd door PS.

2.1.1 Hoofdconclusie

Op basis van bovenstaande constatering luidt de hoofdconclusie van de rekenkamer dat de provincie onvoldoende waarborgt dat het compenseren van aangetaste natuur transparant, juist en tijdig wordt gerealiseerd en de compensatielocatie op de lange termijn zodanig wordt beheerd, dat per saldo geen verlies aan natuurkwaliteit optreedt.

Deze hoofdconclusie is nader onder te verdelen in deelconclusies met betrekking tot respectievelijk de invulling van taken en verantwoordelijkheden betreffende natuurcompensatie door de provincie, de wijze waarop zij deze taken in de praktijk uitvoert (waarborging kwaliteit natuurcompensatie) en de informatie-uitwisseling tussen GS en PS.

2.1.2 Deelconclusies invulling taken en verantwoordelijkheden

Om de hoofdvraag van het onderzoek te kunnen beantwoorden heeft de rekenkamer eerst in kaart gebracht hoe de provincie in de onderzoeksperiode invulling heeft gegeven aan haar taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie, zoals beschreven in hoofdstuk 1 (onderzoeksvraag 1).

Hiertoe is gekeken naar het provinciale beleid met betrekking tot natuurcompensatie en de interne organisatie. Vervolgens is gekeken naar de wijze waarop de provincie het begrip kwaliteit definieert (onderzoeksvraag 2). De bevindingen met betrekking tot bovenstaande zaken zijn opgenomen in hoofdstuk 2 van deelrapport II. In hoofdstuk 3 van voorliggend deelrapport I worden deze samengevat. Hieronder volgen de deelconclusies die de rekenkamer hieruit trekt.

Deelconclusies invulling taken en verantwoordelijkheden:

- De rekenkamer concludeert dat binnen de provincie Noord-Brabant sprake is van een helder beleidskader met betrekking tot het compensatiebeginsel dat voldoet aan (de meest recente) nationale wet- en regelgeving. Dit komt tot uitdrukking in het feit dat de provincie de nationale kaders met betrekking tot natuurcompensatie voor ingrepen in de EHS heeft vastgelegd in zowel het Streekplan als in een afzonderlijke beleidsregel. Daarnaast heeft ze deze kaders ook van toepassing verklaard op de GHS en het AHS-landschap. Daarmee laat de provincie, in ieder geval op papier, zien ook een eigen doelstelling ten aanzien van natuurbehoud en -ontwikkeling te hebben. Wel plaatst de rekenkamer een kanttekening bij het feit dat de provincie andere overheden uitsluit van het overleggen van een bankgarantie als waarborg voor de realisatie van natuurcompensatie, terwijl daar geen sprake van is in vigerende regelgeving op nationaal niveau. De rekenkamer beschouwt dit als een gemiste kans.
- Hoewel sprake is van een actueel beleidskader op papier concludeert de rekenkamer dat de provincie dit in de praktijk niet consequent naleeft. In strijd met de nationale en provinciale beleidsregels is de provincie na goedkeuring van de compensatieplannen door GS niet meer bij de uitvoering hiervan betrokken. Hierdoor heeft de provincie noch op papier, noch in de praktijk, zicht op de voortgang en resultaten van de uitvoering van compensatieplannen. Dit brengt naar de mening van de rekenkamer het risico met zich mee dat compensatieverplichtingen niet of in onvoldoende mate worden nagekomen met als mogelijk resultaat verlies aan natuur (zowel kwantitatief als kwalitatief).
- Verder concludeert de rekenkamer dat het beleidskader niet expliciet is uitgewerkt in (werk)processen. Mede gezien de onduidelijkheid bij betrokkenen binnen de provincie over de exacte taak- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen de directies ROH en ECL betreffende natuurcompensatie en onvoldoende afstemming tussen deze directies op dit punt, acht de rekenkamer dit een onwenselijke situatie.
- Wat betreft het begrip natuurkwaliteit concludeert de rekenkamer dat, uitgaande van de situatie zoals die op landelijk niveau heerst(e) tijdens de onderzoeksperiode, de provincie hieraan, ook in relatie tot natuurcompensatie, op papier op adequate wijze invulling heeft gegeven. Voor de GHS en het AHS-landschap geldt dit in mindere mate.

Gezien het feit dat betrokkenen binnen de provincie hebben opgemerkt dat in de praktijk met initiatiefnemers vaak discussie plaatsvindt over de kwaliteit van te compenseren natuurwaarden, zet de rekenkamer wel vraagtekens bij de bruikbaarheid van de manier waarop de provincie het begrip natuurkwaliteit definieert.

2.1.3 Deelconclusies waarborging kwaliteit natuurcompensatie

Na het in kaart brengen van de invulling door de provincie van haar taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie, heeft de rekenkamer voor de beantwoording van de hoofdvraag gekeken naar de wijze waarop zij deze taken in de praktijk uitvoert (onderzoeksvragen 3 tot en met 5). Daartoe zijn zowel dossieronderzoek als veldbezoeken verricht. De bevindingen zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van deelrapport II. In hoofdstuk 3 van voorliggend deelrapport I worden deze samengevat. Hieronder volgen de deelconclusies die de rekenkamer hieruit trekt.

In de bijlage van voorliggend rapport worden per dossier de belangrijkste bevindingen en oordelen met betrekking tot de kwaliteit van de natuurcompensatie, zoals op papier voorgesteld en in de praktijk uitgevoerd, weergegeven in een tabel.

Deelconclusies waarborging kwaliteit natuurcompensatie:

- De rekenkamer concludeert op basis van haar dossieronderzoek dat bij de meeste projecten waarbij natuurcompensatie plaats dient/diende te vinden niet of in onvoldoende mate wordt/is voldaan aan een aantal essentiële procedurele eisen. Het betreft met name de verplichting (voor initiatiefnemers) tot het opstellen van een compensatieplan, het sluiten van een compensatieovereenkomst tussen de betrokken partijen, de planologische verankering van de compensatielocatie in een bestemmingsplan en het verrichten van veldcontroles door de provincie.
- De rekenkamer concludeert dat de provincie de door haar opgestelde regels betreffende natuurcompensatie zelf niet consequent naleeft en ook niet adequaat toeziet op de naleving hiervan door andere betrokken partijen.
- Voorts beschouwt de rekenkamer het feit dat ten tijde van het onderzoek slechts bij 5 projecten de compensatielocatie ook reeds als natuur/bos bestemd was als zorgwekkend. Zij is van mening dat als dit niet tijdig, dat wil zeggen gelijktijdig met de ingreepprocedure, plaatsvindt, het bestemmen van de compensatielocatie als natuur-/bosgebied uit het zicht van de provincie raakt, met als gevaar dat dit ook niet (meer) gebeurt en er uiteindelijk als nettoresultaat verlies aan natuur optreedt (zowel kwantitatief als kwalitatief).
- Wat betreft de inhoud van de compensatieplannen concludeert de rekenkamer dat deze, zeker als het om de kwaliteit gaat en in mindere mate als het om de volledigheid gaat, voor verbetering vatbaar zijn.

- Met betrekking tot het feit dat in veel van de onderzochte gevallen inzicht in het te voeren beheer en/of inzicht in wie het beheer gaat uitvoeren ontbreekt, merkt de rekenkamer op dat hierdoor ook een goed zicht ontbreekt op de wijze waarop (de kwantiteit en kwaliteit van) de gerealiseerde compensatiemaatregelen op korte en lange termijn worden gewaarborgd. Bovendien kan op deze manier hier ook niet op worden gecontroleerd en indien nodig worden bijgestuurd.
- Op grond van bovenstaande conclusies en de resultaten van de veldbezoeken concludeert de rekenkamer dat sprake is van een overwegend negatief netto resultaat als het gaat om door initiatiefnemers bij een ingreep in beschermde natuur uit te voeren, dan wel uitgevoerde, compensatieverplichtingen. Zeker ook gezien het feit dat de provincie in de meeste gevallen geen sanctiemogelijkheid (in de vorm van een bankgarantie) inzet bij het niet nakomen van compensatieverplichtingen door initiatiefnemers (omdat het hier gemeenten betreft), beoordeelt de rekenkamer de huidige situatie als zorgwekkend. Het werkt naar haar mening het risico op een afname, zowel qua omvang als kwaliteit, van bestaande natuur in de hand. De rekenkamer wijst er op dat veldbezoeken hebben uitgewezen dat, hiervan in de onderzoeksperiode, in een aantal gevallen ook daadwerkelijk sprake is.

2.1.4 Deelconclusies informatie-uitwisseling GS - PS

In deze paragraaf worden de deelconclusies betreffende de informatie-uitwisseling tussen GS en PS over de uitvoering en realisatie van natuurcompensatie in de provincie weergegeven (onderzoeksvraag 6).

Deelconclusies informatie-uitwisseling GS-PS:

- De rekenkamer concludeert op basis van het onderzoek dat PS in de onderzoeksperiode over de uitvoering van het natuurcompensatiebeleid niet structureel door GS zijn geïnformeerd en daar ook niet om hebben gevraagd. De jaarlijkse rapportage aan de Statencommissie RM bevat naar de mening van de rekenkamer ook geen inhoudelijke informatie over de stand van zaken betreffende de daadwerkelijke realisatie van de compensatieverplichtingen. Wat betreft het besluit van GS om vanaf 2009 alleen in MARAP's over de toepassing van het natuurcompensatiebeginsel te rapporteren, merkt de rekenkamer op dat deze worden opgesteld voor het College en PS en de Statencommissies deze niet ontvangen.
- Verder concludeert de rekenkamer dat, ondanks dat uit (beperkte) informatie-uitwisseling met PS blijkt dat GS belang hechten aan monitoring en handhaving in het kader van natuurcompensatie, deze zaken in de praktijk niet of nauwelijks tot uitvoering zijn gebracht.

2.2 Aanbevelingen

Op grond van de in de vorige paragrafen weergegeven hoofd- en deelconclusies formuleert de rekenkamer de volgende aanbevelingen aan GS:

1. Zie, binnen de mogelijkheden van de nWro, toe op een strikte toepassing (zowel naar kwantiteit als kwaliteit) van natuurcompensatie.
2. Richt de provinciale organisatie zodanig in dat sprake is van zowel kwantitatieve als kwalitatieve borging van dit toezicht.
3. Maak daarbij in ieder geval gebruik van het instrument Bankgaranties, ongeacht of de initiatiefnemer die een compensatieverplichting aangaat een andere overheid of een particulier is.
4. Organiseer een publiek toegankelijk informatiepunt waar overheden, maatschappelijke organisaties en betrokken burgers een actueel inzicht kunnen krijgen in de stand van zaken rond de uitvoering van de ingreep en de daarmee gepaard gaande compensatieverplichtingen.
5. Waarborg dat ook kleine compensatieverplichtingen worden nagekomen en onderzoek in dit verband de mogelijkheden tot bundeling van de betreffende compensatieplannen.

Aan PS formuleert de rekenkamer de volgende aanbeveling:

1. Vraag van GS een periodieke verantwoording over de wijze waarop zij invulling geven aan hun taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie.

3 Samenvattende bevindingen

3.1 Taken en verantwoordelijkheden

3.1.1 Provinciaal Beleid

De provincie Noord-Brabant heeft in 1997, als nadere uitwerking van het streekplan uit 1992, de notitie 'Toepassing Compensatiebeginsel Noord-Brabant' vastgesteld. Deze notitie is per 1 januari 2006 vervangen door de beleidsregel Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant. Aanleiding hiervoor vormde een in 2004 uitgevoerde evaluatie van het natuurcompensatiebeleid.

Daaruit bleek dat:

- betere registratie en monitoring van de uitvoering van compensatieplannen gewenst was;
 - het compensatiebeleid op een aantal punten verduidelijking dan wel aanpassing behoefde;
 - nieuwe wettelijke kaders in het compensatiebeleid moesten worden ingebed.
- Bovenstaande punten zijn uitgewerkt in de beleidsregel Natuurcompensatie.

De beleidsregel Natuurcompensatie beschrijft de provinciale voorwaarden waaronder gecompenseerd moet worden en criteria waaraan compensatie dient te voldoen. De rekenkamer heeft geconstateerd dat de beleidsregel de nationale wet- en regelgeving volgt en daarnaast enkele, specifiek voor de provincie Noord-Brabant geldende, aanvullende voorschriften bevat, die niet in strijd zijn met de nationale wetgeving.

De beleidsregel is naast de EHS van toepassing op de Groene Hoofdstructuur (GHS), het Agrarische Hoofdstructuur-landschap (AHS-landschap) en op gebieden die in vigerende bestemmingsplannen zijn bestemd als bos- of natuurgebied. De rekenkamer constateert dat de provincie hiermee, naast het realiseren van rijksdoelen, ook inzet op het realiseren van eigen provinciale 'groene' doelen.

In mei 2007 hebben rijk en provincies gezamenlijk het compensatiebeginsel in de EHS op een aantal punten nader uitgewerkt in het document 'Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS saldo-benadering en herbegrenzen EHS'. Naar de mening van de provincie geven deze spelregels geen aanleiding tot aanpassing van de beleidsregel Natuurcompensatie, omdat de inhoud ervan hiermee al in overeenstemming is. De rekenkamer heeft geconstateerd dat dit juist is. Wel plaatst ze een kanttekening bij het feit dat de provincie andere overheden uitsluit van de verplichting om een bankgarantie te overleggen ter financiële waarborging van de uitvoering en het beheer van de compensatiemaatregelen, terwijl daarvan in de spelregels EHS geen sprake is.

Per 1 juli 2008 is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (nWro) van kracht. Daarmee is de bevoegdheid van provincies om bestemmingsplannen goed te keuren komen te vervallen. Betrokkenen binnen de provincie hebben opgemerkt dat daardoor sindsdien sprake is van onduidelijkheid over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van verschillende partijen bij natuurcompensatie. Naar zeggen van deze betrokkenen dienen de Structuurvisie RO en de Verordening Ruimte, die momenteel door de provincie worden opgesteld, daarover duidelijkheid te scheppen.

3.1.2 Interne organisatie

De directies Ruimtelijke Ontwikkeling en Handhaving (ROH) en Ecologie (ECL) zijn belast met de uitvoering van het provinciale natuurcompensatiebeleid. De betreffende ambtenaren (buitengebiedplanologen (ROH) en gebiedsadviseurs (ECL)) binnen deze directies hebben gemiddeld 450, respectievelijk 420 uren per jaar beschikbaar voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van natuurcompensatie.

Hieronder volgt een beknopte beschrijving van de stappen die in de praktijk moeten worden doorlopen indien het compensatiebeginsel van toepassing is. Deze beschrijving heeft de rekenkamer gedistilleerd uit interviews met betrokkenen binnen de provincie. Er zijn geen werkprocessen op papier vastgelegd. Indien een ingreep in een beschermd natuurgebied na toetsing van het 'nee, tenzij'-principe wordt toegestaan, dan wordt het daarbij verplicht gestelde compensatieplan ter toetsing voorgelegd aan de directies ROH en ECL. Zij beoordelen het plan aan de hand van de beleidsregel Natuurcompensatie. De adviezen van de directies ROH en ECL betreffende het compensatieplan worden ter controle voorgelegd aan de Interne Commissie Concept Adviezen (ICCA) van de provincie. Vervolgens ontvangen de initiatiefnemer en de Provinciale Commissie Gemeentelijke Plannen (PCGP) de adviezen. De initiatiefnemer past het compensatieplan naar aanleiding hiervan al dan niet aan en dient het definitieve plan ter goedkeuring in bij de provincie.

In de goedkeuringsfase stelt de directie ROH een conceptbesluit op, op basis van eerdere uitgebrachte directieadviezen. Dit besluit wordt ter controle voorgelegd aan de Interne Commissie Concept Besluiten (ICCB). Uiteindelijk brengt de PCGP een advies uit aan GS. Mede op basis daarvan verlenen GS volledige, gedeeltelijke of geen goedkeuring aan het compensatieplan. Bij (gedeeltelijke) goedkeuring voert de directie ECL een aantal gegevens in het Compensatieregistratiesysteem van de provincie in.

Naar zeggen van betrokkenen binnen de provincie is de provincie na goedkeuring van de compensatieplannen door GS, niet meer bij de uitvoering van de compensatie betrokken. Opgemerkt is dat als de uitvoering en/of het beheer van de compensatiemaatregelen in handen is of komt van een natuurbeherende

organisatie, de provincie erop vertrouwt dat deze zaken conform het compensatieplan zullen plaatsvinden.

Wat betreft (de uitvoering van) het provinciale natuurcompensatiebeleid zijn betrokkenen binnen de provincie van mening dat, ondanks een formeel leidende rol van de directie ROH, de exacte taak- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen beide directies in de dagelijkse praktijk niet duidelijk is. Ook beoordelen ze de informatie-uitwisseling en (inhoudelijke) afstemming tussen de betrokken directies op dit punt niet altijd als voldoende.

3.1.3 Definitie natuurkwaliteit

Vanaf 1995 wordt in Nederland natuurkwaliteit uitgedrukt in natuurdoelen en natuurdoeltypen. Deze zijn destijds vastgelegd in het Handboek natuurdoeltypen in Nederland⁶. Vervolgens zijn in de nota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' (nota NvM)⁷ 27 soorten natuur (natuurdoelen) vastgelegd en voor iedere soort aangegeven hoeveel hectares hiervan (dienen te) worden gerealiseerd. Naar aanleiding van de nota NvM is het Handboek natuurdoeltypen herzien (2003); de 27 natuurdoelen zijn nader uitgewerkt in 92 natuurdoeltypen. Een natuurdoeltype is een in het natuurbeleid nagestreefd type ecosysteem dat een bepaalde biodiversiteit⁸ en een bepaalde mate van natuurlijkheid als kwaliteitskenmerken heeft.

Na het verschijnen van het herziene handboek heeft de minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) provincies verzocht op kaarten aan te geven welke soorten natuur zij in 2018 binnen en buiten de EHS in hun provincie nastreven. In 2003 zijn de provinciale natuurdoeltypenkaarten geaggregeerd in een voorlopige landelijke natuurdoelenkaart (NDK). Destijds was het streven eind 2005 een definitieve NDK op te leveren⁹ als dynamisch toetsingskader voor de gewenste natuurkwaliteit in Nederland. Tot op heden is de NDK niet definitief vastgesteld. Voornaamste reden daarvan is dat provincies verschillende aanpakken hanteren bij het toekennen van natuurdoeltypen¹⁰. Hierdoor is sturen op natuurkwaliteit moeilijk realiseerbaar gebleken. Om dit wel mogelijk te maken zijn rijk, provincies en terreinbeheerders onlangs het project 'Omvorming

⁶ Handboek Natuurdoeltypen, Bal et al., 1995.

⁷ Ministerie van LNV, 2000.

⁸ Een nagestreefde combinatie van biotische en abiotische kenmerken op een bepaalde ruimtelijke schaal. Biotische kenmerken zijn planten- en diersoorten en soortencombinaties. Abiotische kenmerken zijn onder andere de bodem, het reliëf en de hydrologische gesteldheid van een gebied.

⁹ Brief van de minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 200 XIV, nr. 63.

¹⁰ De Index gewogen. Over taal en taalbeheersing. Advies van de commissie Audit Index Natuur, Landschap en Recreatie, 15 oktober 2008.

Programma Beheer/Waarborgen Natuurkwaliteit' gestart. Doel hiervan is overeenstemming te bereiken over de definitie van natuurkwaliteit en de wijze van monitoring. Omdat dit project buiten de onderzoeksperiode valt is, voor de beoordeling van de invulling van het begrip kwaliteit in het kader van natuurcompensatie door de provincie, uitgegaan van de vigerende landelijke richtlijnen omtrent natuurdoelen en natuurdoeltypen.

De provincie Noord-Brabant heeft in 2002 de begrenzing van de EHS vastgelegd in elf natuurgebiedsplannen en één beheersgebiedsplan. In de natuurgebiedsplannen en het beheersplan zijn, voor de percelen die tot de EHS behoren, onder meer de gewenste natuurdoelen vastgelegd en de mogelijkheden voor grondverwerving en particulier natuurbeheer. Bij elk natuurgebiedsplan horen drie atlanten/kaarten. Eén daarvan bevat een overzicht van (te behouden/ontwikkelen) natuurdoeltypen (streefbeeld) op perceelsniveau. Op deze manier heeft de provincie voor de EHS invulling gegeven aan het begrip natuurkwaliteit.

Uit interviews met betrokkenen binnen de provincie is naar voren gekomen dat het begrip natuurkwaliteit, in tegenstelling tot voor de EHS, (nog) niet voor de gehele GHS en AHS is uitgewerkt en vastgelegd. Ook is naar voren gebracht dat er in de praktijk vaak discussies plaatsvinden met initiatiefnemers over de waarden die gecompenseerd moeten worden en de kwaliteit van de waarden die terug dienen te komen. Belangrijke oorzaken daarvan zijn volgens de geïnterviewden dat het bij natuurwaarden niet om objectieve, harde gegevens gaat en vaak sprake is van een hypothetische situatie, bijvoorbeeld als het gaat om aantasting van potentiële natuurwaarden.

3.2 Waarborging kwaliteit natuurcompensatie

3.2.1 Dossieronderzoek

Algemene gegevens

In de onderzoeksperiode hebben GS van de provincie Noord-Brabant 23 projecten vastgesteld waarbij natuurcompensatie vereist is. Bij 19 projecten dient/diende (mede) in het kader van de EHS-regelgeving compensatie plaats te vinden. Bij de overige 4 projecten op grond van de boswet en/of naar aanleiding van een ingreep in de GHS. In totaal betreft de te compenseren oppervlakte ruim 51 hectare. Bij 9 projecten was de (uiterste datum waarop de compensatie gereed dient te zijn) ten tijde van het onderzoek verstreken.

Procedurele eisen

Voor alle projecten is door middel van dossieronderzoek nagegaan in hoeverre is/ wordt voldaan aan de procedurele eisen zoals die in interne en externe

regelgeving worden gesteld. Op hoofdlijnen komen deze erop neer dat (in de dossiers) sprake dient te zijn van:

- een natuurcompensatieplan;
- een getekende natuurcompensatieovereenkomst tussen de provincie en de initiatiefnemer/gemeente;
- een koppeling van het natuurcompensatieplan aan het bestemmingsplan waarin de compensatie wordt geregeld;
- planologische veiligstelling/verankering van de compensatie(locatie)¹¹;
- steekproefsgewijze veldcontroles door de provincie;
- toevoeging van de compensatielocatie aan de EHS.

In minder dan de helft (11) van de onderzochte dossiers is een compensatieplan aangetroffen. Wat de overige dossiers betreft ontbreekt bij de meeste (10) een dergelijk plan en is bij 2 voor slechts een deel van de voorgestelde compensatielocaties een compensatieplan aanwezig.

Verder is uit het dossieronderzoek gebleken dat de meeste dossiers (17) geen compensatieovereenkomst bevatten. De compensatieovereenkomsten die wel in de dossiers zijn aangetroffen (6) zijn opgesteld volgens de provinciale 'Modelovereenkomst inzake het zekerstellen van natuurcompensatie', die als bijlage bij de beleidsregel Natuurcompensatie is opgenomen. Eén van deze overeenkomsten is overigens niet door de provincie ondertekend en heeft daardoor geen juridisch bindende status (niet rechtsgeldig).

In 4 van de 6 dossiers is naast de compensatieovereenkomst ook sprake van een compensatieplan. Deze 4 dossiers voldoen daarmee aan de (provinciale) eis dat, om de feitelijke uitvoering en het beheer van het natuurcompensatieplan te garanderen, betrokken partijen een overeenkomst sluiten en dat deze onderdeel uitmaakt van het natuurcompensatieplan.

Bij de projecten waarvoor geheel of gedeeltelijk een compensatieplan is opgesteld (13) is/was, op 2 projecten na, sprake van een koppeling van dit plan aan een bestemmingsplanprocedure. Vooralsnog is echter slechts bij 2 van deze projecten ook sprake van daadwerkelijke planologische veiligstelling van de compensatie; de compensatielocaties hebben hier reeds de bestemming natuur-, respectievelijk bosgebied gekregen. Bij de overige projecten waarvoor een compensatieplan is opgesteld (9) was, zo blijkt uit de betreffende dossiers, ten tijde van het onderzoek de planologische veiligstelling van de compensatielocatie in procedure.

Van de projecten waarvoor geen compensatieplan is opgesteld (10) is bij 4 sprake van een bestemmingsplanprocedure. Bij 3 daarvan was de compensatielocatie ten tijde van het onderzoek ook daadwerkelijk planologisch beschermd (bestemd als bos).

¹¹ Het bestemmen van de compensatielocatie als natuur-, bosgebied of iets soortgelijks.

Bij de overige projecten waarvoor geen compensatieplan is opgesteld (6) zijn in de dossiers in het geheel geen maatregelen aangetroffen die wijzen op een bestemmingsplanprocedure dan wel planologische veiligstelling van de compensatielocatie.

Van de compensatieprojecten die gerealiseerd dien(d)en te worden (mede) als gevolg van een ingreep in de EHS (19) valt, met uitzondering van 1 project, op basis van de dossiers niet te achterhalen of de betreffende compensatielocaties aan de EHS zijn/worden toegevoegd. Betrokkenen binnen de provincie hebben aangegeven dat in principe één keer per jaar een herziening van de EHS plaatsvindt. Hiervan uitgaande zou in ieder geval bij de betreffende projecten die door GS in de jaren 2004 tot en met 2008 zijn goedgekeurd en waarbij de compensatielocatie bekend is, sprake moeten zijn van een toevoeging aan de EHS.

Tot slot heeft de rekenkamer op basis van haar dossieronderzoek en interviews met betrokkenen binnen de provincie geconstateerd dat de provincie in de onderzoeksperiode geen (steekproefsgewijze) veldcontroles heeft verricht.

Inhoudelijke eisen

Naast procedurele eisen is ook gekeken naar inhoudelijke eisen.

Het betreft de volgende voor natuurcompensatie wezenlijke aspecten:

- De volledigheid¹² en kwaliteit van het compensatieplan;
- De volledigheid¹³ en kwaliteit van de compensatieovereenkomst;
- De waarborging van het beheer;
- De beschikbaarheid van voldoende middelen om de kwaliteit (op langere termijn) te garanderen.

De rekenkamer heeft geconstateerd dat de meeste (9) van de in de dossiers aangetroffen natuurcompensatieplannen alle vereiste informatie bevatten en dus als ‘volledig’ bestempeld kunnen worden. Bij 4 daarvan is de informatie in het plan kwalitatief gezien ook optimaal. Bij de overige 5 plannen is bij 3 de kwaliteit voldoende en bij 2 onvoldoende.

In de dossiers van de projecten waarvan het natuurcompensatieplan onvolledig is (4) ontbreekt in alle gevallen nagenoeg geheel een beschrijving van de (korte en lange termijn) beheersmaatregelen. Daarnaast wordt in 2 gevallen geen inzicht gegeven in de inrichting van de compensatielocatie en ontbreekt in een enkel geval een kaart waarop de ingreeplocatie is aangegeven dan wel een

¹² ‘In het compensatieplan worden in ieder geval weergegeven, de begrenzing, de natuurdoelen, maatregelen, het ontwikkelingsbeheer, het reguliere beheer, termijnen, een tijdspad voor realisatie, en een evaluatiemoment ten aanzien van de kwaliteit van de gerealiseerde compensatienatuur’ (SGR/Nota Ruimte). Deze bepalingen ten aanzien van de inhoud van het compensatieplan zijn verwoord in artikel 3 van de beleidsregel Natuurcompensatie van de provincie Noord-Brabant.

¹³ Uitgaande van de provinciale ‘Modelovereenkomst natuurcompensatie’.

verantwoording van de natuurwaarden die verloren gaan. Wat betreft de kwaliteit van de wel aanwezige informatie in de betreffende compensatieplannen heeft de rekenkamer geconstateerd dat deze in 1 geval voldoende (maar niet optimaal) is, in 1 geval matig en in 2 gevallen onvoldoende.

Wat betreft de in de dossiers aangetroffen en door alle betrokken partijen (inclusief de provincie) ondertekende compensatieovereenkomsten heeft de rekenkamer geconstateerd dat deze allemaal (5) als 'volledig' bestempeld kunnen worden. Op 1 overeenkomst na is de betreffende informatie ook van optimale kwaliteit. De informatie van deze ene overeenkomst is onvoldoende.

In 9 dossiers zonder compensatieplan en, zoals reeds eerder vermeld de 4 dossiers met een onvolledig compensatieplan, is geen informatie aangetroffen over hoe het beheer op korte en lange termijn wordt vormgegeven. Op basis van het dossieronderzoek kan wel worden geconstateerd dat het beheer bij 6 van deze projecten wordt overgelaten aan/in handen is van een natuurbeherende organisatie. Overigens hebben de veldbezoeken uitgewezen dat met betrekking tot deze projecten nog geen compensatiemaatregelen zijn uitgevoerd. Over het algemeen wordt er in de praktijk vanuit gegaan dat het toewijzen van het beheer aan een natuurbeherende organisatie een hoge mate van zekerheid biedt op een kwalitatief goede uitvoering daarvan. Bij de andere projecten waar geen informatie is aangetroffen over de vormgeving van het beheer (7) is daarnaast ook niet bekend wie het beheer gaat voeren.

Van de projecten waar op basis van het compensatieplan (9) dan wel een contract (1) inzicht bestaat in het te voeren beheer, is bij 4 ook bekend wie het beheer voert/gaat voeren; bij 2 een natuurbeherende organisatie en bij 2 de betreffende gemeente.

De volgende tabel geeft een totaal overzicht van de stand van zaken met betrekking tot het beheer.

Tabel 1

Beheerder \ Beheersmaatregelen	Bekend	Onbekend
Bekend	4	6
Niet bekend	6	7

Op basis van het dossieronderzoek heeft de rekenkamer geconstateerd dat bij de meeste projecten (16) de vraag of de beschikbaarheid van middelen voldoende is om de kwaliteit (ook op langere termijn) te garanderen niet beantwoord kan worden. In principe kunnen bankgaranties hier inzicht in geven. Deze zijn echter niet in de betreffende dossiers aangetroffen.

3.2.2 Veldbezoeken

Bij de veldbezoeken is nagegaan of de compensatie gerealiseerd is, zo ja of deze conform het compensatieplan/de -overeenkomst is gebeurd en wat de kwaliteit van de uitgevoerde compensatiemaatregelen is. Samen bepalen deze zaken het netto resultaat van de ingreep (in hoeverre treedt er op termijn naar verwachting winst of verlies op aan wezenlijke kenmerken en natuurwaarden, als gevolg van de ingreep).

De rekenkamer heeft op basis van de veldbezoeken vastgesteld dat bij 8 van de 23 projecten er op de betreffende compensatielocatie(s) ook daadwerkelijk compensatiemaatregelen zijn uitgevoerd. Bij de helft daarvan was ten tijde van het onderzoek de vervaldatum verstreken bij de andere helft was dit nog niet het geval. Voorts is uit de veldbezoeken gebleken dat bij 2 van deze 8 projecten de compensatiemaatregelen ook geheel zijn uitgevoerd zoals beschreven in het betreffende compensatieplan. Bovendien verkeerden de aanplant en/of andere uitgevoerde maatregelen, op de betreffende compensatielocaties ten tijde van het veldbezoek in een prima staat. Al met al is bij deze 2 projecten dan ook sprake van een optimaal netto resultaat. Met andere woorden, naar verwachting zal er op termijn sprake zijn van winst aan natuurwaarden.

Verder is uit de veldbezoeken gebleken dat van de overige 6 projecten bij 1 de compensatie grotendeels conform het compensatieplan is gerealiseerd en de waargenomen compensatiemaatregelen er kwalitatief gezien ook goed uitzagen. Het netto resultaat kan bij dit project dan ook als goed worden bestempeld. Met andere woorden, naar verwachting zal er op termijn geen verlies aan natuurwaarden optreden.

Ten aanzien van 2 andere projecten heeft het veldbezoek uitgewezen dat op de aangewezen compensatielocaties sprake is van kwalitatief gezien goed uitgevoerde compensatiemaatregelen. Omdat bij deze projecten echter noch sprake is van een compensatieplan, noch van een compensatieovereenkomst, waaruit blijkt wat de oppervlakte is van het gebied dat wordt aangetast en welke natuurwaarden (kwaliteit) daarbij verloren gaan, kan over het netto resultaat geen uitspraak worden gedaan.

Wat betreft de laatste 3 van de 8 projecten, waarbij ten tijde van het onderzoek compensatiemaatregelen waren uitgevoerd, kan op basis van de veldbezoeken worden geconstateerd dat deze maatregelen bij 2 in geringe mate overeenkomen met de voorgestelde maatregelen in het compensatieplan. De kwaliteit van de gerealiseerde compensatiemaatregelen is bij 1 van deze projecten matig en bij de andere onvoldoende. Daarmee kan het netto resultaat bij deze projecten worden bestempeld als respectievelijk matig en onvoldoende. Met andere woorden, er zal naar verwachting op termijn sprake zijn van een gering verlies, respectievelijk verlies, aan natuurwaarden.

Ten aanzien van het laatste project volgt uit het veldbezoek dat de gerealiseerde compensatiemaatregelen niet of nauwelijks overeenkomen met de maatregelen zoals beschreven in het compensatieplan.

Bovendien was de kwaliteit van de waargenomen compensatiemaatregelen bij dit project ver onder de maat, zodat sprake is van een ruim onvoldoende netto resultaat. Met ander woorden, vooralsnog is sprake van verlies aan natuurwaarden (zowel kwantitatief als kwalitatief) en de verwachting is dat daarvan zonder nadere ingreep ook op termijn sprake van zal zijn.

In onderstaande tabel wordt, uitgaande van de mate waarin de compensatie is uitgevoerd conform het compensatieplan en de kwaliteit van de waargenomen compensatiemaatregelen in het veld, het netto resultaat van de 8 gerealiseerde compensatieprojecten samengevat.

Wat betreft de 15 overige in het onderzoek betrokken projecten kan bij 8 projecten geen eindoordeel in termen van een netto resultaat worden uitgesproken, omdat noch sprake is van een compensatieplan/-overeenkomst, noch van gerealiseerde compensatiemaatregelen en bij 7 projecten niet omdat de compensatiemaatregelen nog niet zijn uitgevoerd.

Bij 3, respectievelijk 1 hiervan is overigens de vervaldatum al wel verstreken.

Tabel 2: Uitvoering compensatiemaatregelen

Kwaliteit	++	+	+/-	-	--	n.t.b.	Totaal
Conform plan							
++	2						2
+		1					1
+/-			1	1			2
-							
--					1		1
Niet te beoordelen (n.t.b.)		2				15	17
Totaal	2	3	1	1	1	15	23

4 Bestuurlijke reactie

Op 7 oktober 2009 heeft de rekenkamer het concept Bestuurlijk rapport aangeboden aan Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant voor een bestuurlijke reactie. Op 4 november 2009 ontving de rekenkamer het navolgende antwoord:

Op 7 oktober 2009 zond u ons het concept rapport van het onderzoek naar de kwaliteit van natuurcompensatie in de provincie Noord-Brabant. U verzocht ons om een bestuurlijke reactie. Hieraan voldoen wij graag.

In algemeenheid herkennen wij de in het rapport opgenomen conclusies en aanbevelingen. Wij hebben echter behoefte om hierop toch enige nuancering aan te brengen, omdat anders het beeld zou kunnen ontstaan dat in de voorbije jaren onvoldoende de beleidsregel natuurcompensatie in acht is genomen, waardoor aantasting van de EHS heeft plaatsgevonden.

Voorafgaand constateren wij dat het rapport doet overkomen alsof alle dossiers met betrekking tot natuurcompensatie binnen de gestelde periode door u zijn onderzocht. Evenwel heeft u, om u moverende redenen, bepaalde dossiers niet gezien. Daarnaast moeten wij, helaas, ook constateren dat enige projecten waarbij compensatie aan de orde is, niet onder uw aandacht zijn gebracht. Wij verwachten evenwel dat uw rapport een goede weergave is van de wijze waarop binnen de provincie met natuurcompensatie in de door u onderzochte periode is omgegaan.

U constateert terecht dat er thans geen duidelijke (werk)processen zijn ten behoeve van een transparante uitvoering van het natuurcompensatiebeleid, inclusief monitoring en handhaving. De huidige werkafspraken maken deel uit van verschillende werkprocessen. Met u zijn wij van mening dat transparante werkafspraken een betere borging van de natuurcompensatie met zich brengt. Hierdoor worden tevens onze sturingsmogelijkheden vergroot.

Uw onderzoek bevestigt de noodzaak voor een herijking en verankering van een werkproces ten aanzien van natuurcompensatie. Vooralsnog zien wij daarbij geen noodzak voor het inzetten van het instrument bankgarantie.

Als gevolg van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening heeft een verschuiving van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, ook als het gaat om natuurcompensatie, plaatsgevonden. De nieuwe provinciale structuurvisie RO en de verordening Ruimte geven meer duidelijkheid over de nieuwe rolverdeling. De werkprocessen zullen daarop worden afgestemd.

Vooropgesteld dat wij u constatering onderschrijven dat er binnen de provincie Noord-Brabant sprake is van een helder beleidskader met betrekking tot het compensatiebeginsel dat voldoet aan de meest recente nationale wet- en

regelgeving, wordt verder in het rapport een beeld geschetst dat de kwaliteit van natuurcompensatie onder druk staat. Dit beeld delen wij niet om meerdere redenen.

Het compensatiebeginsel wordt uitdrukkelijk toegepast in die dossiers waar sprake is van een (mogelijke) aantasting van natuurwaarden. Wij zijn ons daarbij bewust van het feit dat wij daarbij niet altijd de letter van het beleid hebben gevolgd, maar hebben wel steeds in de geest van de beleidsregel gehandeld. Wij zijn dan ook van mening dat op onderdelen uw rapport onvoldoende recht doet aan de werkelijkheid bij de provincie. Hieronder lichten wij dat toe. Indien u deze beelden deelt, geven wij u in overweging uw conclusies en aanbevelingen op die onderdelen aan te passen of aan te vullen.

In een (groot) aantal projecten van de door u onderzochte dossiers hebben wij, om verschillende redenen, gekozen om bepaalde procedurele eisen niet geheel te volgen, bv indien de urgentie van het project dat vroeg. Wij hebben dat gedaan in goed overleg met de betrokken partijen, wat meermalen heeft geleid tot een andere vorm van borging bijvoorbeeld schriftelijke toezeggingen of verklaringen van de gemeente. In veelal ambtelijk overleg wordt regelmatig bij de voortgang van de compensatie stilgestaan.

Ook ten aanzien van de compensatiemaatregelen en het beheer staat de kwaliteit van de compensatie voorop. Hierbij hanteren wij als uitgangspunt dat de na te streven natuurkwaliteit minimaal gelijk is aan de aangetaste kwaliteit. In overleg met betrokken partijen stellen wij ons op basis van objectieve maatstaven consequent op om de na te streven natuurkwaliteit te borgen. Hierbij stimuleren wij dat het eigendom en beheer wordt ondergebracht bij een erkende natuurterreinbeherende organisatie en aansluiting wordt gezocht bij het Programma Beheer. Tevens hebben wij in 2008 expliciet via een brief aan de voorzitters van alle reconstructie- en gebiedscommissies de mogelijkheid onder de aandacht gebracht om kleinere compensatieverplichtingen te bundelen in robuuste structuren, waarbij, naar ons oordeel, al invulling is gegeven aan de door u bepleite bundeling. Voorzover de compensatie heeft plaatsgevonden, zien wij in uw rapport een bevestiging van ons handelen in de geest van de beleidsregel Natuurcompensatie.

Daarnaast heeft voor een groot aantal van de onderzochte projecten de compensatie nog niet plaatsgevonden. Voor het overgrote merendeel van deze projecten is de realisatietermijn nog niet verstreken. Hierdoor is het momenteel nog niet duidelijk in hoeverre hier sprake zal zijn van een positief of negatief nettoresultaat. Wij hebben vertrouwen dat het uiteindelijke resultaat een toename van de kwaliteit van natuurwaarden zal zijn.

Uw constatering dat 'vooral nog in de onderzoeksperiode sprake is van een afname, niet alleen in kwantiteit maar ook in kwaliteit, van natuurwaarden' achten wij dan ook voorbarig.

In de bijlage gaan wij specifiek op de verschillende dossiers in.

Het behoeft geen verder betoog dat omtrent de dossiers waarvan de compensatie door u als onvoldoende is beoordeeld in overleg zal worden getreden met de betrokken partijen.

Wij zullen uw aanbeveling aan Provinciale Staten over het afleggen van een periodieke verantwoording overbrengen.

Wij vertrouwen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant

Bijlage: Onderzochte natuurcompensatiedossiers

Het betreft 23 dossiers, waarbij sprake is van 1 compensatiedossier in het kader van de boswet in plaats van de beleidsregel natuurcompensatie 2005.

Boswet

3.17	Den Engelsmanromrijten, Cranendonck	Beleidsregel natuurcompensatie n.v.t.
------	-------------------------------------	---------------------------------------

Gerealiseerde compensatiemaatregelen

	Dossier	Beoordeling ZRK Netto resultaat	Actie
3.1	Gildehuis, Nuenen	--	1.
3.3	Verbinding Deurne-Liessel A67	+	
3.4	Randweg Den Bosch-Vught	++	
3.5	Fietspad Valkenvoortweg, Waalwijk	-	2.
3.9	Trafostation, Eindhoven	++	
3.11	Bedrijventerrein Airpark, Budel	+/-	
3.12	Camping Soerendonk, Maarheeze	<i>niet beoordeeld</i>	
3.14	Agrarisch bedrijf, Heeze	+	
3.15	Glastuinbouwbedrijf, Asten	+	

1. Gemeente geeft aan dat de natuurcompensatie (4000 m² bosaanplant) is uitgevoerd op gemeentelijke grond. De gemeente beheert de 4000 m² gerealiseerde natuur in het kader van het gemeentelijk beheersplan. Als reactie op de kritiek over de kwaliteit van de gerealiseerde natuur op de aantastinglocatie (poel staat geen water in) geeft de gemeente aan dat voor de te compenseren natuur als inrichtingseis is gesteld dat de poel regelmatig droog

moet staan. De onderliggende documenten in kader van inrichting en beheer zijn beschikbaar bij de gemeente.

2. Gemeente heeft aangegeven dat het waterschap de maatregelen in 2007 heeft uitgevoerd. In overleg met de gemeente wordt gewerkt aan een oplossing.

Nog te realiseren compensatiemaatregelen

	Dossier	vervallen datum	vervaldatum	Actie
3.2	Oekelsbos, Zundert		7-6-2010	
3.6	Reconstructie N261 Waalwijk-Tilburg	3-5-2008		3.
3.7	Reconstructie N260 Alphen Chaam	3-5-2008		4.
3.8	Viaduct Zuid Willemsvaart, Someren	14-6-2008		5.
3.10	Woonwagenlocatie, Eindhoven	17-4-2009		6.
3.13	Uitbreiding sportpark, Neerkant		30-10-2009	7.
3.16	Uitkijktoren, Reusel		28-1-2010	
3.18	Bergbezinkbassin, Eindhoven		26-2-2010	
3.19	Natuurbrug Groote Heide		26-2-2010	
3.20	Retentievoorziening Lage Mierden		1-4-2010	
3.21	Parkeerplaats Biesboschmuseum, Werkendam		8-4-2010	
3.22	Fietspad Reusel-Hulsel		15-4-2010	
3.23	Bestemmingsplan buitengebied Vessem		4-6-2010	

3. Uitvoering vindt plaats in de periode 2013-2015 (ombouw N261, inclusief opgenomen ecoduct). In het kader van de ombouw van de provinciale weg N261 Tilburg-Waalwijk is een (voorlopig) compensatieplan opgesteld. Dit plan bevat een taakstelling van 23,63 ha en geeft de realisatiemogelijkheden voor compensatie aan. Inmiddels is circa 20 ha verworven. Met de betreffende gemeenten en Natuurmonumenten (beoogd beheerder) vindt overleg plaats om de nieuwe bestemming en het beheer te regelen. In het definitieve compensatieplan wordt een beschrijving van de compensatiegronden opgenomen.

4. Project 260 traject Alphen-Baarle(aanleg parallelweg).

De EHS aantasting is meervoudig gecompenseerd op een perceel in de directe nabijheid. Staatsbosbeheer (SSB) wordt de beheerder (ook beheerder van de belendende percelen) die de inrichting van het terrein zal verzorgen ivm de beheerbaarheid van het totaal. Overeenkomst tot levering van de grond aan SSB die ingezet wordt voor natuurcompensatie wordt binnen afzienbare tijd (dit jaar) afgewikkeld bij de notaris. Hierbij is de afspraak vastgelegd dat SSB het perceel gaat inrichten conform de voorschriften van het bestemmingsplan (natuurcompensatie).

De compensatielocatie is ruimtelijk vastgelegd in het voor de reconstructie van de weg benodigde bestemmingsplan.

5. Project brug bij sluis 12 met bijbehorende wegenstructuur te Someren-Eind. De EHS aantasting betreft de potentiële waarde van het gebied, actuele waarde was niet aanwezig. De potentiële waarden zijn gecompenseerd, compensatiepercelen zijn gevonden in omgeving van natuurgebied De Groote Peel. De compensatielocatie is ruimtelijk vastgelegd in het voor de bouw van de brug benodigde bestemmingsplan. De beheerder is ook hier StaatsBosBeheer, ook beheerder van de belendende percelen, die de inrichting van het terrein zal verzorgen ivm de beheerbaarheid van het totaal en hun expertise hierin. Overeenkomst tot levering van de grond aan SSB die ingezet wordt voor natuurcompensatie wordt binnen afzienbare tijd (dit jaar) afgewikkeld bij de notaris. Hierbij is de afspraak vastgelegd dat SBB het perceel gaat inrichten conform de voorschriften van het bestemmingsplan (natuurcompensatie).
6. De aantasting en compensatie hebben beide nog niet plaatsgevonden. De gemeente geeft aan dat het project stil ligt vanwege bezwaar op de kapprocedure (aantastingslocatie). Ten behoeve van de natuurcompensatie zijn voorbereidingen getroffen. Zodra het project doorgang heeft wordt ook de natuurcompensatie gerealiseerd en vindt overleg met het planteam van de provincie plaats.
7. De gemeente geeft aan dat de natuurcompensatie (1688 m²) nog niet is uitgevoerd. De compensatieverplichting sportpark Neerkant is gekoppeld aan de compensatieverplichting voor het MOB-complex. De beide compensaties moeten plaatsvinden op een compensatieperceel van 0,9 ha binnen de Brouweidse Heide. Beide compensatieverplichtingen worden gelijktijdig uitgevoerd. Zodra het bestemmingsplan voor het MOB-complex onherroepelijk is (zitting bij ABRS is op 12 november a.s.) wordt de compensatie gerealiseerd.

5 Nawoord rekenkamer

De rekenkamer betreurt het dat Gedeputeerde Staten nauwelijks inhoudelijk ingaan op de conclusies en aanbevelingen van haar onderzoek. Dat Gedeputeerde Staten, in antwoord op het concept bestuurlijk rapport, ervoor gekozen hebben alsnog opmerkingen te maken over de bevindingen, die in een eerder stadium door de provincie zelf als correct en volledig waren aangemerkt, vindt zij opmerkelijk. Bovendien constateert de rekenkamer dat de in de bijlage bij de bestuurlijke reactie aangereikte informatie niet correspondeert met de informatie zoals aangetroffen in de onderzochte dossiers en vooral toekomstverwachtingen betreft.

Gedeputeerde Staten menen dat uit het onderzoek van de rekenkamer het beeld zou kunnen ontstaan dat, door het onvoldoende in acht nemen van de beleidsregel natuurcompensatie, aantasting van de EHS heeft plaatsgevonden. De rekenkamer heeft inderdaad vastgesteld dat de beleidsregel onvoldoende in acht is genomen, maar heeft aan die constatering niet de conclusie verbonden dat hierdoor aantasting van de EHS heeft plaatsgevonden.

Wat betreft de onderzochte dossiers merkt de rekenkamer het volgende op. De rekenkamer heeft de provincie gevraagd om van alle binnen de onderzoekstermijn vallende projecten de dossiers aan te reiken. De rekenkamer heeft alle projecten, zoals door de provincie aangeleverd, vervolgens onderzocht. Dat de rekenkamer, zoals door Gedeputeerde Staten opgemerkt, redenen zou hebben gehad om bepaalde dossiers niet te bezien, klopt derhalve niet. Bovendien neemt de rekenkamer met verbazing kennis van het feit dat de provincie zichzelf thans verwijt dat zij niet alle dossiers onder de aandacht van de rekenkamer heeft gebracht.

De rekenkamer is verheugd dat de provincie in het onderzoek de bevestiging ziet van de noodzaak om de werkprocessen ten aanzien van natuurcompensatie te herijken en verankeren.

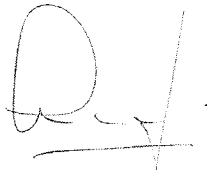
Gedeputeerde Staten geven aan dat zij het beeld dat de kwaliteit van de natuurcompensatie onder druk staat, niet delen. In de reactie ontbreekt evenwel een onderbouwing voor deze stelling. Gedeputeerde Staten vermelden weliswaar dat er inspanningen hebben plaatsgevonden, maar geven niet aan wat daarvan de resultaten zijn. Gedeputeerde Staten merken op dat de provincie niet altijd de letter van het beleid volgt, maar wel in de geest van de beleidsregel handelt, zonder dit overigens te expliciteren. De rekenkamer heeft in haar onderzoek vastgesteld dat de provincie na goedkeuring van de compensatieplannen, niet meer bij de uitvoering hiervan betrokken is. Zo verricht de provincie geen monitoring en veldcontroles, zoals in de beleidsregel voorgeschreven.

De rekenkamer beschouwt dit als een ernstige omissie, en ziet in redelijkheid niet in dat dan nog gesproken kan worden van handelen in de geest van de beleidsregel.

Gedeputeerde Staten geven aan dat zij erop vertrouwen dat het uiteindelijke resultaat van de natuurcompensatie een toename van de kwaliteit van de natuurwaarden zal zijn. De rekenkamer vindt 'vertrouwen' in dit verband een magere kwalificatie en acht dit, op basis van de uitkomsten van haar onderzoek, bovendien ongegrond.

Tot slot nodigt de rekenkamer Provinciale Staten uit om van Gedeputeerde Staten een inhoudelijke reactie te vragen op de aanbevelingen van de rekenkamer. Het feit dat Gedeputeerde Staten in hun reactie aangeven dat zij de conclusies van het rekenkameronderzoek in algemeenheid herkennen, kan daarvoor een goed uitgangspunt vormen.

Vastgesteld door de Zuidelijke Rekenkamer op 17 november 2009.

drs. L. Markensteyn
voorzitter

drs. P.W.M. de Kroon
secretaris

Bijlage 1 Tabel samenvattende bevindingen

In de volgende tabel wordt per dossier een eindoordeel gepresenteerd met betrekking tot de kwaliteit van de natuurcompensatie, zoals op papier voorgesteld en in de praktijk ingevuld.

Hier komen vier, voor de natuurcompensatie wezenlijke aspecten aan de orde, namelijk:

- de volledigheid en kwaliteit van het compensatieplan;
- de volledigheid en kwaliteit van de compensatieovereenkomst;
- de waarborging van het beheer;
- de beschikbaarheid van voldoende middelen om de kwaliteit (op langere termijn) te garanderen;
- de uitvoering; is de compensatie conform het compensatieplan/-overeenkomst gerealiseerd en wat is de kwaliteit van de uitgevoerde compensatiemaatregelen (het netto resultaat van de ingreep, treedt er verlies op aan wezenlijke kenmerken en waarden als gevolg van de ingreep).

Deze tabel is met plussen en minnen ingevuld. Met betrekking tot de volledigheid van het compensatieplan en de compensatieovereenkomst betekent een score van één plus dat aan de betreffende vereisten volledig is voldaan. Een score van één min betekent in dit geval dat niet volledig aan de vereisten is voldaan en een score van twee minnen dat het betreffende plan, dan wel overeenkomst geheel niet in het dossier is aangetroffen.

Wat betreft de kwaliteit betekent een score van twee plussen dat aan de betreffende vereisten kwalitatief optimaal wordt voldaan en een score van één plus dat hieraan kwalitatief voldoende, maar niet optimaal wordt voldaan. Op gelijke wijze betekent een score van twee minnen dat aan de betreffende vereisten kwalitatief ruim onvoldoende wordt voldaan en een score van één min dat hieraan kwalitatief onvoldoende wordt voldaan. Een score van plus - min betekent dat aan de vereisten kwalitatief matig wordt voldaan.

Tabel 3: Kwaliteit Natuurcompensatie

Dossier	Compensatieplan		Overeenkomst		Beheer	Middelen	Uitvoering plan/overeenkomst	
	volledig	kwaliteit	volledig	Kwaliteit			Conform plan/ovk	Netto resultaat
3.1 Gildehuis, Nuenen	-	+	--		-- ²	n.t.b. ¹	--	--
3.2 Oekelsbos, Zundert	--		+	-	+ ³	n.t.b.		
3.3 Verbinding Deurne-Liessel A67	+	++	--		+ ⁴	n.t.b.	+	+
3.4 Randweg Den-Bosch-Vught	+	++	--		++ ⁴	n.t.b.	++	++
3.5 Fietspad Valkenvoortweg, Waalwijk	-	-	+	+	-- ⁵	n.t.b.	+/-	-
3.6 Reconstructie N261 Waalwijk-Tilburg	--		--		+ ³	+		
3.7 Reconstructie N260 Alphen-Chaam	--		--		+ ³	n.t.b.		
3.8 Viaduct Zuid-Willemsvaart, Someren	--		--		+ ³	+		
3.9 Trafostation, Eindhoven	+	++	--		++ ⁶	+	++	++
3.10 Woonwagenlocatie, Eindhoven	+	-	--		+ ⁷	n.t.b.		
3.11 Bedrijven-terrein Airpark, Budel	-	+/-	--		+/- ⁵	n.t.b.	+/-	+/-
3.12 Camping Soerendonk, Maarheeze	--		--		+/- (zie 3.11)	n.t.b.		
3.13 Uitbreiding sportpark, Neerkant	+	+	--		++ ⁸	+		
3.14 Agrarisch bedrijf, Heeze	--		--		++ ⁹	+		+
3.15 Glastuinbouw-bedrijf, Asten	--		--		- ⁷	n.t.b.		+
3.16 Uitkijktoren, Reusel	+	-	+	+	+ ⁷	n.t.b.		

3.17 Den Engelsman-Romrijten I, Cranendonck	--		--		niet bekend	n.t.b.		
3.18 Bergbezink-bassin, Eindhoven	+	++	--		⁷	n.t.b.		
3.19 Natuurbrug Groote Heide	--		--		³	+		
3.20 Retentievoorziening Lage Mierden	+	+	+	+	⁷	n.t.b.		
3.21 Parkeerplaats Biesboschmuseum, Werkendam	--		--		³	+		
3.22 Fietspad Reusel-Hulsel	+	+	+	+	⁷	n.t.b.		
3.23 Bestemmingsplan buitengebied, Vessem	-	-	-	-	⁷	n.t.b.		

Voetnoten tabel 3:

¹ n.t.b. = niet te beoordelen.

² Oordeel gebaseerd op veldbezoek.

³ Er zijn nog geen compensatiemaatregelen uitgevoerd. Het beheer wordt overgelaten aan een particuliere terreinbeherende organisatie. Dit schept de verwachting dat het beheer goed zal worden uitgevoerd. Hoe het beheer wordt vormgegeven is echter niet bekend.

⁴ In het compensatieplan worden beheersmaatregelen beschreven, maar uit de informatie blijkt niet wie het beheer gaat verrichten. Oordeel gebaseerd op zowel dossieronderzoek als veldbezoek.

⁵ Over hoe en door wie het beheer op korte en lange termijn wordt vormgegeven is in de dossiers geen informatie aangetroffen. Het oordeel is gebaseerd op het veldbezoek; zien de uitgevoerde compensatiemaatregelen er in het veld kwalitatief uitstekend/goed uit dan is de verwachting dat het beheer ook uitstekend/goed zal worden uitgevoerd. Evenzo geldt dat als de compensatiemaatregelen in de praktijk kwalitatief matig/onvoldoende zijn uitgevoerd de verwachting is dat het beheer ook matig/onvoldoende zal worden uitgevoerd.

⁶ Oordeel gebaseerd op zowel dossieronderzoek als veldbezoek.

⁷ Oordeel gebaseerd op dossieronderzoek.

⁸ Er zijn nog geen compensatiemaatregelen uitgevoerd. Op grond van het compensatieplan en het feit dat het beheer wordt overgelaten aan een particuliere terreinbeherende organisatie is de verwachting dat het beheer (zeer) goed zal worden uitgevoerd.

⁹ Er zijn nog geen compensatiemaatregelen uitgevoerd. Op grond van een contract tussen eigenaar Brabant Water en de pachter waarin afspraken zijn gemaakt over het natuurgerichte beheer van de betreffende agrarische gronden is de verwachting dat het beheer (zeer) goed zal worden uitgevoerd.

¹⁰ Het oordeel heeft hier alleen betrekking op de kwaliteit van de gerealiseerde compensatiemaatregelen, zoals die in het veld zijn aangetroffen. Aangezien er geen compensatieplan en -overeenkomst in de dossiers zitten kan over het netto resultaat geen uitspraak worden gedaan.

A3 1

TABBBLAD

**Kwaliteit Natuurcompensatie
provincie Noord-Brabant**
Deel II Rapport van bevindingen

17 november 2009

ISBN 978-90-8768-022-0

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Provinciale taken en verantwoordelijkheden	6
2.1	Provinciaal beleid natuurcompensatie	6
2.2	Interne organisatie	8
2.3	Definitie natuurkwaliteit	12
3	Resultaten dossieronderzoek en veldbezoeken	16
3.1	Gildehuis Lankveld, Nuenen	16
3.2	Bestemmingsplan Oekelsbos Zundert	19
3.3	Verbinding Deurne-Liessel-A67	22
3.4	Randweg 's-Hertogenbosch-Vught	26
3.5	Fietspad Valkenvoortweg Waalwijk	30
3.6	Reconstructie N261 Waalwijk-Tilburg	33
3.7	Reconstructie N260 Alphen-Chaam	34
3.8	Viaduct Zuid-Willemsvaart Someren	36
3.9	Trafostation Eindhoven	38
3.10	Woonwagenlocatie Eindhoven	41
3.11	Bedrijventerrein Airpark te Budel	43
3.12	Verplaatsing gastank camping Soerendonk Maarheeze	46
3.13	Uitbreiding sportpark Neerkant	47
3.14	Nieuwe vestiging agrarisch bedrijf Heeze	49
3.15	Uitbreiding glastuinbouwbedrijf Asten	52
3.16	Uitkijktoren Reusel	57
3.17	Wijzigingsplan Den Engelsman-Romrijten I Cranendonck	60
3.18	Bergbezinkbassin Eindhoven	61
3.19	Natuurbrug Groote Heide Heeze-Leende-Valkenswaard	63
3.20	Retentievoorziening Lage Mierden	65
3.21	Verplaatsing parkeerplaats Biesboschmuseum Werkendam	68

3.22	Fietspad Reusel-Hulsel	69
3.23	Bestemmingsplan buitengebied Vessem	71
4	Samenvatting resultaten dossier- en veldonderzoek	74
Bijlage 1	Normenkader	81
Bijlage 2	Geraadpleegde documenten	91

1 Inleiding

De Zuidelijke Rekenkamer heeft in de periode januari 2009 - juni 2009 onderzoek verricht naar de mate waarin de provincie Noord-Brabant erin slaagt behoud van natuurkwaliteit te waarborgen bij ruimtelijke ingrepen in (beschermde) natuur- en bosgebieden in de provincie.

De resultaten van dit onderzoek worden in twee deelrapporten weergegeven. Het eerste deelrapport, Deel I, betreft een bestuurlijke rapportage. Dit rapport bevat na een hoofdstuk, waarin de achtergrond, doelstelling, onderzoeksvragen en de aanpak van het onderzoek kort worden beschreven, een samenvatting van de onderzoeksbevindingen en de conclusies die hieruit voortvloeien. Vervolgens worden enkele aanbevelingen geformuleerd. Tot slot zijn in het rapport de bestuurlijke reactie op het onderzoek en een nawoord van de rekenkamer opgenomen.

In het voorliggende rapport, deel II, worden de onderliggende bevindingen van het onderzoek, voortgekomen uit een documentstudie, dossieronderzoek, veldbezoeken en interviews met betrokkenen binnen de provincie, weergegeven. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de provinciale taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie (hoofdstuk 2) en de resultaten van het dossieronderzoek en van de veldbezoeken (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 tot slot worden de bevindingen die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen samengevat in een drietal tabellen en voor zover mogelijk van een beoordeling met plussen en minnen voorzien.

Voor het in kaart brengen van de taken en verantwoordelijkheden van de provincie met betrekking tot natuurcompensatie zijn relevante documenten die hierin inzicht geven verzameld en geanalyseerd.

Op landelijk niveau betreft het documenten zoals de Nota Ruimte (2005), de Spelregels EHS (2007) en de Landelijke Natuurdoelenkaart (2003; NDK) en op provinciaal niveau documenten zoals de notitie Toepassing Compensatiebeginsel Noord-Brabant (1997), de Beleidsregel Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant (2005), natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan (2007).

In bijlage 2 wordt een overzicht van de geraadpleegde documenten gegeven.

Om de vraag te beantwoorden in hoeverre de provincie Noord-Brabant erin slaagt de kwaliteit van natuur te waarborgen bij ruimtelijke ingrepen in natuur- en bosgebieden is zowel gekeken naar de planologische/juridische verankering als de uitvoering in het veld van compensatiemaatregelen en het beheer daarvan. Hiertoe zijn een dossieronderzoek en veldbezoeken uitgevoerd.

Op basis van bovenstaande onderzoeksactiviteiten heeft de rekenkamer een eerste beeld verkregen van de kwaliteit van de natuurcompensatie in de provincie.

Om dit beeld te verifiëren en nog openstaande vragen te beantwoorden zijn verdiepende interviews gehouden met betrokkenen binnen de provincie. Waar mogelijk zijn bevindingen uit deze interviews in voorliggend rapport verwerkt.

2 Provinciale taken en verantwoordelijkheden

2.1 Provinciaal beleid natuurcompensatie

Provincies zijn verantwoordelijk voor het uitwerken van het nationale beleid met betrekking tot natuurbescherming op regionaal niveau. In het Structuurschema Groene Ruimte (SGR, 1995) is aan provincies verzocht het 'nee, tenzij'-principe en het natuurcompensatiebeginsel te verankeren in hun streekplannen. De provincie Noord-Brabant heeft daaraan in 1997 gehoor gegeven met de notitie 'Toepassing Compensatiebeginsel Noord-Brabant', waarin een nadere uitwerking wordt gegeven aan het streekplanbeleid van 1992. In 2002 is het streekplan uit 1992 herzien. Bij de vaststelling van dit (herziene) streekplan was de notitie Toepassing Compensatiebeginsel Noord-Brabant nog van kracht. Deze is per 1 januari 2006 vervangen door de beleidsregel Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant (vastgesteld door Gedeputeerde Staten (GS) op 22 november 2005).

Aanleiding voor het vervangen van de notitie door de beleidsregel vormde een in 2004 uitgevoerde evaluatie van het natuurcompensatiebeleid, waarbij gekeken is naar de uitvoering van compensatieplannen en de inhoud van de notitie¹.

Daaruit kwam naar voren dat:

- een betere registratie en monitoring van de uitvoering van de compensatieplannen gewenst was;
- het huidige compensatiebeleid op een aantal punten verduidelijking dan wel aanpassing behoefde;
- nieuwe wettelijke kaders in het compensatiebeleid moesten worden ingebed.

Bovenstaande punten hebben vorm gekregen in de beleidsregel Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant. Deze dient om gemeenten en andere initiatiefnemers duidelijk te maken hoe compensatieverplichtingen uitgevoerd moeten worden en aan welke criteria GS de compensatieplannen en overeenkomsten zullen toetsen.

De beleidsregel Natuurcompensatie beschrijft de provinciale voorwaarden waaronder gecompenseerd kan worden en criteria waaraan compensatie dient te voldoen. Het algemene uitgangspunt is, conform de Nota Ruimte, dat er geen nettoverlies aan natuur- of landschapswaarden mag plaatsvinden voor wat betreft areaal (kwantiteit), kwaliteit en samenhang. De beleidsregel volgt de nationale wet- en regelgeving en bevat daarnaast enkele, specifiek voor de provincie Noord-Brabant geldende, aanvullende voorschriften. Zo is de beleidsregel bijvoorbeeld niet alleen van toepassing op de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) maar op de Groene Hoofdstructuur (GHS), het Agrarische Hoofdstructuur-landschap (AHS-landschap) en op gebieden die in vigerende bestemmingsplannen zijn bestemd als bos- of

¹ Evaluatie besproken in de statencommissie Ruimte en milieu van 2 april 2004.

natuurgebied en dient compensatie bij voorkeur gerealiseerd te worden binnen de GHS.

De GHS bestaat uit een samenhangend netwerk van alle natuur- en bosgebieden, landbouwgebieden en andere gebieden met bijzondere natuur- en landschappelijke waarden en landbouwgebieden die bijzondere potenties hebben voor de ontwikkeling van natuurwaarden. De EHS valt volledig binnen de GHS. De AHS-landschap omvat landbouwgebieden waarin landschappelijke waarden voorkomen die nauw samenhangen met bijzondere natuurwaarden of landbouwgebieden die zelf geen bijzondere natuurwaarden bezitten maar vanwege hun ligging ten opzichte van bos- en natuurgebieden tot de AHS-landschap worden gerekend.

In mei 2007 hebben rijk en provincies gezamenlijk het compensatiebeginsel in de EHS op een aantal punten nader uitgewerkt in het document 'Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS saldobenadering en herbegrenzen EHS'. De provincies dienen deze spelregels door te laten werken in hun provinciaal ruimtelijk beleid en/of hun beleidsregel voor compensatie. Daarbij is ruimte voor regionale maatwerkoplossingen, zolang wordt voldaan aan het basisprincipe 'geen nettoverlies aan waarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang van de EHS' en provincies hierover transparant zijn naar burgers, bedrijven en bestuurlijke partners. De beleidsregel Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant is niet aangepast naar aanleiding van de Spelregels EHS. Betrokkenen binnen de provincie zijn van mening dat de Spelregels EHS niet van invloed zijn op de beleidsregel uit 2005. Ze geven aan dat de provincie de beleidsregel als uitgangspunt neemt.

Op 1 juli 2008 is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (nWro) in werking getreden. Tijdens interviews met betrokkenen binnen de provincie is opgemerkt dat met de nWro de bevoegdheid van provincies om bestemmingsplannen van gemeenten, en daarmee ook de natuurcompensatieplannen, goed te keuren is komen te vervallen. Als gevolg daarvan, zo is opgemerkt, bestaat voor natuurcompensatie momenteel nog onduidelijkheid over de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende partijen. Er wordt door de provincie een nieuwe Structuurvisie RO en Verordening Ruimte opgesteld die daarover duidelijkheid moeten scheppen. De vaststelling van beide documenten wordt voorzien voor september 2010. Naar zeggen van de geïnterviewden geeft de provincie, zolang de nieuwe Structuurvisie nog niet definitief is vastgesteld, zelf invulling aan de veranderde situatie. Dit houdt in dat de natuurcompensatieplannen door de provincie, betrokken gemeente en initiatiefnemer gezamenlijk worden besproken. Daarnaast adviseert de provincie de gemeenten bij het beoordelen van de natuurcompensatieplannen. Aangegeven is dat de provincie op deze wijze haar kennis inbrengt en overdraagt aan gemeenten. Er bestaat bij de provincie, zo geven de betrokkenen aan, eveneens onduidelijkheid over de consequenties van de nWro voor de GHS en de AHS-landschappen; de structuurvisie zal namelijk alleen betrekking hebben op de EHS.

In de beleidsregel is opgenomen dat Provinciale Staten/Statencommissie(s) belast met Ruimtelijke Ordening en Milieu in twee gevallen moeten worden geïnformeerd. Ten eerste stelt artikel 8 dat de statencommissie(s) belast met Ruimtelijke Ordening en Milieu in kennis wordt gesteld van de overeenkomsten tussen provincie en initiatiefnemers die worden opgesteld als gebruik wordt gemaakt van de provinciale compensatievoorziening (in deze voorziening worden de bedragen van financiële compensatie gestort). Als tweede stelt artikel 12 dat, als GS besloten hebben om af te wijken van de beleidsregel, deze statencommissie daarvan eveneens in kennis wordt gesteld.

Op basis van de documentanalyse en de interviews met betrokkenen binnen de provincie is gebleken dat PS in de onderzoeksperiode over de uitvoering en realisatie van het natuurcompensatiebeleid niet structureel door GS zijn geïnformeerd en daar ook niet om hebben gevraagd.

Wel hebben GS vanaf 2005 de Statencommissie Ruimte en Milieu (RM) jaarlijks een overzicht aangeboden van de in het betreffende jaar vastgestelde natuurcompensatieprojecten². Per project wordt aangegeven hoeveel hectare natuur wordt aangetast en hoeveel en (beknopt) op welke wijze er moet worden gecompenseerd. De rapportages zijn ter kennisneming aan de Statencommissie RM voorgelegd. Ze hebben, met uitzondering van de rapportage over 2005, niet tot discussie en/of vragen bij de commissieleden geleid.

Verder heeft alleen bij wijzigingen in het beleid en/of vragen/verzoeken van individuele PS-leden informatie-uitwisseling plaatsgevonden. Zo zijn bijvoorbeeld de evaluatie van het natuurcompensatiebeleid in 2004 en de daaruit voortvloeiende beleidsregel Natuurcompensatie besproken in de Statencommissie RM. Ook is door enkele leden van de Statencommissie RM naar aanleiding van het rapport van de Algemene Rekenkamer naar bescherming van natuurgebieden (2006) een vraag gesteld over het naleven van het compensatiebeginsel. Uit de reactie van GS hierop komt naar voren dat de provincie van mening is dat 'door middel van de in 2005 vastgestelde beleidsregel natuurcompensatie reeds voor een groot deel tegemoet wordt gekomen aan het oplossen van de door de Rekenkamer geconstateerde problemen. Monitoring en handhaving blijven ook voor ons belangrijke aandachtspunten.'

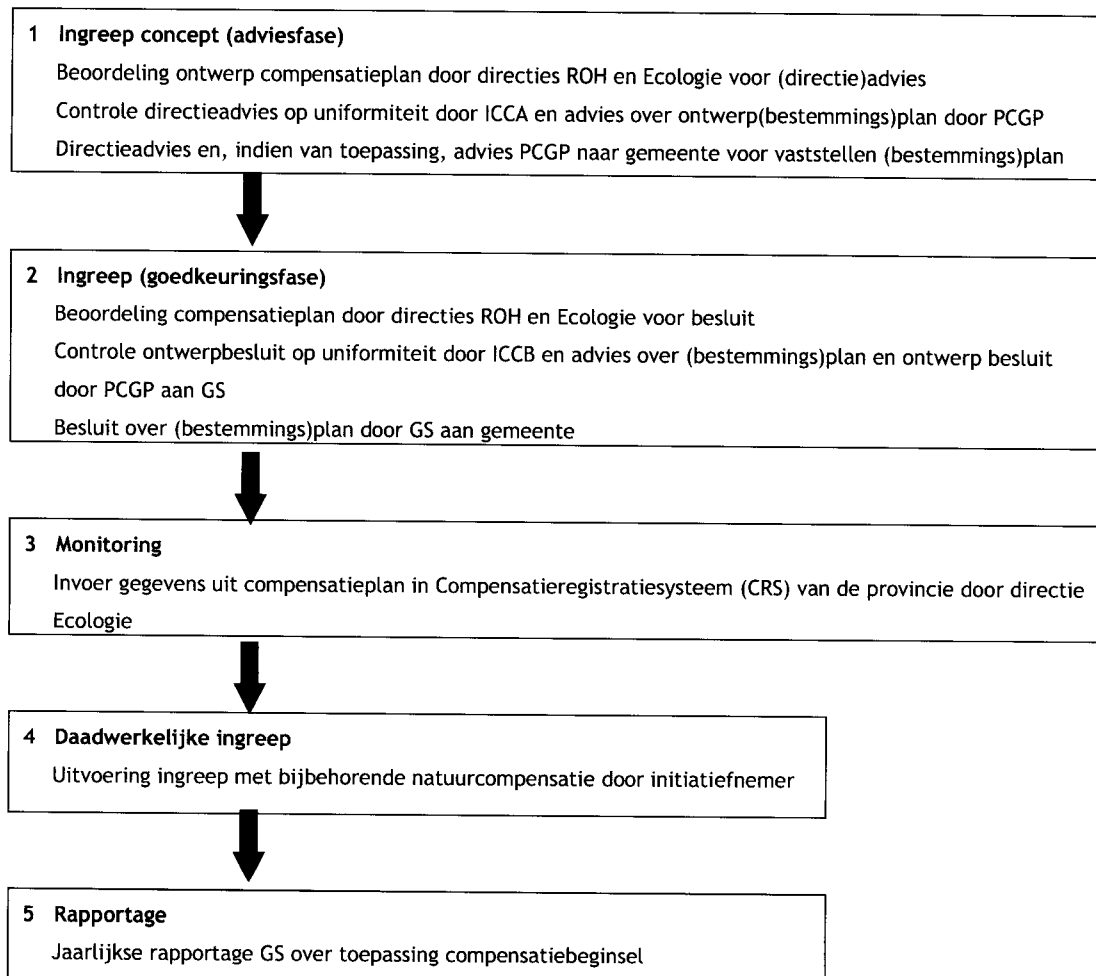
2.2 Interne organisatie

Binnen de provinciale organisatie zijn voornamelijk de directies Ruimtelijke Ontwikkeling en Handhaving (ROH) en Ecologie (ECL) belast met de uitvoering van het provinciale beleid met betrekking tot natuurcompensatie. De directie ROH heeft daarbij een leidende (procedurele) rol. Gedeputeerde Ruimtelijke Ordening is verantwoordelijk voor natuurcompensatie. De betreffende ambtenaren (buitengebiedplanologen (ROH) en gebiedsadviseurs (ECL)) hebben gemiddeld 450,

² Natuurcompensatie; registratie en verslaggeving over het jaar 2004/2005/2006/2007

respectievelijk 420 uren per jaar beschikbaar voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van natuurcompensatie.

In onderstaand schema wordt weergegeven welke stappen in de praktijk doorlopen worden bij toepassing van het compensatiebeginsel en welke partijen daarbij betrokken zijn.

Ruimtelijke ontwikkelingsplannen komen binnen bij de directie ROH. De plannen komen eerst binnen voor advies en vervolgens voor goedkeuring (besluit). Bevatten deze plannen een compensatieparagraaf, en er dus volgens de initiatiefnemer natuur verloren gaat dat moet worden gecompenseerd, dan gaat het plan eveneens naar de directie Ecologie.

Het compensatieplan wordt zowel door de directie ROH (buitengebied planoloog) als de directie Ecologie beoordeeld. De directie Ecologie beoordeelt of de voorgestelde handelingen ten aanzien van de natuurwaarden zijn toegestaan uitgaande van het 'nee, tenzij-regime'. Als de handelingen zijn toegestaan, wordt de voorgestelde compensatie (het compensatieplan) beoordeeld. De directies passen bij hun

beoordeling de uitgangspunten van de beleidsregel Natuurcompensatie toe. Daarnaast wordt bekeken of er nog andere wet- en regelgeving van toepassing is, die aanvullende eisen stelt (Boswet, Flora- en faunawet of Vogel- en/of Habitatrichtlijn).

Adviesfase

In de adviesfase gaan de adviezen van de directies ROH en Ecologie naar de Interne Commissie Concept Adviezen (ICCA) van de provincie. Deze commissie controleert het directieadvies op uniformiteit. Vervolgens wordt het directieadvies naar de betreffende gemeente en de Provinciale Commissie Gemeentelijke Plannen (PCGP) gestuurd. Wanneer de PCGP niet akkoord is met het directieadvies, stuurt zij de gemeente haar afwijkende advies. De gemeente (en/of betrokken initiatiefnemer) past het compensatieplan al dan niet aan en dient het definitieve plan ter goedkeuring in bij de provincie. Betrokkenen binnen de provincie geven aan dat de directie Ecologie ook regelmatig al in het voortraject (voordat het plan wordt ingediend bij de provincie voor advies) door gemeenten of particuliere initiatiefnemers wordt benaderd voor inhoudelijk advies.

Goedkeuringsfase

In de goedkeuringsfase wordt door de directie ROH een conceptbesluit opgesteld van de adviezen van de twee directies. Dit conceptbesluit gaat naar de Interne Commissie Concept Besluiten (ICCB), die het op uniformiteit controleert. Vervolgens geeft de PCGP op basis van de eerdere adviezen en het conceptbesluit een advies aan GS. GS verlenen, met inachtneming van het advies, volledige, gedeeltelijke of geen goedkeuring aan het compensatieplan. Bij (gedeeltelijke) goedkeuring voert de directie Ecologie, conform artikel 10 lid 1 van de beleidsregel, een aantal gegevens in het Compensatieregistratiesysteem (CRS) van de provincie in.

Daadwerkelijke ingreep en compensatie van natuur

Betrokkenen binnen de provincie geven aan dat de provincie, na goedkeuring van de compensatieplannen door GS, niet meer bij de uitvoering van de compensatie betrokken is.

Om de feitelijke uitvoering en het beheer van het natuurcompensatieplan te garanderen, is in de beleidsregel opgenomen dat de initiatiefnemer³ en de gemeente een overeenkomst moeten sluiten die een boetebeding bevat⁴ (artikel 7). De overeenkomst moet onderdeel uitmaken van het natuurcompensatieplan. De betrokkenen geven aan dat er in de regel geen compensatieovereenkomsten worden opgesteld. De betrokkenen binnen de provincie zijn van mening dat als de provincie/gemeente instemt met de verplichting tot compensatie die in het

³ Indien de gemeente initiatiefnemer is, wordt de overeenkomst gesloten tussen de provincie en de gemeente.

⁴ Wanneer er sprake is van een overeenkomst tussen een gemeente en de provincie respectievelijk het Rijk wordt er geen boetebeding opgenomen.

natuurcompensatieplan is opgenomen, dit plan kan worden gezien als een overeenkomst. De gemeente neemt het toezicht op het natuurcompensatieplan vervolgens op zich. Indien (de uitvoering en) het beheer in handen wordt gelegd van Staatsbosbeheer of Brabants Landschap gaat de provincie, naar zeggen van de geïnterviewden, ervan uit dat de plannen worden uitgevoerd en beheerd conform het compensatieplan. Het beheersgeld ligt dan immers vast en de kennis en wil om te compenseren zijn aanwezig.

De beleidsregel bevat de voorwaarde dat de gemeenten (initiatiefnemers) verplicht zijn jaarlijks een voortgangsrapportage over de uitvoering van de compensatie op te sturen aan de provincie (voortgangformulier), dat de provincie op basis van deze rapportages de voortgang zal monitoren en tevens steekproefsgewijs veldcontroles zal uitvoeren (artikel 10). De betrokkenen binnen de provincie geven aan dat dit in de praktijk allemaal niet gebeurt. Hierdoor heeft de provincie noch op papier noch in de praktijk zicht op de voortgang en resultaten van de uitvoering van de goedgekeurde compensatie(plannen).

Rapportage

In de jaren 2005 tot en met 2008 informeerde GS de Statencommissie Ruimte en Milieu over de toepassing van het compensatiebeginsel in het voorgaande jaar.

De directie Ecologie stelde hiervoor de rapportage 'Natuurcompensatie; registratie en verslaggeving over het jaar 2004, 2005, 2006 en 2007' op.

De rapporten bevatten een overzicht van de in het betreffende jaar vastgestelde natuurcompensatieprojecten met respectievelijk de oppervlakte die wordt aangetast en de oppervlakte van de compensatie. Voor de jaren 2005 tot en met 2007 werden deze rapporten opgesteld op basis van informatie uit de ingevulde compensatieregistratieformulieren die de gemeenten bij de compensatieplannen moeten voegen.

In het kader van het streven naar minder rapportages aan Provinciale Staten (PS), hebben GS op 9 december 2008 besloten om in het vervolg alleen in één van de twee managementrapportages (MARAP) over de toepassing van het natuurcompensatiebeginsel te rapporteren⁵.

Binnen de directie Ecologie is een fonds voor financiële compensatie ingesteld. Betrokkenen binnen de provincie geven aan dat de wijze waarop dit fonds ingezet zou kunnen worden, nog uitgewerkt moet worden.

Uit de interviews met betrokkenen binnen de provincie blijkt dat er ten aanzien van (de uitvoering van) het provinciale natuurcompensatiebeleid, ondanks de formele

⁵ De rekenkamer merkt hierbij op dat de Marap's worden opgesteld voor het College en PS en de statencommissies de Marap's niet ontvangen. Zij ontvangen wel de bestuursrapportages (Burap's) die van deze Marap's zijn afgeleid en die de voor PS relevante onderwerpen en de besluiten die aan PS worden gevraagd bevatten. Zie het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer *Onderbesteding in de provincie Noord-Brabant* (2009).

leidende rol van de directie ROH, toch onduidelijkheden bestaan over de exacte taak- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen de beide directies in de dagelijkse praktijk. Tevens geven de betrokkenen aan dat de informatie-uitwisseling en (inhoudelijke) afstemming tussen deze, maar ook met andere directies niet altijd voldoende is. Een voorbeeld: het kan voorkomen dat in het kader van compensatie vanuit de Boswet door bos omsloten percelen worden beplant met bos, terwijl dit ecologisch gezien geen optimale keuze is.

2.3 Definitie natuurkwaliteit

Nationaal niveau

Bij natuurcompensatie speelt het begrip 'kwaliteit', naast de begrippen 'areaal (kwantiteit)' en 'samenhang', een belangrijke rol. In de Nota Ruimte (deel 4, paragraaf 3.3.5.1) wordt het begrip kwaliteit als volgt gedefinieerd:

'Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken zullen de te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied moeten worden gespecificeerd. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en natuurkwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.'

Het idee om natuurkwaliteit uit te drukken in natuurdoelen stamt uit 1995. Toen heeft het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV), op verzoek van onder meer provincies, het 'Handboek natuurdoeltypen in Nederland' uitgebracht. Het doel van dit handboek was aan alle betrokkenen bij de uitwerking en uitvoering van het natuurbeleid eenduidige kwalitatieve aanduidingen voor natuur te bieden. In 2000 heeft het ministerie van LNV de nota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' (nota NvM) opgesteld. Deze nota bevat een taakstelling voor de (te bereiken) natuurkwaliteit in Nederland. In deze nota worden 27 verschillende soorten natuur, oftewel natuurdoelen onderscheiden. Voor ieder natuurdoel wordt aangegeven hoeveel hectares hiervan (dienen te) worden gerealiseerd.

Naar aanleiding van de nota NvM is in 2001 het Handboek natuurdoeltypen in Nederland herzien⁶. In het herziene handboek zijn de 27 natuurdoelen nader uitgewerkt in 92 natuurdoeltypen. Een natuurdoeltype is een in het natuurbeleid nagestreefd type ecosysteem dat een bepaalde biodiversiteit⁷ en een bepaalde mate van natuurlijkheid als kwaliteitskenmerken heeft. Na het verschijnen van de

⁶ Handboek Natuurdoeltypen, Bal et al. 2001.

⁷ Een nagestreefde combinatie van biotische en abiotische kenmerken op een bepaalde ruimtelijke schaal. Biotische kenmerken zijn planten- en diersoorten en soortencombinaties. Abiotische kenmerken zijn onder andere de bodem, het reliëf en de hydrologische gesteldheid van een gebied.

herziene versie van het handboek Natuurdoeltypen in Nederland zijn provincies verzocht kaarten op te stellen waarin zij binnen de provinciale grenzen aangeven welke soort natuur (natuurdoeltypen) in 2018 zowel binnen als buiten de EHS wordt nagestreefd.

In 2003 zijn de provinciale natuurdoeltypenkaarten geaggregeerd in een voorlopige landelijke natuurdoelenkaart (NDK), die in december van dat jaar aan de Tweede Kamer is aangeboden. In de aanbiedingsbrief bij deze voorlopige kaart⁸ wordt aangegeven, dat de NDK naar verwachting eind 2005 in overleg met alle betrokken partijen (rijk en provincies) definitief wordt. Het streven is de kaart zodanig te ontwikkelen dat deze kan dienen als dynamisch toetsingskader voor de gewenste kwaliteit van de natuur in Nederland.

De NDK is anno 2009 nog niet definitief vastgesteld. Eén van de redenen daarvoor is dat provincies verschillende aanpakken hanteren bij het toekennen van natuurdoeltypen, zodat de provinciale natuurdoeltypenkaarten niet aansluiten op de NDK⁹. Als gevolg hiervan is sturen op natuurkwaliteit tot nu toe dan ook erg lastig gebleken. Om sturen op de gewenste natuurkwaliteit wel goed mogelijk te maken zijn rijk, provincies en terreinbeheerders onlangs het project 'Omvorming Programma Beheer/Waarborgen Natuurkwaliteit' gestart. Doel van dit project is overeenstemming te bereiken over de definitie van natuurkwaliteit en de wijze van monitoring. De betrokken partijen hebben afgesproken een nieuwe 'natuurtaal' te hanteren, waarin natuurtypen, onderverdeeld in beheertypen, centraal staan. Op deze wijze worden de vele verschillende typologieën van rijk, provincies en terreinbeheerders geharmoniseerd en vereenvoudigd.

Momenteel worden er 18 natuurtypen en 58 beheertypen onderscheiden en beschreven in een Index Natuur en Landschap (INL). Ten aanzien van de kwaliteit wordt onderscheid gemaakt in drie kwaliteitsklassen; hoog, middel en laag. De beoordeling van de kwaliteit per type vindt plaats aan de hand van de volgende aspecten:

- biotische kwaliteit (plant- en diersoorten);
- structuurkenmerken (hoge/lage vegetatie, open plekken, en dergelijke);
- milieu- en watercondities (inclusief bodemkwaliteit);
- ruimtelijke condities (grootte en ruimtelijke samenhang van natuurgebieden);
- natuurlijkheid/landschapsvormende processen (verstuiving, inundatie, begrazing, en dergelijke).

⁸ Brief van de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 200 XIV, nr. 63.

⁹ De Index gewogen. Over 'taal' en taalbeheersing. Advies van de commissie Audit Index Natuur, Landschap en Recreatie, 15 oktober 2008.

Provinciaal niveau¹⁰

Na het verschijnen van de herziene versie van het 'Handboek Natuurdoeltypen in Nederland' in 2001 hebben GS van de provincie Noord-Brabant in mei 2001 de natuurstreefbeelden voor de EHS middels de natuurdoelenkaart vastgesteld (schaal 1:100.000).

Deze globale streefbeelden heeft de provincie in samenspraak met het ministerie van LNV op kaart gezet. De natuurdoelenkaart is vervolgens gedetailleerd (schaal 1:25.000) uitgewerkt in een natuurdoeltypenkaart. Daarbij zijn op perceelsniveau streefbeelden (natuurdoeltypen) geformuleerd. De natuurdoeltypensystematiek is ontleend aan het handboek. De natuurdoeltypen zijn toegekend op basis van gegevens over bodemtype, (toekomstig) grondwaterregime, aanwezige cultuurhistorische waarden en beheersvisies en -plannen.

Om de bruikbaarheid en toepasbaarheid te vergroten heeft de provincie ervoor gekozen om een aantal Noord-Brabantse natuurdoeltypen uit het handboek nader onder te verdelen op basis van plantengemeenschappen.

In 2002 heeft de provincie Noord-Brabant de begrenzing van de EHS vastgelegd in elf¹¹ natuurgebiedsplannen en één beheersgebiedsplan. De natuurdoeltypenkaart is een onderdeel van het natuurgebiedsplan (eerste atlas). De natuurgebiedsplannen en het beheersplan beschrijven voor de percelen die tot de EHS behoren onder meer de gewenste natuurdoelen, de mogelijkheden voor aankoop (grondverwerving) en particulier natuurbeheer. Bij elk natuurgebiedsplan horen drie atlassen (schaal 1:25.000), waarbij in de eerste, zoals gezegd, de natuurdoeltypen worden weergegeven.

De plannen worden bijna jaarlijks aangepast omdat er veranderingen/wijzigingen plaatsvinden in de natuur. Verzoeken tot wijziging moeten worden voorgelegd aan GS. Jaarlijks wordt een procedure doorlopen waarin alle verzoeken die vóór 1 januari van dat jaar zijn ontvangen in behandeling worden genomen. De plannen zijn laatstelijk op 25 september 2007 geactualiseerd en herzien vastgesteld.

Met deze natuurgebiedsplannen en het beheersgebiedsplan heeft de provincie Noord-Brabant de kwaliteit van natuur gedefinieerd. De provincie streeft ernaar om de EHS in 2018 gerealiseerd te hebben¹². Dat is conform de landelijke doelstelling waarbij de EHS in 2018 gerealiseerd moet zijn.

¹⁰ <http://www.brabant.nl> Ecologische Hoofdstructuur en Natuurgebiedsplannen (laatst gewijzigd februari 2009); Natuurgebiedsplan 'Oost-Brabant' (2007) en Beheersgebiedsplan Noord-Brabant (2007).

¹¹ Natuurgebiedsplan Beerze Reusel, De Mark, Dommeldal Noord, Dommeldal Zuidoost, Dommeldal Zuidwest, Oostelijke Maasvallei, Westelijke Maasvallei, Peelvennen, West-Brabant, Oost-Brabant en Zandleij.

¹² Bij de vaststelling van de reconstructie- en gebiedsplannen in 2005 hadden PS besloten de EHS versneld te realiseren. Dat wil zeggen vóór 2012. In het GS-besluit van 30 september 2008, besproken in de Statencommissie RM van 24 oktober 2008, is aangegeven dat het realisatiejaar 2012 niet langer een realistisch haalbaar streefjaar is. Besloten is de versnelling van de realisatietermijn niet langer aan te houden, maar uit te gaan van 2018.

Betrokkenen binnen de provincie hebben aangegeven dat in de toekomst de natuurdoeltypen worden vervangen door beheertypen. Het Interprovinciaal Overleg (IPO) werkt daaraan. De kwaliteitbeschrijving zal daarmee specifiekere worden.

Betrokkenen binnen de provincie geven eveneens aan dat als natuurcompensatie aan de orde is, er vaak op verschillende punten met verschillende partijen discussie ontstaat. Zo kan er discussie ontstaan over wat er gecompenseerd moet worden, en of datgene wat er voor terug komt voldoende is. Deze discussies ontstaan onder andere omdat het niet om objectieve, harde gegevens gaat en/of er sprake kan zijn van hypothetische situaties (bijvoorbeeld als het gaat om aantasting van *potentiële* natuurwaarden). Bij de GHS en AHS komt daar, in tegenstelling tot bij de EHS, bij dat het element kwaliteit niet (voor het gehele gebied) is uitgewerkt. Door deze punten gaat het, zo geven de betrokkenen aan, om maatwerk. Daarbij zoekt de initiatiefnemer in het algemeen 'de onderkant' op, waarbij soms zelfs geprobeerd wordt om natuur die toch al wordt aangelegd te gebruiken als compensatie.

3 Resultaten dossieronderzoek en veldbezoeken

3.1 Gildehuis Lankveld, Nuenen

Beschrijving project

Het project betreft de herbouw van het, in 1985 illegaal gerealiseerde, gildehuis van het Heilig Kruis Gilde in het buitengebied van Nuenen, waarvoor natuurcompensatie dient plaats te vinden. Op een perceel met een oppervlakte van circa 4.500 m² komt een nieuw gildehuis en een berging met een totale oppervlakte van 160 m². Het perceel, hierna te noemen projectlocatie, is bijna geheel omsloten door dichte begroeiing. Het gebied van de projectlocatie is te karakteriseren als een overwegend agrarisch landschap met voornamelijk grasland. Uit de kartering van de flora uit 1999 blijkt dat alleen de wijfjesvaren voorkomt in de omgeving van de projectlocatie. Verder komen wat betreft fauna de bruine kikker en de gewone pad regelmatig voor op of in de nabijheid van de projectlocatie.

De projectlocatie maakt deel uit van de EHS, categorie beheersgebied. In het Streekplan is de projectlocatie aangeduid als GHS-Landbouw, leefgebied kwetsbare soorten. Ecologisch gezien maakt de projectlocatie onderdeel uit van het gebied Nuenens Broek-Rullen. Dit gebied heeft actuele en potentiële natuurwaarden. De feitelijk aanwezige natuurwaarden zijn relatief gering. De potentiële natuurwaarden hebben zoals blijkt uit de toelichting op het goedkeuringsbesluit met name betrekking op kwetsbare soortgroepen als amfibieën (kamsalamander), planten, vlinders en struweelvogels.

Omdat enerzijds sprake is van een ingreep in de GHS-Landbouw, leefgebied kwetsbare soorten en anderzijds in de EHS bestaat de compensatie uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel betreft compensatie op en in de directe nabijheid van de projectlocatie. In overleg met Brabants Landschap heeft het gilde hiervoor een inrichting- en beheerplan opgesteld. Daaruit blijkt dat er een poel zal worden aangelegd in combinatie met een brede kruiden-ruigtestrook van in totaal 350 m² en een houtsingel van 700 m². In een gezamenlijke brief (d.d. 21-12-2004) van het gemeente- en gildebestuur, is aangegeven hoe aanleg, inrichting en beheer van het gebied gegarandeerd worden.

De aantasting van de EHS, die inclusief de direct ten zuiden van de projectlocatie gelegen particuliere volkstuin, 5.690 m² bedraagt, wordt gecompenseerd door middel van een perceel ter grootte van 4.000 m² ten noorden van de kern Gerwen dat in eigendom van de gemeente is. De gemeente zal zorgen voor het inplanten van dit perceel met inheemse boomsoorten. In combinatie met een naastgelegen perceel van 6.000 m², dat al eerder als compensatieperceel met bomen is ingericht, ontstaat hierdoor een bosperceel met een oppervlakte van 1 ha.

Het vigerende bestemmingsplan Landelijk Gebied uit 1974 wordt herzien en daarin zal de projectlocatie de bestemming 'gildeterrein' krijgen met de medebestemming 'natuur'. Via voorschriften in het bestemmingsplan zal geregeld worden dat de aan te brengen natuurontwikkeling (poel, houtsingel en kruiden-ruigtestrook)

gehandhaafd blijft conform het inrichtingsplan. De natuurontwikkeling op het perceel ten noorden van de kern Gerwen zal ook meegenomen worden in de planherziening en ter plaatse zal de natuurontwikkeling vertaald worden in een passende planologische regeling die handhaving van de natuurontwikkeling garandeert. Eén en ander is door de gemeente bij brief van 23-11-2004 schriftelijk verklaard (in dossier aanwezig).

Het inrichtingsplan voor de projectlocatie zal in het najaar 2005 worden uitgevoerd, terwijl het bosplantsoen op de compensatielocatie voorjaar 2005 zal worden aangeplant.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 05-04-2005 een verklaring van geen bezwaar toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders (B&W) van de gemeente Nuenen ten behoeve van de herbouw van een gildehuis en de bouw van een bijbehorende berging. Er is geen natuurcompensatieovereenkomst opgesteld conform de modelovereenkomst uit de beleidsregel Natuurcompensatie¹³. Wel is er in het dossier een door de gemeente Nuenen en het Heilig Kruis Gilde getekende brief aanwezig (d.d. 21-12-2004), gericht aan GS, waarin beide partijen verklaren de natuurcompensatie en inrichting ten behoeve van natuurwaarden uit te voeren. Daarin wordt ook aangegeven dat de gemeente de compensatiegronden tot natuur zal bestemmen in het bestemmingsplan Buitengebied. Uit de stukken in het dossier kan niet worden afgeleid of deze wijziging ook daadwerkelijk is doorgevoerd. Voor de compensatie op de projectlocatie is een inrichtingsplan opgesteld en in het dossier aanwezig. Het betreft een vrij gedetailleerd beplantingsplan en het beschrijft de aanleg van een poel en een bloemenweide. Er wordt tevens ingegaan op het te voeren beheer. Voor de andere compensatielocatie is een dergelijk plan niet opgesteld.

Ten aanzien van de omvang van de compensatie voor de ingreep in de EHS kan opgemerkt worden dat de huidige natuurwaarden van de ingreeplocatie niet zodanig zijn dat een kwantiteitstoeslag gehanteerd moet worden en dus volstaan kan worden met een één-op-één compensatie¹⁴. De ingreeplocatie betreft een oppervlakte van 5.690 m², terwijl de compensatielocatie 4.000 m² groot is. Formeel gezien wordt daarmee niet voldaan aan de voorwaarde van een één-op-één compensatie. Hoewel een opgave en verantwoording van oppervlaktes in het inrichtingsplan ontbreken, kan uit de configuratie wel worden opgemaakt dat een flink deel van de ingreeplocatie wordt ingericht ten behoeve van natuur, zodat mag worden aangenomen dat de totale compensatie qua oppervlakte min of meer voldoet aan de norm (één-op-één), gesteld in de beleidsregel Natuurcompensatie. De EHS-status is inmiddels van het ingreepgebied afgehaald door de provincie, maar op de compensatielocatie is nog geen nieuwe EHS begrensd.

¹³ In een ambtelijke e-mail van 05-11-2004 heeft de provincie hierom overigens wel gevraagd.

¹⁴ Zo blijkt uit een interne e-mail van de afdeling Natuuronderzoek van 02-11-2004.

Inhoudelijk

Het inrichtingsplan is in overleg met Brabants Landschap opgesteld. In principe biedt dit plan voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor de nagestreefde biotopen, in het bijzonder amfibieën. Volgens de provincie (goedkeuringsbesluit GS) zullen de met het project beoogde ontwikkelingen de structuur van de GHS en EHS geen geweld aandoen. De met het inrichtingsplan beoogde natuurontwikkeling op en rondom de projectlocatie zorgt in principe voor een substantiële verbetering van het leefgebied voor eerder genoemde kwetsbare soorten. Ook de beheersmaatregelen, die in het inrichtingsplan beschreven staan, zijn in overleg met het Brabants Landschap opgesteld, maar er wordt niet aangegeven wie het beheer gaat voeren. De compensatielocatie is gelegen tegen de EHS aan, zodat sprake is van een versterking daarvan. Het gaat om bos dat wordt aangeplant, waarvan het beheer vrij eenvoudig is en beperkt kan blijven tot uitdunnen na een x aantal jaren. Het beheer is echter niet zodanig vastgelegd in een beheersplan.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Het veldbezoek heeft uitgewezen dat op het terrein van het gildehuis een poel is aangelegd, zoals voorgenomen (zie foto 3.1a). Ten tijde van het veldbezoek (begin mei 2009) stond er echter geen water in de poel. Mogelijk is deze niet voorzien van een ondoorlatende laag. Verder is er geen brede ruigtestrook rond de poel aangelegd, alleen grasland dat op het moment van het veldbezoek kort gemaaid was. Wel zijn enkele wilgen aangeplant, is er een torenvalkkast geplaatst en is langs de weg een elzensingel aangelegd. Deze zou volgens het inrichtingsplan een oppervlakte van 700 m² moeten omvatten, maar dat blijkt bij lange na niet het geval te zijn. Verder is uit het veldbezoek gebleken dat de op de kaart aangegeven compensatielocatie ten noorden van Gerwen (kadastraal perceel B4114) een particulier terrein betreft, dat al voor een deel uit bos bestaat (zie foto 3.1b). Als de locatie juist op de kaart is aangegeven betekent dit dat deze locatie ten onrechte is aangewezen als compensatielocatie. Op het gebied tussen dit perceel en het kerkhof is bos aangeplant in het kader van een andere compensatie. Desgevraagd heeft de provincie tegenover de rekenkamer bevestigd dat het kadastrale nummer correct is en de gemeente eigenaar van de grond. De rekenkamer constateert een discrepantie tussen deze verklaring van de provincie en die van de particulier, die tijdens het veldbezoek tegenover de rekenkamer het eigendom van het perceel claimde.

Foto 3.1a: Compensatielocatie Gildehuis Lankveld (poel)

Foto 3.1b: Compensatielocatie Gerwen (bestaand erf/bos)

3.2 Bestemmingsplan Oekelsbos Zundert

Beschrijving project

In het midden van de jaren tachtig heeft de gemeente Zundert de eerste concepten van een bestemmingsplan opgesteld om vakantiewoningen, die in een ongeveer 16 ha groot bosperceel liggen, te bestemmen als woondoeleindenbestemming. De vakantiewoningen zijn in de jaren zeventig gebouwd. Tegelijkertijd zijn toen de percelen ingeplant met bomen. Van daaruit is het betreffende bos ontstaan. Het ontwerpbestemmingsplan is enkele keren aan de orde geweest in de Provinciale Plancommissie (PPC). De PPC achtte aanpassing noodzakelijk, omdat de bestemming niet strookte met de opvattingen op provinciaal niveau ten aanzien van het te

voeren beleid in het plangebied. Daarna heeft verdere bijstelling van het ontwerpbestemmingsplan plaatsgevonden en is uiteindelijk door de raad vastgesteld op 20-01-1994. GS hebben echter op 25-08-1995 de algehele goedkeuring aan het vastgestelde bestemmingsplan onthouden.

Op 23-04-1996 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS) de ingestelde beroepen tegen het besluit van GS ongegrond verklaard. Daarna is een gewijzigd bestemmingsplan in procedure gebracht. Dit heeft erin geresulteerd dat het bestemmingsplan Oekelsbos vanaf april 2001 voorziet in deels permanente bewoning en deels recreatief gebruik van de percelen. Het laatste betreft 54 percelen met de bestemming recreatiewoning in een bosgebied van circa 16 ha groot.

Het Oekelsbos behoort tot de GHS, subzone overig bos- en natuurgebied. Volgens het provinciale natuurbeleid behoren alle bosgebieden tevens tot de EHS.

De compensatieomvang is als volgt berekend (zie GS-goedkeuringsbesluit). Rondom de bebouwing wordt een cirkel met een straal van 30 meter gelegd, waar sprake is van uitstralingseffecten (onder andere tuinaanleg en lichtuitstraling). Dit betreft een gebied van 5,5 ha. Verder zijn wegen aangelegd, met een totale oppervlakte van 1,5 ha. In totaal 7,0 ha. Deze 7 ha worden afgetrokken van de 16 ha bestaand bos. Voor de resterende 9 ha wordt compensatie noodzakelijk geacht.

De gemeente heeft als compensatielocatie het gebied Het Vervul gekozen, met een totale oppervlakte van 9,0 ha. De gronden liggen aan de noordkant van de Bijloop, tegen de gemeentegrens van de gemeente Zundert. Bij de inrichting en soortenkeuze zal rekening worden gehouden met de geplande ingrepen zodat het bos een duurzaam karakter krijgt¹⁵. De locatie Het Vervul ligt in de GHS-landbouw subzone natuurontwikkelingsgebied, grenst aan een natte ecologische verbindingszone (Bijloop) en ligt circa 200 meter van een droge ecologische verbindingszone.

De provincie heeft ingestemd met financiële compensatie door de gemeente. Dit betekent dat de gemeente een compensatielocatie aanwijst en voor de aankoop hiervan financiële middelen beschikbaar stelt aan de provincie. De gemeente had als compensatielocatie Het Vervul aangewezen. Gezien de omvang van de financiële compensatie verwachtte de gemeente dat er na aankoop van Het Vervul geld over zou blijven. Hiervan uitgaande, heeft zij in de Ellerwaard nog een extra locatie aangewezen ter compensatie. Het betreft een perceel in het landinrichtingsgebied Zundert, ter grootte van 3,7 ha.

Dit perceel ligt tussen een bos van Natuurmonumenten en de nog aan te leggen ecologische verbindingszone langs de Turfvaart.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 07-06-2005 goedkeuring verleend aan het bestemmingsplan Oekelsbos. Ingestemd werd met legalisatie van recreatiewoningen mits 9 ha nieuw bos zou

¹⁵ Zo blijkt uit het locatievoorstel dat de gemeente op 25-8-2006 aan GS heeft verzonden.

worden aangelegd. Gelet op de uitzonderlijke situatie en in overeenstemming met de Provinciale beleidsnotitie Toepassing Compensatiebeginsel Noord-Brabant 1997, alsmede de ontwerp-beleidsregel Natuurcompensatie, vastgesteld op 15-02-2005, hebben GS ingestemd met een financiële compensatie (€ 450.000). Het benodigde bedrag voor de compenserende maatregelen is in het Fonds Compensatie Natuur- en Landschapswaarden gestort. Met betrekking tot de financiële compensatie hebben de provincie en de gemeente Zundert een overeenkomst gesloten (d.d. 30-03-2005). Daarin is een verplichting opgenomen om binnen vijf jaar na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan gronden aan te kopen die voor de compensatie worden aangewend. De gemeente dient hiervoor voorstellen tot compensatie in te dienen bij de provincie. Bij de provincie rust vervolgens de plicht om voor de aankoop, inrichting en het beheer zorg te dragen. Op 25-08-2006 heeft de gemeente Zundert een locatievoorstel aan GS verzonden. Dit voorstel betreft de locaties Het Vervul (9,3 ha) en Ellerwaard (3,7 ha). De natuurcompensatie in de vorm van nieuwe bosaanplant in het gebied Het Vervul wordt als planonderdeel opgenomen in het Uitwerkingsplan van het Reconstructieplan van Weerij-Zuid. GS hebben per brief van 09-11-2006 ingestemd met de eerstgenoemde locatie, maar achtten het toevoegen van de extra locatie Ellerwaard voorbarig. De provincie verwacht dat dit niet betaald kan worden van het voor compensatie gereserveerde bedrag. Aan de gemeente is gevraagd het voorstel aan te vullen met een volledige begroting en een voorstel voor een te realiseren natuurdoeltype, conform de natuurdoeltypen zoals opgenomen in de natuurgebiedsplannen Noord-Brabant van 10-01-2006. Wanneer dit geregeld is zal de planologische verankering in gang worden gezet.

Inhoudelijk

De te compenseren locatie Oekelsbos was een geïsoleerd bos. Omdat de gekozen locatie in een gebied ligt waar gestreefd wordt naar het realiseren van een multifunctioneel natuurgebied is de samenhang en de ligging in een groter geheel gegarandeerd. Landschappelijk gezien sluit het aan te planten bos aan op andere boscomplexen.

Zoals blijkt uit een interne e-mail van de provincie van 16-11-2006 zal Brabants Landschap naar alle waarschijnlijkheid de toekomstige beheerder van het bos worden, waardoor de verwachting is dat de kwaliteit van de compensatie op langere termijn gewaarborgd zal worden.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is naar voren gekomen dat er in strijd met de regelgeving nog geen compensatiemaatregelen zijn uitgevoerd (zie foto 3.2). Desgevraagd heeft de provincie aan de rekenkamer meegedeeld dat er nog gezocht wordt naar een geschikte compensatielocatie. De rekenkamer constateert een discrepantie tussen deze mededeling en de eerdere accordering van het locatievoorstel van 09-11-2006.

Foto 3.2: Compensatielocatie Het Vervul (links en rechts van het pad)

3.3 Verbinding Deurne-Liessel-A67

Beschrijving project

De route van Deurne in zuidoostelijke richting naar de A67 ging door de bebouwde kom van Liessel. Dit ging ten koste van de leefbaarheid, veiligheid, bereikbaarheid en doorstroming in het dorp. Om deze knelpunten is een alternatieve route gecreëerd. Voor realisatie daarvan is grotendeels gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur; ten oosten en zuiden van Liessel de Snoertsebaan, ten noorden het Loon/de Liesselseweg. De Liesselseweg is een nieuwe verbindingsweg die het bedrijventerrein Moorveld ontsluit. De weg is deels al planologisch mogelijk gemaakt. Vanaf het Moorveld naar de Snoertsebaan was nog een verbindingsweg nodig¹⁶. Van de Snoertsebaan zal het wegprofiel worden aangepast (aan de westzijde over de gehele lengte, onder andere met een vrijliggend fietspad). Tegelijkertijd wordt een aantal kruisingen op een verkeersveilige wijze met rotondes gereconstrueerd (zie tracéstudie Verbinding Deurne-Liessel-A67 van de gemeente Deurne van 24-08-2004).

Door Adviesbureau Mertens is destijds (2005) onderzoek verricht naar het voorkomen van dier- en plantensoorten in het invloedsgebied van de Snoertsebaan. Daaruit is naar voren gekomen dat uitsluitend ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet (Ffw) nodig was voor een aantal algemeen voorkomende soorten¹⁷. Er is in genoemd flora- en faunaonderzoek tevens nagegaan wat de effecten zijn op het ten oosten van de Snoertsebaan gelegen Habitatrichtlijngebied Deurnse Peel en Mariapeel en Vogelrichtlijngebied Deurnse Peel. Hieruit is onder meer naar voren

¹⁶ Deze inmiddels al gerealiseerde weg heet Biezendreef.

¹⁷ Vanaf 2005 vallen de betreffende soorten niet meer onder een ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen.

gekomen dat geen ingrepen in de hydrologie plaatsvinden, zodat geen aantasting van de kwalificerende habitattypen, met name het hoogveen, werd voorzien. Verder blijkt hieruit dat door eventuele akoestische veranderingen door toename van gemotoriseerd verkeer kwalificerende (broedvogel)soorten verstoord kunnen worden. De effecten zijn, gezien de afstand, echter verwaarloosbaar¹⁸.

Aan de westzijde van de Snoertsebaan dienden voor de ingreep ongeveer 80 jaar oude eiken en beuken te worden gerooid. Dit vereist compensatie op grond van de Boswet.

Het tracé voor de reconstructie van de bestaande weg ligt deels in de GHS-Natuur, subzone 'natuurparel' en deels in de AHS-Landschap, subzone 'RNLE-landschapsdeel'¹⁹. Qua EHS betreft het hier respectievelijk reservaatgebied en natuurontwikkelingsgebied. Het gedeelte nieuwe infrastructuur ten noorden van Liessel ligt in AHS-Landbouw, maar betreft geen EHS.

De aanleg van het fietspad aan de westzijde van de Snoertsebaan is gepaard gegaan met een oppervlakteverlies van 6.395 m² binnen GHS-Natuur. Hiervoor is een compensatiefactor van 1,0 gehanteerd. Als gevolg van de verbreding van de Snoertsebaan, de aanleg van de rotondes Eikenlaan en Kanaalstraat/Koeweideweg en het nieuwe tracé in de omgeving van Moorveld is binnen de AHS-Landschap een verlies van 34.502 m² opgetreden. Hiervoor is een compensatiefactor van 0,5 gehanteerd. In totaal diende als gevolg van de directe aantasting van de GHS-Natuur en de AHS-Landschap dus 2,37 ha gecompenseerd te worden. Eveneens is sprake van indirecte aantasting als gevolg van geluidshinder in GHS-Natuur. De provincie achtte hiervoor een compensatiefactor van 0,25 acceptabel (memo d.d. 15-02-2005), omdat het niet om bestaande, maar om nog te realiseren natuur gaat. Het oppervlaktebeslag van de indirecte aantasting betreft een tweetal stroken aan de oostzijde van de Snoertsebaan met een omvang van 89.600 m². Ten aanzien hiervan is evenwel in het akoestisch onderzoek (Goudappel Coffeng 2004) geconstateerd dat er geen extra geluidseffecten zijn, aangezien gebruik gemaakt wordt van 'zeer stil asfalt' op de Snoertsebaan. De compensatie als gevolg van indirecte aantasting betreft, zo stelt het compensatieplan, daarom 0 ha.

In het compensatieplan (SpellerCo Meerding, 2005) wordt de compensatie voor de aantasting van GHS en AHS ingevuld door gronden in de directe omgeving van het plangebied met elkaar te verbinden, zodat een verbindingzone wordt verkregen tussen gebieden met (potentiële) natuurwaarden aan weerszijden van de A67.

¹⁸ In hun brief van 07-03-2005 aan Werkgroep Behoud de Peel, met afschrift aan de gemeente Deurne, hebben GS bevestigd dat in verband met het project 'Verbindingsweg' geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet vereist is. Als motivatie wordt gesteld dat het project de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument Deurnse Peel niet aantast.

¹⁹ Regionale Natuur- en Landschapseenheden. Het is niet duidelijk waarom noch in de 'overwegingen bij de verklaring van geen bezwaar', noch in het compensatieplan wordt ingegaan op de reconstructie van het gedeelte tussen Deurne en Liessel, dus tracédeel het Loon, maar in de ruimtelijke onderbouwing van de gemeente van januari 2005, pag. 4, wordt gesteld dat "de route tussen Liessel en de kom Deurne via het Loon en de Liesselseweg al is ingericht als gebiedsontsluitingsweg".

Hiervoor zijn gronden beschikbaar langs de Koeweideweg (door versmalling van 2 x 2 rijstroken naar tweebaansweg), met een totale oppervlakte van 3,43 ha. Deze worden ingericht met zowel een water- als een droge landstructuur.

Daarnaast worden mitigerende maatregelen getroffen:

- een vijftal klein wildtunnels onder de Snoertsebaan, de Kanaalstraat en de weg langs Moorveld (Biezendreef);
- een tweetal ecoduikers onder de Snoertsebaan (Leijsingloop en Soeloop);
- rasters (klein wild-, grof wild- en amfibieraster) over de gehele lengte van het tracé.

Ten aanzien van de boswettelijke compensatie kan worden opgemerkt dat er in totaal 304 bomen worden gekapt en in totaal 528 laanbomen worden teruggeplant langs de verbrede weg.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 28-06-2005 aan de gemeente Deurne een verklaring van geen bezwaar verleend ten behoeve van de verbinding Deurne-Liessel-A67 (ingediend op 04-02-2005). In de verklaring stemmen GS in met het compensatieplan van de gemeente, opgesteld door SpellerCo Meerding (2005). Hierin is duidelijk verantwoord wat de aard en omvang van de aantasting van GHS en AHS is. Verder wordt er een inrichtingsvisie gepresenteerd van de 'ecologische verbindingszone A67', te weten de genoemde gronden langs de Koeweideweg. Ten aanzien van de planologische regeling van de compensatiegronden heeft de gemeente bij brief van 24-06-2005 aan GS toegezegd dat deze gronden in het nieuwe bestemmingsplan de bestemming 'Agrarisch gebied met natuurwetenschappelijke waarden en landschappelijke waarden (GHS)' zullen krijgen. In overleg met de provincie kan de bestemming van het compensatiegebied eventueel omgezet worden naar 'Art. 6 Bos en natuur (GHS)'. Zeker is dat de percelen tot de bestemming GHS gaan behoren²⁰. Deze nieuwe bestemming wordt opgenomen in het in voorbereiding zijnde nieuwe bestemmingsplan "Buitengebied". Verder is ten aanzien van de realisatietermijn toegezegd dat deze in principe plaatsvindt binnen de termijn waarbinnen het gehele project "Verbindingweg" gerealiseerd wordt, maar uiterlijk voor het einde van het tweede kwartaal van 2006. Er is geen compensatieovereenkomst opgesteld, maar de gemeente heeft zich wel schriftelijk (bij brief van 24-06-2005) verplicht de compensatie uit te voeren. Bovendien zullen, zoals blijkt uit dezelfde brief, de compensatie en inrichting onderdeel uitmaken van de Design & Construct-overeenkomst ter uitvoering van het project.

Inhoudelijk

De provincie heeft zich akkoord verklaard met de door de gemeente gehanteerde compensatiefactoren van respectievelijk 1,0 in de GHS (EHS), 0,5 in de AHS en 0 voor wat betreft de indirecte aantasting. Hierbij wordt afgeweken van de

²⁰ De provincie heeft de betreffende gronden reeds aan de EHS toegevoegd.

beleidsregel Natuurcompensatie (artikel 5)²¹, waarin als norm gesteld wordt dat het vernietigde areaal minimaal in dezelfde oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Indien echter uitsluitend gelet wordt op compensatie van de aantasting van EHS, dan is de 3,43 ha compensatie ruim voldoende. Ten aanzien van de AHS is een lagere compensatiefactor dan 1,0 verdedigbaar, gezien het nagenoeg ontbreken van actuele natuurwaarden. Indien de berekende geluidseffecten kloppen (er wordt zeer stil asfalt gebruikt), is ook de toepassing van compensatiefactor 0 voor de indirecte aantasting verantwoord.

De wijze van invulling van de compensatie ziet er op papier kwalitatief goed uit: door het realiseren van een ecologische verbindingszone onder de A67 door wordt een belangrijk versnipperingsprobleem opgelost en daarmee de EHS versterkt. Het verlies van EHS door de ingreep, lijkt gezien de relatief geringe oppervlakte en matige actuele natuurwaarden, niet van dien aard dat een ernstig verlies van wezenlijke kenmerken en (potentiële) waarden optreedt.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Het veldbezoek heeft uitgewezen dat de compensatie inmiddels gerealiseerd is (zie foto's 3.3a en 3.3b) en zo ook de verbindingsweg. Wat betreft de strook langs de Koeweideweg oostzijde (foto 3.3a) kan worden geconstateerd dat onder het viaduct stobben, die dienen voor de geleiding van reewild, nog ontbreken. Verder is tijdens het veldbezoek gebleken dat er sprake is van achterstallig onderhoud aan de rasters (vergelijk foto 3.3b). Op foto 3.3b is de aanplant van jonge bomen langs de Koeweideweg westzijde te zien. Conform plan betreft het inheemse boomsoorten.

Foto 3.3a: Compensatielocatie Koeweideweg oostzijde

²¹ Destijds gold nog de notitie Toepassing Compensatiebeginsel Noord-Brabant als toetsingskader.

Foto 3.3b: Compensatielocatie Koeweideweg westzijde

3.4 Randweg 's-Hertogenbosch-Vught

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een nieuwe weg (Randweg 's-Hertogenbosch) door de gemeente 's-Hertogenbosch om de verkeersproblematiek aan de zuidwestkant van de stad op te lossen. Hiervoor is een milieu-effect-rapportage (MER) doorlopen (Oranjewoud 2003).

De aanleg van de Randweg betekende ingrepen in het landschap in de Gement in het algemeen en in de Maij in het bijzonder, alsmede ten noorden van fort Isabella. De belangrijkste ingrepen in het landschap zijn (ontleend aan Bogaart & Gernaart 2006):

- het verleggen van het dijklichaam van de voormalige Langstraatspoordijk over een afstand van circa 100 meter in zuidelijke richting;
- het verleggen van het Drongelens kanaal in westelijke richting over een afstand van circa 25 meter en met een lengte van circa 30 meter;
- het oprichten van pijlers ten behoeve van de brug over het Drongelens kanaal;
- het oprichten van pijlers ter ondersteuning van het kruispunt van de Randweg ter hoogte van de Magistratenlaan;
- het verruimen van de bocht in het Drongelens kanaal ter hoogte van de Vugther Poort;
- het aanbrengen van een tunnelbak onder de spoorlijn 's-Hertogenbosch-Eindhoven en de Vugtherweg in de nabijheid van fort Isabella.

De belangrijkste aantastingen van natuur die optreden als gevolg van de ingrepen zijn:

- een verkleining van het areaal in de Maij;

- een belemmering van de ecologische verbinding tussen de Moerputten en de Bossche Broek;
- een grotere belemmering voor niet watergebonden planten- en diersoorten door verbreding van het kanaal;
- een verkleining van de ruimte ten noorden van fort Isabella door de aanleg van de tunnelbak;
- kap van een deel van de bosjes rondom het voormalige fort.

De MER (bijlage 9) bevat de toetsing aan het afwegingskader van de Habitatrichtlijn (HRL), het Structuurschema Groene Ruimte en de FfW. Hier is het volgende uit af te leiden:

- Het plangebied ligt voor een deel in het Natura 2000-gebied Vlijmens Ven, Moerputten, Gement en Bossche broek (HRL-gebied). Uit de MER blijkt dat de aanleg en het gebruik van de Randweg geen negatieve gevolgen heeft voor dit gebied; de wezenlijke kenmerken en waarden worden niet aangetast.
- Aanleg van de Randweg leidt tot aantasting en/of verstoring van een aantal gebieden, welke onderdeel uitmaken van de GHS: de Maij, het Drongelens kanaal en het noordelijk deel van het Isabellabos (allen aangewezen als 'natuurontwikkelingsgebied/natuurparel' binnen GHS-Natuur) en de Langstraatspoordijk (aangewezen als 'leefgebied voor beschermde soorten' binnen GHS-Landbouw). De GHS-Natuur maakt tevens deel uit van de EHS. In totaal wordt 9,5 ha GHS tijdens de aanleg aangetast, 5,2 ha wordt gereconstrueerd. Dat betekent dat 4,3 ha blijvend verloren gaat en gecompenseerd moet worden. Inclusief de kwaliteitstoeslag dient een kleine 9 ha gecompenseerd te worden. Verder dient gecompenseerd te worden voor verstoring. Dit betreft een oppervlakte van 0,85 ha. In totaal bedraagt de compensatie dus $8,85 + 0,85 = 9,7$ ha (Akkers 2004).
- Door aanleg van de Randweg vindt aantasting plaats van waardevolle dijk- en bermvegetaties met beschermde planten en leefgebied van amfibieën, alsmede verstoring van broedvogels (Isabellabos en Langstraatspoordijk) en rustplaatsen van vleermuizen. Een ontheffing hiervoor is verkregen op 25-05-2007.

Compensatie vindt als volgt plaats (Akkers 2004). In totaal dient er 9,7 ha nat (vochtig) en droog soortenrijk grasland en nat natuurbos gecompenseerd te worden. De compensatie van het nat (vochtig) en droog soortenrijk grasland zal plaatsvinden in aan elkaar grenzende percelen in Honderd Morgen die in het bezit zijn van de gemeenten 's-Hertogenbosch en Vught (respectievelijk 9,2 en 2,8 ha). De compensatie voor het natuurbos van 0,3 ha (planologische en boswettelijke compensatie) zal volgens het compensatieplan plaatsvinden langs het tracé van de Randweg, dicht bij het bestaande natuurbos rondom fort Isabella en grenzend aan de oeverzone van de Dommel.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

Door de omvang en complexiteit van het project (er is een MER doorlopen), de lange doorlooptijd (ruim drie jaar), de vele bezwaren/zienswijzen van natuurorganisaties en een particulier²² die tegen het plan zijn ingebracht en de omvangrijke jurisprudentie die daarvan het gevolg is geweest, betreft het een buitengewoon omvangrijk dossier (enkele duizenden pagina's).

GS hebben op 20-09-2005 het bestemmingsplan Randweg 's-Hertogenbosch - Vught van de gemeenten 's-Hertogenbosch en Vught²³ goedgekeurd. Op 05-11-2008 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de RvS de ingebrachte beroepen tegen het goedkeuringsbesluit ongegrond verklaard, waardoor het besluit onherroepelijk werd. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft een compensatieplan opgesteld (Akkers 2004). Hierin wordt een heldere verantwoording gegeven van de aangetaste oppervlakten natuur (GHS), de gehanteerde kwaliteitstoelagen en de totale te compenseren oppervlakte. Voorts wordt ingegaan op de inrichting van het compensatiegebied. Een uitgewerkt inrichtingsplan en beheersvoorstel ontbreken echter. Wel wordt een voorstel gedaan voor monitoring van het compensatiegebied voor 5 jaar. Gemeente en provincie hebben geen compensatieovereenkomst opgesteld. De uit het compensatieplan voortvloeiende bestemmingen zijn overeenkomstig in het bestemmingsplan opgenomen. In totaliteit dient 9,7 ha gecompenseerd te worden. De compensatie vindt binnen het plangebied plaats in het 12 ha grootte als 'Natuur' bestemde gebied evenals binnen delen van de bestemming 'Waterstaatkundige Doeleinden, Natuurgebied en Kantoordoeleinden'. Hierdoor is de planologische veiligstelling gewaarborgd. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft gegarandeerd dat de compensatie in de Honderd Morgen voorafgaand aan de ingreep zal plaatsvinden (goedkeuringsbesluit, pag. 21). Voorts heeft de gemeente met alle in de betreffende omgeving actieve milieuverenigingen (met uitzondering van de Groene Ring) overeenstemming bereikt over de aanleg van een 15 meter brede ecologische verbindingszone ter hoogte van fort Isabella. Opgemerkt wordt: 'daarmee is een belangrijke stap gezet in ons gezamenlijk streven van realisering van de (tweede) ecologische verbindingszone en kan een belangrijke verbetering worden bewerkstelligd voor de ecologische relaties tussen de Gement en Bossche Broek ten opzichte van de huidige situatie' (Gemeente 's-Hertogenbosch 2006; pag. 5).

Inhoudelijk

In het goedkeuringsbesluit van GS (pag. 6/7) wordt opgemerkt dat bij het bepalen van de hoogteligging van de Randweg rekening wordt gehouden met de aanleg van een kunstwerk ten behoeve van de bedoelde ecologische verbinding. Verder wordt opgemerkt dat de provincie op 5 juli 2005 met de gemeente 's-Hertogenbosch afspraken heeft gemaakt over de financiering van een ecologische verbindingszone

²² Deze particulier maakte zich sterk voor een alternatief tracé (de 'nul-plusvariant') en heeft dit steeds met veel verve verdedigd.

²³ Ter goedkeuring aangeboden op 10-03-2005.

aan de westzijde van de stad ter hoogte van fort Isabellakazerne (gezamenlijk wordt € 5 miljoen gereserveerd). Daarnaast zal de gemeente in een aparte procedure de realisering van de (tweede) ecologische verbinding vorm geven.

Uitgangspunt daarbij is om dit gelijktijdig met de aanleg van de Randweg te laten plaatsvinden. Tenslotte stellen GS dat de ruimte rondom fort Isabella (met name de afstand tussen de geprojecteerde tunnel en de thans voor ogenstaande tweede ecologische verbinding) voldoende groot is om een goed functionerende verbinding te realiseren. Daarbij wordt opgemerkt dat op basis van onderzoek (Alterra) de verbinding het beste noordelijk van fort Isabella aangelegd zou kunnen worden (pag.33). Het terrein van de natuurcompensatie ligt niet binnen de EHS, maar aan de rand van de Gement. Hierdoor wordt in de directe omgeving van de ingreep een gelijkwaardige, robuuste ecologische samenhang gerealiseerd (Gemeente 's-Hertogenbosch 2006).

Samengevat: de compensatie vindt plaats in de nabijheid van de ingreep, sluit aan op de bestaande EHS en wordt voorafgaande aan de ingreep gerealiseerd. Verder worden dezelfde natuurdoeltypen gerealiseerd als die worden aangetast. Zodoende wordt aan de belangrijkste eisen van het normenkader voldaan (zie bijlage 1). Het is echter niet bekend hoe het beheer vorm gegeven gaat worden.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Op basis van het veldbezoek wordt geconstateerd dat van de compensatiepercelen in Honderd Morgen over grote oppervlakten de bouwvoor is afgegraven en hier momenteel een pioniervegetatie groeit (zie foto's 3.4a en 3.4b). Verder is loodrecht op de weg een eikenwal aangelegd, waarop bomen en struiken zijn aangeplant, zoals haagbeuk en lijsterbes. In het midden is een grote poel gegraven, waarin de volgende bijzondere soorten zijn aangetroffen: Canadese gans, kleine plevier en oeverloper. De compensatie is volgens afspraak, voorafgaande aan de ingreep, gerealiseerd.

Foto 3.4a: Compensatielocatie Honderd Morgen (1)

Foto 3.4b: Compensatielocatie Honderd Morgen (2)

3.5 Fietspad Valkenvoortweg Waalwijk

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een vrijliggend fietspad door de gemeente Waalwijk aan de westzijde van en evenwijdig aan de Valkenvoortweg, tussen het Afwateringskanaal en de Blaasbalgweg. De totale lengte van het fietspad bedraagt 1.360 meter en de oppervlakte 0,46 ha.

Adviesbureau Mertens heeft in 2004 een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat voor het project een ontheffing nodig was (volgens de toenmalige regelgeving, artikel 75 van de FfW) voor enkele algemeen voorkomende soorten amfibieën en grondgebonden zoogdieren. Deze ontheffing is op 24-03-2004 door het ministerie van LNV verleend.

Voorts wordt door de aanleg van het fietspad in totaal 0,17 ha aan natuurwaarden aangetast, die behoren tot GHS-Landbouw, subzone 'leefgebied kwetsbare soorten' en er wordt een ecologische verbindingszone (afwateringskanaal) gekruist. De aantasting betreft concreet het vernietigen van de oevervegetatie in een te verleggen sloot. Hierin groeien onder andere gewone dotterbloem en grote pimpernel (zie voornoemd flora- en faunaonderzoek)²⁴.

De compensatie wordt als volgt ingevuld. Voor de aanleg van het fietspad wordt een sloot gedempt en verlegd en wordt tevens de daarbij te beschermen oevervegetatie aangebracht. De compenserende maatregelen bestaan uit het overdimensioneren van de nieuwe watergang en het deels aanvullen met specie afkomstig uit de te dempen sloot. De wortelstokken en zaden die zich hierin bevinden kunnen zich dan weer ontwikkelen. De oppervlakte van de compensatie bedraagt circa 0,17 ha.

²⁴ Voor de dotterbloem, een beschermde soort, is ten onrechte geen ontheffing aangevraagd.

De ingreep (aanleg fietspad) zal plaatsvinden tussen medio mei 2006 en december 2007; de compensatie wordt tegelijkertijd uitgevoerd.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 15-08-2006 aan de gemeente Waalwijk een verklaring van geen bezwaar afgegeven voor de aanleg van het fietspad langs de Valkenvoortweg tussen Waalwijk en Doeveren (aangevraagd op 06-02-2004).

In ambtelijk overleg tussen provincie en gemeente is vastgelegd op welke wijze natuurcompensatie kan plaatsvinden. Dit heeft geresulteerd in bestuurlijke overeenstemming en totstandkoming van een privaatrechtelijke overeenkomst. Deze overeenkomst is augustus 2006²⁵ getekend door gemeente en provincie en is opgesteld conform het model in de beleidsregel Natuurcompensatie.

De planologische verankering (in de vorm van een bestemmingsplan) van de natuurcompensatie heeft niet plaatsgevonden. GS hebben daartoe het volgende overwogen²⁶: 'Gelet op de omvang van het project (0,17 ha aan te tasten natuur) en het feit dat onderhavige aanvraag al enige tijd in behandeling is achten wij het niet redelijk om de planologische zekerstelling van de natuurcompensatie alsnog via een bestemmingsplan te vereisen.' In de overeenkomst is wel bepaald (artikel 4) dat de gemeente binnen de wettelijke looptijd (te weten vóór februari 2008) van het vigerende bestemmingsplan zorgt voor planactualisatie en alsnog zorgt voor een specifieke natuurbescherming van het te compenseren areaal. Op basis van het dossier kan niet worden vastgesteld of dit is gebeurd.

Bij de overeenkomst is een natuurcompensatieplan gevoegd. Hierin wordt aan de hand van een dwarsprofiel aangegeven hoe de toekomstige watergang er uit komt te zien. Over het beheer wordt het volgende opgemerkt: 'Initiatiefnemer (gemeente Waalwijk) sluit een overeenkomst af met het bevoegd zijnde waterschap, waarin vastgelegd wordt onder wiens verantwoordelijkheid het beheer van het talud van de nieuwe sloot en de strook tussen de sloot en het fietspad plaatsvindt. Het beheer dient gericht te zijn op het verder ontwikkelen van de vegetatiekundige waarden'. Uit de stukken in het dossier valt echter niet op te maken of een dergelijke overeenkomst is gesloten.

Inhoudelijk

De 0,17 ha GHS-Natuur, subzone 'leefgebied kwetsbare soorten'²⁷ die wordt aangetast, wordt met een gelijk oppervlakte in diezelfde GHS gecompenseerd.

²⁵ Er is geen datum ingevuld op de overeenkomst.

²⁶ Brief van GS aan gemeente Waalwijk d.d. 13-04-2006.

²⁷ In de overeenkomst wordt de subzone met 'leefgebied kwetsbare soorten' aangeduid; door de provincie in interne, ambtelijke correspondentie echter met 'leefgebied struweelvogels'; het verschil doet ten aanzien van de kwaliteitstoets niet ter zake. Maar wel is van belang dat in de beleidsregel Natuurcompensatie ten aanzien van de realisatietermijn wordt opgemerkt: "Als de ingreep direct het leefgebied van een bedreigde soort ernstig onomkeerbaar aantast, dient eerst ervoor te worden gezorgd dat een vervangende en door de soort in gebruik genomen biotoop beschikbaar is, voordat met de

In het compensatieplan wordt geen melding gemaakt van een kwaliteitstoetslag. Hierdoor betekent de ingreep een netto verlies van 0,17 ha GHS-Natuur (namelijk het oppervlaktebeslag van het fietspad). Daarmee wordt niet voldaan aan de eisen. Op zich is de aantasting van de GHS gering, zowel qua effect op natuurwaarden als qua oppervlakte. Door de voorgestelde compenserende maatregel zullen de aanwezige natuurwaarden terug kunnen keren, mits een adequaat beheer wordt gevoerd. Omdat dit wordt overgelaten aan het waterschap is monitoring (door de provincie) van belang. In de overeenkomst is bepaald (artikel 5) dat de initiatiefnemer binnen een jaar na het sluiten van de overeenkomst een ter zake kundige instantie zal belasten met het toezicht op de juiste uitvoering van het beheer. Op basis van het dossier kan niet worden vastgesteld of dit is gebeurd. De oevers van de nieuwe watergang, zoals weergegeven in het compensatieplan, zijn minder stijl dan die van de watergang die vernietigd wordt. Hierdoor ontstaat er een grotere oppervlakte die geschikt is voor bijzondere plantensoorten, met name dotterbloem en grote pimpernel, dan eerder het geval was. Op papier is er daarom kwalitatief gezien sprake van een goede compensatie.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Het veldbezoek heeft uitgewezen dat er van een overgedimensioneerde sloot, zoals voorgesteld in het compensatieplan, geen sprake is. Zowel de linker- als de rechteroever zijn veel te steil voor de ontwikkeling van een goede oevervegetatie (zie foto 3.5). Wat dit betreft wordt op de inrichtingstekening meer gesuggereerd dan in de praktijk waar gemaakt kon worden. Dit heeft te maken met de krappe ruimte (breedte) en de grote diepte van de sloot. De soorten waar het om ging, gewone dotterbloem en grote pimpernel, zijn niet waargenomen.

Foto 3.5: Compensatielocatie fietspad Waalwijk-Doeveren

verstorende ingreep mag worden gestart. Uit het Flora- en faunaonderzoek blijkt echter niet dat er van de aanwezigheid van dergelijke soorten sprake is.

3.6 Reconstructie N261 Waalwijk-Tilburg

Beschrijving project

Het project betreft de reconstructie van de provinciale weg N261, Baarle-Nassau - Gilze en Rijen, gedeelte Baarle-Nassau - Alphen. Het project leidt tot de vernietiging van een stukje van het Habitatrichtlijngebied Loonse en Drunense Duinen (Speciale Beschermingszone, SBZ). In het MER, opgesteld door Raadgevend Ingenieursbureau IBZH, worden de effecten van het milieuvriendelijke alternatief (MMA) en het voorkeursalternatief beschreven. Beiden geven een ruimtebeslag van een aantal meters breed langs de bestaande infrastructuur te weten 0,4 ha van de SBZ en 0,3 ha leefgebied kwetsbare soorten. Verder leiden enkele aansluitingen aan lokale wegen nog tot aantasting van de SBZ (2,3 ha in het voorkeursalternatief en 0,04 ha in het MMA) enerzijds en 'overig bos en natuurgebied' (respectievelijk 4,7 en 7,8 ha) anderzijds. Het verlies aan bos dient zowel op grond van de Boswet als de provinciale beleidsregel Natuurcompensatie te worden gecompenseerd.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

Het dossier is zeer beknopt en bestaat alleen uit:

- een begeleidingsformulier verzamellijststuk, getiteld: 'verzoek aan GS tot instemmen met aankoop grond en afsplitsing krediet t.b.v. Project N261 Waalwijk-Tilburg';
- een kaartje met de compensatielocatie en een nadere motivering voor GS over de aankoop van het betreffende perceel (Loon op Zand, sectie K, nummer 2038, groot 16.840 m²);
- een fragment van de MER (IBZH zonder jaartal), namelijk enkele pagina's waarin wordt ingegaan op de effecten van de alternatieven op flora en fauna.

De aankoop van genoemd compensatieperceel is, zo blijkt uit de motiveringsnotitie, afgestemd met de directie Ecologie van de provincie. Natuurmonumenten heeft opgemerkt dat dit perceel geschikt zou zijn voor natuurcompensatie.

Het perceel zou zeer goed passen als afronding van de natuurontwikkeling Huis ter Heide. Nagenoeg alle grond in de omgeving is in beheer en eigendom van Natuurmonumenten. De grond is gelegen in de GHS en heeft de bestemming agrarisch gebied met basisbescherming.

Inhoudelijk

Omdat er geen verantwoording is van de precieze effecten en geen compensatieplan is opgesteld, kan ook geen inhoudelijke beoordeling plaatsvinden. In het licht van het ruimtebeslag van de weg (zie de hierboven aangehaalde effecten uit de MER) lijkt de compensatie van circa 1,7 ha erg mager en niet te voldoen aan de gestelde voorwaarden in de beleidsregel Natuurcompensatie. Het compensatieperceel wordt omsloten door EHS/GHS-natuur en leidt daarmee tot versterking van de EHS.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Op basis van het veldbezoek is niet duidelijk geworden of de ingreep al dan niet heeft plaatsgevonden. In elk geval zijn de compensatiemaatregelen nog niet uitgevoerd (zie foto 3.6. Het betreft hier een akkerperceel).

Foto 3.6: Compensatielocatie voor verlies aan bos door reconstructie N261

3.7 Reconstructie N260 Alphen-Chaam

Beschrijving project

Het project betreft de reconstructie van de provinciale weg N260, Alphen - Baarle. Het project leidt tot de vernietiging van een stukje bos (in totaal 232 m²), dat deel uitmaakt van de EHS. Conform de Boswet dient dit te worden gecompenseerd in de vorm van bos, terwijl er op grond van de beleidsregel Natuurcompensatie nog een toeslag nodig is. De natuurcompensatie vindt zoals blijkt uit de hieronder genoemde ruilovereenkomst plaats op een nabijgelegen perceel, dat grenst aan de EHS, met een oppervlakte van 1.596 m². Er vindt derhalve een extra compensatie plaats van 1.364 m², zijnde 580%.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

Het dossier is zeer beknopt en bestaat uit:

- een door Staatsbosbeheer en provincie (op 29-05-2006 en 12-06-2006) getekende ruilovereenkomst voor een drietal, met kadastrale nummers, aangeduide percelen (Staatsbosbeheer: totaal 232 m² multifunctioneel bos; provincie: 1.596 m²);
- een door de provincie opgestelde ‘verklaring van afwijking’ inzake de verwerving van genoemde percelen;
- een kaartje met de ligging van de percelen;

- een notitie van Staatsbosbeheer met normkosten voor inrichting en overgangsbeheer van bos/struweel. Hierin stelt Staatsbosbeheer voor de feitelijke uitvoering van inrichting en overgangsbeheer over te nemen.

Er is geen compensatieplan en geen natuurcompensatieovereenkomst opgesteld. Een beschrijving van de bestaande natuurwaarden is evenmin aanwezig.

Inhoudelijk

Omdat er geen verantwoording is van de precieze effecten en geen compensatieplan is opgesteld, kan geen inhoudelijke beoordeling plaatsvinden van wat op papier wordt voorgesteld. Uit het dossier blijkt dat de omvang van het compensatieperceel ongeveer zes maal zo groot is als de omvang van de percelen die worden onttrokken aan de EHS. Daarmee gaat de compensatieomvang de maximale kwaliteitstoeslag van 2/3 (artikel 5 van de beleidsregel Natuurcompensatie) ver te boven.

Verder valt uit het dossier af te leiden dat de compensatiegrond in eigendom en beheer komt van Staatsbosbeheer. Hierdoor is de verwachting dat de inrichting en het beheer op ecologisch verantwoorde wijze zullen plaatsvinden.

Gezien de ruime omvang van het compensatieperceel en het feit dat deze tegen de bestaande EHS aanligt, kan worden gesteld dat er geen sprake is van netto verlies van waarden, maar eerder van een versterking van de EHS.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Het veldbezoek heeft uitgewezen dat de ingreep inmiddels heeft plaatsgevonden. In strijd met de regelgeving zijn er echter nog geen compensatiemaatregelen uitgevoerd. Zoals blijkt uit foto 3.7 zijn op het betreffende compensatieperceel nog geen bomen aangeplant.

Foto 3.7: Compensatielocatie reconstructie N260

3.8 Viaduct Zuid-Willemsvaart Someren

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg, door de provincie, van een vaste oeververbinding (viaduct) over de Zuid-Willemsvaart ter hoogte van sluis XII in de gemeente Someren. Voor realisatie van het viaduct heeft de provincie twee percelen, met een oppervlakte van 9.503 m², verworven van Staatsbosbeheer. Het betreffen in de EHS gelegen landbouwpercelen, categorie reservaatgebied. De provincie heeft om aan de compensatieplicht, zoals opgenomen in het bestemmingsplan, te kunnen voldoen een perceel gekocht van 56.490 m² en dit geruimd met Staatsbosbeheer tegen de percelen waarop de ingreep plaatsvindt. De natuurcompensatiepercelen (Someren N63 en N64) sluiten op elkaar aan en liggen ingeklemd tussen een bestaand bos- en natuurgebied dat deel uitmaakt van de EHS.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

Bij dit project is sprake van een zeer summier dossier. Een natuurcompensatieplan in eigenlijke zin is niet opgesteld. Wel is in het dossier een ruilvereenkomst (d.d. 14-05-2006) tussen de provincie en Staatsbosbeheer²⁸ aangetroffen. De bij deze overeenkomst horende tekeningen waarop de gronden aangegeven staan zijn echter niet in het dossier aanwezig. Hierdoor wordt het verkrijgen van inzicht in de ligging van de gronden en in hoeverre er bijvoorbeeld sprake is van aantasting van de EHS bemoeilijkt. Op mogelijke aantasting van de EHS wordt in de stukken in het dossier verder ook niet ingegaan. Met behulp van de kadastrale nummers van de percelen (die wel zijn gespecificeerd) kan worden achterhaald dat de percelen langs het kanaal waar de ingreep plaatsvindt, in de EHS liggen en de compensatiepercelen hier tegenaan liggen.

Noch in de ruilvereenkomst, noch in andere stukken in het dossier wordt ingegaan op de (inrichtings)plannen die Staatsbosbeheer met het compensatiegebied heeft. In de overeenkomst is (onder opschortende voorwaarde) bepaald (artikel 14) dat de bestemming van de compensatiepercelen zal worden gewijzigd in bos of natuur. De provincie neemt de verplichting op zich deze bestemming door de gemeente te laten wijzigen. Het is niet bekend in hoeverre deze wijziging ook daadwerkelijk al is doorgevoerd en daarmee de planologische veiligstelling daadwerkelijk gerealiseerd is. Er wordt geen gewag gemaakt van herbegrenzing van de EHS, maar er mag worden verwacht dat de provincie bij de periodieke actualisatie van de EHS het compensatiegebied aan de EHS zal toevoegen.

Naast de ruilvereenkomst zijn de provincie en Staatsbosbeheer op 19-04-2007 een gebruiksovereenkomst aangegaan, waarbij Staatsbosbeheer aan de provincie de

²⁸ Deze overeenkomst is niet door Staatsbosbeheer ondertekend, zoals blijkt uit een brief van de provincie aan Staatsbosbeheer van 16-01-2009, waarin laatstgenoemde partij wordt gevraagd wat de stand van zaken is ter zake de afwikkeling van de ruiling.

percelen voor realisatie van het viaduct in gebruik geeft. Het perceel dat Staatsbosbeheer krijgt is zes maal zo groot als het perceel dat in de EHS ligt, waarmee ruimschoots aan de kwaliteitstoelage bij natuurcompensatie wordt voldaan.

Inhoudelijk

Er wordt in de dossierstukken niet ingegaan op de natuurwaarden van het perceel dat verloren gaat, zodat feitelijk niets inhoudelijks te zeggen valt over de natuurcompensatie. Uit de ligging van de gronden blijkt in elk geval volgens de Topografische Kaart (situatie 2004) dat het om een weiland gaat.

In de ruilovereenkomst wordt de ingreeplocatie als landbouwgrond gekenschetst, wat erop wijst dat de natuurwaarden vermoedelijk niet erg groot waren. Verder gaat het om een tijdelijke aantasting; in de gebruiksovereenkomst (artikel 6) is opgenomen dat het in gebruik gegeven object bij het einde van het project weer aan Staatsbosbeheer wordt opgeleverd. De compensatiepercelen, die ook als landbouwgrond worden aangemerkt in de gebruiksovereenkomst, zijn in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer gebracht. Op basis daarvan mag worden verwacht dat inrichting en beheer op ecologisch verantwoorde wijze zullen plaatsvinden en de natuurwaarden als gevolg van de (tijdelijke) ingreep per saldo niet achteruit gaan. Door de ligging ten opzichte van de EHS is sprake van versterking daarvan. Verder zullen de percelen van de ingreeplocatie op termijn vermoedelijk weer een natuurlijke inrichting krijgen, zodat er al met al op papier sprake is van een zowel kwantitatief als kwalitatief behoorlijke overcompensatie.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat het viaduct Zuid-Willemsvaart inmiddels is aangelegd. In strijd met de regelgeving is de compensatie daarentegen nog niet uitgevoerd. Deze constatering staat haaks op een desgevraagde mededeling namens de provincie, dat de compensatie gerealiseerd zou zijn. Op de betreffende locatie is thans nog sprake van akkerbouw, zoals blijkt uit foto 3.8.

Foto 3.8: Compensatielocatie viaduct Zuid-Willemsvaart

3.9 Trafostation Eindhoven

Beschrijving project

Het project betreft de uitbreiding van het transformatorstation in Eindhoven door TenneT, netbeheerder van het landelijk elektriciteitsnetwerk. De uitbreiding omvat het plaatsen van een hekwerk, het oprichten van een kantoor, opslagloods, veldhuisje en een gebouw voor het plaatsen van condensatorbanken, alsmede het aanbrengen van verharding in de vorm van het leggen van stelconplaten. Het trafostation ligt op de rand van het beekdal van de Rul ofwel de Kleine Dommel. Dit beekdal is een belangrijk gebied voor natuur, met moerasbossen, natte hooilanden, moerassen en dergelijke. De diversiteit en zeldzaamheid van biotopen en plant- en diersoorten in dit gebied is groot (Arcadis 2006). De uitbreiding van circa 1,18 ha in zuidelijke richting (over een lengte van circa 300 meter en een breedte van circa 40 meter) is gesitueerd binnen de streekplanaanduiding GHS-natuur, subzone 'natuurparel' en de GHS-landbouw, subzone 'leefgebied kwetsbare soorten'. Het betreft leefgebied van amfibieën, op landbouwgrond met tussenliggende houtsingels en een klein bos. Het areaal dat wordt vernietigd heeft een oppervlakte van circa 4.600 m² en omvat de volgende landschapselementen:

- een klein bos met een oppervlakte van 3.600 m², vermoedelijk ouder dan 25 jaar, bestaande uit onder andere populier, eik en berk;
- een houtsingel bestaande uit diverse soorten, met onder andere populier en berk. Het te kappen deel van de singel heeft een lengte van in totaal 125 meter;
- een perceelsscheiding, bestaande uit lokaal opslag van wilg en braamstruweel, met een lengte van circa 160 meter. Op een deel (circa 75 meter) is genoemde begroeiing aanwezig.

Op grond van de Algemeen Plaatselijke Verordening van de gemeente Eindhoven is een kapvergunning nodig. Tevens is compensatie nodig op grond van de beleidsregel Natuurcompensatie.

Bij gebrek aan een geschikte locatie in de nabijheid van de aantasting is uiteindelijk in de gemeente Roosendaal een locatie voor compensatie gevonden.

Het betreft een waterwingebied dat eigendom is van Brabant Water en een oppervlakte van 8.050 m² beslaat. De locatie sluit aan op een eerder gerealiseerde natuurcompensatie en op de GHS-natuur en is gelegen nabij een Ecologische Verbindingszone.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 21-11-2006 een verklaring van geen bezwaar (aangevraagd d.d. 12-07-2006) verleend aan de gemeente Eindhoven in verband met de uitbreiding van het trafostation. In het dossier is geen duidelijke kaart met de exacte begrenzing van de uitbreiding aanwezig.

Een eerder verzoek van 13-10-2004 was ingetrokken in verband met het ontbreken van een afgerond compensatieplan. Uit het dossier blijkt dat het vervolgens circa 2 jaar heeft geduurd om geschikte compensatiegronden te vinden.

Binnen de gemeentelijke grenzen van Eindhoven konden deze niet gevonden worden. Teneinde de feitelijke uitvoering van de compensatie te garanderen hebben TenneT, Brabant Water en de gemeente Eindhoven een overeenkomst gesloten waarin de overdracht van de verplichting tot compensatie wordt overgedragen aan Brabant Water. Daarin wordt Brabant Water ook verplicht de beplanting duurzaam in stand te houden. Deze overeenkomst is door TenneT en Brabant Water getekend op 28-03-2006. In het dossier bevindt zich geen door de provincie ondertekend exemplaar van de overeenkomst.

Aan de overeenkomst is het door Arcadis (2006) opgestelde natuurcompensatieplan onlosmakelijk verbonden. In dit plan worden de inrichtings- en beheersmaatregelen gedetailleerd beschreven.

Uit het goedkeuringsbesluit blijkt dat de provincie van mening is dat de bestemming van het compensatieperceel tot 'waterwingebied' voldoende waarborg biedt voor de veiligstelling van de compensatie. De compensatie wordt namelijk planologisch veiliggesteld door middel van een aanlegvergunningstelsel.

Gemeente Roosendaal heeft op 29-06-2006 het bestemmingsplan 'Buitengebied Roosendaal-Nispen reparatieplan' vastgesteld waarin dit aanlegvergunningstelsel is opgenomen²⁹.

Inhoudelijk

Ten aanzien van de oppervlakte van de compensatie³⁰ is het volgende op te merken. De uitbreiding vindt plaats binnen GHS-natuur. Voor het bos geldt een kwaliteitstoeslag van 2/3. Daardoor komt de compensatieoppervlakte uit op $3.600 \times 1,67 = 6.012 \text{ m}^2$. Voor de laanbeplanting/singel (breedte 5 m) is eveneens een toeslag van 2/3 gehanteerd, zodat de compensatieoppervlakte daarvoor $125 \times 5 \times 1,67 =$ afgerond 1.050 m^2 bedraagt.

Omdat het wilg- en braamstruweel (perceelsscheiding) gemakkelijk vervangbaar is, is een kwaliteitstoeslag van 1/3 gehanteerd. Hierdoor komt compensatieoppervlakte daarvoor uit op $75 \times 5 \times 1,33 =$ afgerond 500 m^2 . De totale compensatieoppervlakte bedraagt derhalve $6.012 + 1.050 + 500 = 7.562 \text{ m}^2$.

De compensatielocatie heeft een oppervlakte van 8.050 m^2 , zodat ruimschoots wordt voldaan aan de norm voor wat betreft de landschapselementen.

Echter, de totale oppervlakte GHS die wordt aangetast is 1,18 ha, want ook de graslanden op het aan te tasten perceel maken deel uit van de GHS. Volgens de provincie zou er dan ook 14.740 m^2 gecompenseerd moeten worden³¹.

²⁹ Dit wordt gesteld in een interne memo d.d. 04-10-2006 van de provincie.

³⁰ Omdat er geen duidelijke kaart met de exacte begrenzing van de uitbreiding in het dossier zit, is het niet na te rekenen of de genoemde oppervlakten kloppen. Gelet op de topografische kaart (grondgebruik) bestaat er geen aanleiding om hieraan te twijfelen.

³¹ Dit blijkt uit een interne memo d.d. 04-10-2006. Bij het goedkeuringsbesluit heeft de provincie als argument om van deze berekening af te wijken gehanteerd, dat alleen het areaal dat een wezenlijk onderdeel vormt van het leefgebied, gecompenseerd behoeft te worden.

De compensatielocatie ligt niet aansluitend of nabij het aangetaste gebied en voldoet in dat opzicht niet aan de Spelregels EHS. De provincie acht een locatie elders overigens niet uitgesloten (zie goedkeuringsbesluit).

Ten aanzien van de ligging van het compensatiegebied kan worden vastgesteld dat de inrichting, zoals op papier voorgesteld, zal bijdragen aan een robuustere ecologische structuur ter plaatse.

Op de compensatielocatie komen in principe dezelfde elementen terug als die verloren gaan, namelijk bos, laanbeplanting en struweel (zoom/mantel).

Er worden alleen inheemse loofhoutsoorten en struiken aangeplant.

Ter plaatse van de uitbreiding van het trafostation zal zoveel mogelijk rekening worden gehouden met de bestaande natuurwaarden. De uitbreiding, welke gelegen is binnen het plangebied van het natuurontwikkelingsproject Randzone Urkhoven, zal landschappelijk worden ingepast (Schofer 2005). Daarmee zal de aantasting van de EHS in belangrijk mate worden gemitigeerd.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Op basis van het veldbezoek wordt geconstateerd dat de ingreep inmiddels heeft plaatsgevonden en de compensatie voor het vernietigde bos als gevolg van de uitbreiding van het Trafostation is uitgevoerd (zie voor dit laatste foto 3.9).

De jonge bosaanplant bestaat, zoals ook voorgesteld in het compensatieplan, uit beuk, hazelaar en zomereik. De bosaanplant verkeerde ten tijde van het veldbezoek in prima staat.

Foto 3.9: Compensatielocatie Trafostation, nabij Roosendaal

3.10 Woonwagenlocatie Eindhoven

Beschrijving project

Het project betreft de uitbreiding van de woonwagenlocatie aan de Oude Doornakkersweg te Eindhoven met 8 standplaatsen, waarmee het totale aantal standplaatsen op 23 stuks komt. Het plangebied is gelegen tussen de Heerbaan, Oude Doornakkersweg en de spoorlijn Eindhoven-Weert en staat in verbinding met het omringende akkerland.

Door Ecologica (Faassen & Schuitema 2005) is een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd. Hieraan is de volgende informatie ontleend. Het plangebied bestaat uit twee delen. Het oostelijke deel (circa 1.000 m²) betreft een tuin bestaande uit een strak gemaaid gazon omringd door sierheesters. Het westelijke deel (bijna 2 ha) betreft een vrij jong zomereiken-berkenbosje, gelegen tegen een ouder en hoger gelegen eikenbosje (voormalig eikenhakhout). De boomlaag in het zomereiken-berkenbosje bevat naast eik en berk ook zwarte els. Er zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen aangetroffen van soorten waarvoor een ontheffing in het kader van de FfW nodig is. Het oostelijk deel van het plangebied valt onder de GHS-Landbouw, subzone 'leefgebied kwetsbare soorten'; het westelijk deel valt onder de GHS-Natuur, subzone 'overig bos- en natuurgebied' en is tevens deel van de EHS. Naast compensatie als gevolg van van de Boswet dient ook gecompenseerd te worden conform de beleidsregel Natuurcompensatie vanwege de aantasting van EHS/GHS.

De compensatie is voorzien op een perceel tussen de spoorlijn Eindhoven-Weert en het Eindhovens Kanaal, op minder dan 1 km ten zuidoosten van de geplande uitbreiding. Hier zal een elzenbroekbos van 0,20 ha worden aangelegd in een waterberging langs de rand van de nieuwbouwwijk. Het bos zal worden ingeplant met 90% zwarte els, 5% zwarte bes en 5% eenstijlige meidoorn.

Aan de waterberging worden, gezien de abiotische vereisten van het natuurdoeltype elzenbroek, de volgende eisen gesteld:

- de inhoud van de berging moet met 10% worden vergroot, omdat door de ontwikkeling van bos ter plaatse bergingscapaciteit verloren kan gaan door vallende bladeren, takken en stammen;
- het bos mag niet langer dan een maand permanent onder water staan;
- de grondwaterstand mag schommelen tussen het maaiveld en 40 cm onder het maaiveld;
- de zuurgraad van het water mag schommelen tussen een pH van 3,5 en 6,5.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 17-04-2007 een verklaring van geen bezwaar verleend aan de gemeente Eindhoven (aangevraagd d.d. 09-01-2007) voor de uitbreiding van de woonwagenlocatie aan de Oude Doornakkersweg.

Er is geen natuurcompensatieovereenkomst opgesteld. Uit het goedkeuringsbesluit blijkt dat GS ten aanzien van de natuurcompensatie het volgende hebben

overwogen: 'De natuurcompensatie is voorzien in het bestemmingsplan Tongelresche Akkers, dat momenteel bij ons ter goedkeuring voorligt. De compensatie, in de vorm van een waterberging gecombineerd met een elzenbroekbos van 0,20 ha, is in het genoemde bestemmingsplan in voldoende mate veiliggesteld'. De gemeente Eindhoven heeft bij brief van 24-04-2007 aan GS aangegeven dat met de compensatie een bijdrage wordt geleverd aan het natuurontwikkelingsproject 'Randzone Urkhoven'. Een deel van dit project (het ontwikkelen van een akkerperceel tot heidegrond met een oppervlakte van 2,39 ha) zal ten laste komen van de exploitatie van het bestemmingsplan Tongelresche Akkers³². Daaruit is de noodzaak van de uitbreiding van de woonwagenlocatie aan de Oude Doornakkersweg voortgevloeid.

De gemeente Eindhoven heeft een natuurcompensatieplan opgesteld en toegezonden aan GS (d.d. 17-04-2007) voor de 'zuidoosthoek Tongelresche Akkers'. Daarin worden zowel de inrichtingsmaatregelen als het beheer beknopt omschreven. Bij de genoemde brief van 24-04-2007 wordt ook het definitief ontwerp van het project Randzone Urkhoven gezonden (Schrofer 2005). Hierin wordt een vrij gedetailleerde beschrijving gegeven van de inrichting en het beheer.

Inhoudelijk

Een verantwoording van de compensatiebehoefte door de gemeente Eindhoven is niet in het dossier aangetroffen. In de ruimtelijke onderbouwing bij de artikel 19.1 aanvraag wordt een oppervlakte van 0,19 ha loofbos genoemd dat verwijderd moet worden. Uit het kaartbeeld blijkt de uitbreiding om een oppervlakte van 1.540 m² te gaan. In de ruimtelijke onderbouwing wordt elders een strook van circa 20 bij 80 meter genoemd, terwijl in het natuurcompensatieplan een oppervlakte van 1.960 m² wordt vermeld. Dit betreft EHS (westelijk deel van de uitbreiding). Het oostelijke deel van de uitbreiding betreft een oppervlakte van 930 m² (oppervlakte ontleend aan het kaartbeeld). Op basis van het kaartbeeld blijkt dus dat de totale vernietigde oppervlakte GHS 2.470 m² (1.540m² + 930m²) bedraagt. Bij het westelijk deel (zomereiken-berkenbos) is een kwaliteitstoeslag van minimaal 2/3 passend³³. De compensatiebehoefte komt dan op minimaal $1.960 \times 1,67 + 930 = 4.200$ m² of 0,42 ha. De voorgestelde oppervlakte van 0,20 ha voldoet derhalve niet aan de norm. De compensatie op het perceel voor de waterberging grenst aan de EHS/GHS. De compensatie in het natuurontwikkelingsgebied Randzone Urkhoven ligt echter in de EHS, namelijk beheersgebied. In de beleidsregel Natuurcompensatie is opgenomen dat compensatie in uitzonderingsgevallen mag plaatsvinden in een EHS-beheersgebied. Hierop wordt in het goedkeuringsbesluit van GS echter niet op ingegaan. Er worden duidelijke eisen gesteld aan de waterberging.

³² Vanaf deze locatie zullen de woonwagens worden verplaatst naar de locatie Oude Doornakkersweg.

³³ In het eerste flora- en faunaonderzoek door een boomverzorgingsbedrijf (Pius Floris 2005) wordt de ouderdom van het bosplantsoen op circa 25 jaar geschat; dit betekent dat een kwaliteitstoeslag van 1/3 ook verdedigbaar is.

Deze vereisten zijn noodzakelijk voor een duurzame instandhouding van het elzenbroekbos. Monitoring is daarbij van essentieel belang. Dit is echter noch vastgelegd in het compensatieplan, noch in een overeenkomst³⁴.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat op de noordwestelijke ingreeplocatie nog een bosopstand aanwezig is. Er is daar dus nog geen bos gekapt voor de uitbreiding. Wel is gebleken dat op het perceel illegaal vuil wordt gestort. Verder heeft het veldbezoek uitgewezen dat op de locatie Randzone Urkhoven bos is aangeplant. Op de eigenlijke locatie voor de compensatie (nabij de woningbouw Tongelresche Akkers), hebben nog geen compensatiemaatregelen plaatsgevonden (zie foto 3.10). Hier zou elzenbroekbos worden gerealiseerd ter compensatie voor de uitbreiding van het woonwagenkamp.

Foto 3.10: Compensatielocatie woonwagenlocatie Oude Doornakkersweg

3.11 Bedrijventerrein Airpark te Budel

Beschrijving project

Het plangebied van bedrijventerrein Airpark ligt ten zuidoosten van Budel en ten noordwesten van het vliegveld Kempen Airport. Dit vliegveld scheidt het bedrijventerrein van de 'Weerter- en Budelerbergen', een groot bos-, heide- en zandduinengebied, dat tevens als militair oefenterrein wordt gebruikt. Ten zuiden van het Airpark ligt het bedrijf Zinifex Budel Zink, waarmee momenteel geen directe verbinding is.

³⁴ In een interne memo van de provincie (23-03-2007) wordt geadviseerd aan GS om in het besluit op te nemen dat 'in geval de functie van elzenbroekbos niet duurzaam blijkt, GS er vanuit gaat dat B&W zorgen voor een duurzame compensatie op een andere plek'. In het goedkeuringsbesluit is dit advies niet overgenomen.

Het project betreft de uitbreiding van het bestaande bedrijventerrein Airpark in zuidwestelijke richting, met circa 24 ha, waarvan ongeveer 14,5 ha voor uitgifte beschikbaar is.

Door Arcadis is een natuurtoets uitgevoerd in 2004 (zie Arcadis 2006). Daaruit is gebleken dat er binnen het gebied geen beschermde planten voorkomen. Verder komen alleen algemeen voorkomende zoogdieren voor, waarvoor geen ontheffing nodig is. Met de voorgenomen inrichting van bedrijventerrein Airpark gaat een stuk jong loofbos verloren, dat deel uitmaakt van de EHS (GHS-natuur, subzone overig bos- en natuurgebied). Dit betreft een oppervlakte van 1,02 ha. Compensatie hiervoor dient plaats te vinden op grond van zowel de Boswet als de beleidsregel Natuurcompensatie van de provincie.

De compensatie wordt als volgt ingevuld³⁵:

- In het bestemmingsplan is een strook van 460 meter bij 35 meter (1,61 ha) aan de noordzijde van het plangebied bestemd als bos. Deze strook wordt ingeplant met zomereik, wilg, berk en vuilboom.
- In de nieuwe bosstrook zijn laagtes opgenomen die dienst doen als ondiepe poelen.
- Aansluitend aan de bosstrook zal aan de westelijke helft van de noordrand een laanbeplanting (haag) worden aangelegd. Ook zullen alle wegen in het huidige en toekomstige bedrijventerrein beplant worden met laanbomen.

Zoals blijkt uit de hiervoor aangehaalde brief van B&W van Cranendonck zullen de inrichting en aanplant plaatsvinden in het najaar van 2007.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 26-06-2007 goedkeuring verleend aan het bestemmingsplan 'Bedrijventerrein Airpark'. De natuurtoets van Arcadis uit 2004 ontbreekt in het dossier. Hiernaar wordt wel verwezen in de brief die de gemeente op 17-04-2007 ter nadere onderbouwing van de natuurcompensatie aan de provincie stuurde. Uit het bestemmingsplan blijkt dat er in totaal 1,61 ha natuurcompensatie plaats vindt, terwijl de compensatievereiste $1,02 \times 1,33 = 1,36$ ha bedraagt. De kwaliteitstoets bedraagt 1/3, aangezien het om jong loofbos gaat op voormalige landbouwgrond³⁶. Er vindt dus een geringe overcompensatie plaats. Er is geen natuurcompensatieplan met inrichtingstekening en beschrijving van het beheer opgesteld. De brief die de gemeente ter nadere toelichting op de compensatie heeft opgesteld, wordt door GS (kennelijk) als compensatieplan opgevat. Het compensatiegebied is bestemd als bos, waardoor er sprake is van een

³⁵ Zie brief van B&W van Cranendonck d.d. 17-04-2007 aan de provincie Noord-Brabant.

³⁶ De provincie maakt in haar interne correspondentie over de natuurcompensatie nog wel gewag van een 'oneffenheid' in de procedure, namelijk dat het te compenseren bosgebiedje al vooruitlopend op het goedkeuringsbesluit van GS is gekapt, waarschijnlijk in 2003. Handhaving wordt echter niet meer als optie beschouwd.

planologische veiligstelling van de compensatie. Over het te voeren beheer wordt echter niets opgemerkt.

Inhoudelijk

Kwalitatief gezien is er op papier qua natuurwaarden sprake van natuurwinst, doordat:

- in de compensatiestrook zowel droge als natte biotopen worden gerealiseerd, terwijl er in het aangetaste gedeelte van de EHS alleen sprake was van een vrij soortenarm, jong loofbos;
- er verder op het bedrijventerrein via de aanplant van laanbomen een samenhangende ecologische structuur ontstaat, die vooral door zoogdieren (vleermuizen en marterachtigen), vogels (struweel- en bossoorten) en dagvlinders benut zal worden.

Voorts kan worden opgemerkt dat de nieuwe bosstrook als groene buffer fungeert tussen het landbouwgebied en het bedrijventerrein, waardoor een landschappelijk verantwoorde inkleding van het bedrijventerrein ontstaat. Anderzijds moet wel worden opgemerkt dat de compensatiebosstrook niet logisch ligt ten opzichte van of althans niet direct aansluit aan de bestaande EHS. Er wordt echter naar gestreefd door middel van de groenelementen (laanbomen) een netwerk te creëren, zodat er in de toekomst wel een verbinding met de EHS kan ontstaan. Het bosje dat verloren gaat, maakte overigens ook geen onderdeel uit van een groter boscomplex.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Op basis van het veldbezoek kan worden geconstateerd dat momenteel volop wordt gebouwd op het bedrijventerrein Airpark te Budel. De nieuwe weg, die voor de uitbreiding nodig is, is inmiddels aangelegd. Ten behoeve van deze weg is een stuk bos gekapt. Verder is uit het veldbezoek naar voren gekomen dat op de plek waar de compensatie gerealiseerd dient te worden sprake is van jonge aanplant, bestaande uit, overwegend berken en hier en daar boswilg. Er zijn in de bosstrook echter geen laagtes gegraven, zoals de bedoeling was.

Foto 3.11: Compensatielocatie bedrijventerrein Airpark te Budel

3.12 Verplaatsing gastank camping Soerendonk Maarheeze

Beschrijving project

De ingreep betreft het ver- en bijplaatsen van een gastank op en nabij het terrein van camping Soerendonk. Hierdoor gaat een stuk bosplantsoen met een oppervlakte van 225 m² verloren. Het bosplantsoen bestaat voornamelijk uit grove den, berk, lijsterbes, zomereik en heeft een ondergroei van Amerikaanse varens, braam en mossen. Uit onderzoek (Burgmans, 2007) is gebleken dat de voorgenomen ingreep niet in strijd is met de geldende natuurwetgeving, mits het broedseizoen bij werkzaamheden wordt ontzien. Door de ingreep wordt 225 m² bos, dat in de GHS-Natuur ligt en tevens deel uitmaakt van de EHS, aangetast. Hierdoor dient zowel op grond van de Boswet als het streekplan compensatie plaats te vinden. De compensatie is ondergebracht bij de natuurcompensatie voor het project 'Bedrijventerrein Airpark' (paragraaf 3.11).

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 09-10-2007 een verklaring van geen bezwaar (aangevraagd op 05-06-2007) verleend aan de gemeente Cranendonck ten behoeve van het verplaatsen van een bestaande gastank en de bijplaatsing van een extra gastank op en nabij het terrein van camping Soerendonk.

De gemeente en de provincie hebben voor de compensatie, die als gevolg van de ingreep vereist is, noch een overeenkomst, noch een natuurcompensatieplan opgesteld (zie ook paragraaf 3.11). Wat betreft de planologische verankering van de compensatiegronden heeft de gemeente per brief (d.d. 11-09-2007 en 25-09-2007) het volgende aan de provincie Noord-Brabant toegezegd.

In het bestemmingsplan 'Airpark' is een aantal gronden bestemd als 'nader uit te werken bedrijfsdoeleinden'. Bij de nadere uitwerking zal ten behoeve van de betreffende compensatie een groene zone (bestemming Bos) aangelegd worden. Naar verwachting, zo wordt aangegeven, zal de invulling van de bestemming 'Uit te werken Bedrijfsdoeleinden' over circa vijf jaar plaatsvinden.

De provincie heeft bij haar besluit ingestemd met de door de gemeente voorgestelde aanpak voor de natuurcompensatie "mede gelet op de kleine omvang van de compensatie waarvoor wij een separaat compensatieplan dan wel een financiële compensatieregeling vanwege proceseconomische redenen in voorliggend specifiek geval niet efficiënt achten". De rekenkamer heeft hiervan geen melding conform artikel 12 van de beleidsregel Natuurcompensatie aan de Statencommissie voor Ruimte en Milieu aangetroffen.

Inhoudelijk

De te compenseren natuur betreft een oppervlakte van 225 m². Gezien de aard en leeftijd van het bos dat wordt aangetast, dient een kwaliteitstoeslag van 2/3 te worden gehanteerd. De totale, beleidsmatig verplichte compensatieoppervlakte, komt daarmee op $225 \times 1,67 = 375$ m² uit. Dit is ook de oppervlakte die de gemeente zal reserveren voor de bestemming 'Bos' in bestemmingsplan 'Bedrijventerrein

Airpark'. De voorgestelde realisatietermijn van vijf jaar voldoet niet aan het gestelde in artikel 6 van de beleidsregel Natuurcompensatie.

Gelet op de zeer geringe aantasting zijn de overwegingen, die de provincie bij haar besluit naar voren brengt, echter verdedigbaar. Door de geringe oppervlakte is geen sprake van verlies van wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS ter plaatse.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Het veldbezoek (navraag bij personeel van de camping) heeft uitgewezen dat er enkele jaren geleden op het terrein van de camping wel een gastank is verplaatst, maar de voorgenomen bijplaatsing van een nieuwe tank in het bosplantsoen heeft nog niet plaatsgevonden.

3.13 Uitbreiding sportpark Neerkant

Beschrijving project

De ingreep betreft het opnieuw inrichten en uitbreiden van het sportcomplex in de kern Neerkant door de gemeente Deurne. De uitbreiding betreft een oppervlakte van 5.400 m². Door de voorgenomen uitbreiding vindt aantasting van de GHS-natuur, subzone 'overig bos en natuurgebied' plaats: er wordt 1.266 m² bos gekapt. Dit bos maakt tevens deel uit van de EHS. Faunaconsult (2006) heeft een inventarisatie van de natuurwaarden op de uitbreidingslocatie uitgevoerd. Hieruit is het volgende gebleken. De te kappen bosstrook bestaat uit zandduintjes die zijn begroeid met grove den, Amerikaanse eik en zomereik, en met een enkel exemplaar hulst in de struiklaag. Een veldonderzoek (d.d. 17-02-2006) naar de aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren heeft uitgewezen dat er wel diverse beschermde diersoorten aanwezig zijn, maar geen vaste rust- of verblijfplaatsen van soorten waarvoor een ontheffing ingevolge de FfW (artikel 75) nodig is.

De aantasting van het bos dient te worden gecompenseerd op grond van zowel de Boswet als de beleidsregel Natuurcompensatie.

Uit een natuurcompensatieplan opgesteld door de gemeente Deurne blijkt dat de compensatie zal plaatsvinden op een perceel binnen de Brouwhuissche Heide, ter grootte van 0,9 ha. Van dit perceel zal 1.688 m² worden ingericht als bosgebied. De aanplant, zo wordt aangegeven, zal naar verwachting in het najaar van 2006 worden gerealiseerd en plaatsvinden met inheemse boom- en struweelsoorten, zoals zomereik, ruwe berk en lijsterbes.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 30-10-2007 aan de gemeente Deurne een verklaring van geen bezwaar (aangevraagd op 10-10-2006) verleend ten behoeve van uitbreiding van sportpark Neerkant.

Gekoppeld aan deze aanvraag van verklaring van geen bezwaar heeft de gemeente Deurne een natuurcompensatieplan opgesteld (d.d. 10-10-2006). Dit plan gaat alleen in zeer algemene zin in op de te nemen maatregelen ('aanplant met inheemse

boom- en struweelsoorten'). Over het toekomstige beheer wordt niets vermeld. Overigens is er geen overeenkomst opgesteld (conform de beleidsregel) om de feitelijke uitvoering van de natuurcompensatie te garanderen.

Uit het goedkeuringsbesluit blijkt dat ten behoeve van het planologisch veiligstellen van het compensatiebos, het perceel zal worden bestemd als 'bos en natuur' en dat dit zal worden geregeld in het integraal bestemmingsplan voor het buitengebied dat op korte termijn wordt vastgesteld. De provincie zal bij de beoordeling daarvan op de correcte juridisch-planologische vertaling toezien.

Inhoudelijk

Gelet op het verschil in ouderdom van de verschillende delen van het bos dat wordt aangetast heeft de gemeente gerekend met een kwaliteitstoeslag van 0, 1/3 en 2/3 voor respectievelijk 40%, 20% en 40% van het bos (Verkuylen 2006). Daarmee voldoet de compensatie (in totaal 1.688 m²) aan het gestelde in artikel 5 van de beleidsregel Natuurcompensatie.

De al aanwezige onderbreking van de EHS wordt ter plaatse van het sportpark door de ingreep vergroot. Het betreffende deel wordt echter ingevuld met een recreatieve functie. Mits er geen barrières worden opgeworpen in de vorm van hekwerken hoeft deze functie de migratie van dieren niet in de weg te staan. Bovendien is sprake van agrarisch gebied in de directe omgeving van het sportpark, waar voldoende migratiemogelijkheden zijn voor zoogdieren (ook hoefdieren als ree). De aantasting van de EHS ter plaatse zal dan ook, mede gezien de geringe omvang, niet tot verlies van wezenlijke kenmerken en waarden leiden.

De compensatielocatie ligt niet aansluitend of nabij het aangetaste gebied en voldoet in dat opzicht niet aan de Spelregels EHS.

Ter plaatse van de compensatielocatie is sprake van versterking van de EHS, mits de bosaanplant plaatsvindt op ecologisch verantwoorde wijze, met gebruikmaking van inheemse soorten. Het perceel wordt geheel omsloten door bos.

Gezien het robuuste, grootschalige karakter van het bos op de Brouwhuissche Heide kunnen vanuit ecologisch oogpunt wel vraagtekens worden gezet bij de inrichting van het perceel met bomen. Een meer afwisselende inrichting van het perceel, bijvoorbeeld in de vorm van een brede mantelstructuur met struiken in combinatie met extensief begraasd weiland of ruigte, levert namelijk doorgaans hogere natuurwaarden op.

Wat het beheer betreft ligt het voor de hand dat het compensatiebos in de toekomst wordt opgenomen in het totale bosbeheer van de Brouwhuissche Heide en de gemeente dit overdraagt aan een daartoe geëigende instantie, bijvoorbeeld Staatsbosbeheer of Brabants Landschap. Hierover is echter niets vastgelegd.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat al met de aanleg van het nieuwe sportveld is begonnen. Het terrein is volledige geëgaliseerd en er is een sprinklerinstallatie aangebracht. Met de compensatie op het perceel Brouwhuissche Heide is, in strijd met de regelgeving, echter nog geen aanvang gemaakt (zie foto 3.13). Het betreffende akkerperceel is opgehoogd.

Foto 3.13: Compensatielocatie Brouhuissche Heide

3.14 Nieuwe vestiging agrarisch bedrijf Heeze

Beschrijving project

Het project betreft de bouw van een nieuwe boerderij ter vervanging van een drietal gesaneerde agrarische bedrijven in de gemeente Heeze-Leende.

Het betreffende terrein is grotendeels in eigendom van Brabant Water NV en wordt geëxploiteerd als drinkwaterwinning en wordt voor het overgrote deel beheerd als natuurterrein. Ten behoeve van het (agrarisch) beheren van het areaal grasland is het noodzakelijk dat in de directe omgeving een beheerboerderij wordt gebouwd. Dit wordt een biologisch bedrijf met zoogkoeien.

De hiervoor te bouwen objecten zijn:

- een bedrijfswoning kleiner dan 750 m²;
- een rundveestal voor 80 zoogkoeien en bijbehorend jongvee met een omvang van 1.040 m²;
- een landbouwloods van 600 m²;
- een voerplaat, verhardingen, erf, tuin en ontsluiting.

De beoogde bedrijfsvoering omvat het fokken van biologisch rundvee en het telen van biologische akkerbouwproducten met de nadruk op agrarisch natuurbeheer. Daarbij wordt een combinatie van biologische bedrijfsvoering en ontwikkelen/ beheren van natuurlijke landschapselementen op en rond de (bedrijfs)percelen nagestreefd. Brabant Water verwacht dat het areaal akkers en grasland, dat van haar wordt gepacht, zal groeien van 86 naar 150 ha. Voor de beoogde bedrijfsopzet is een bouwblok met een omvang van maximaal 1,5 ha noodzakelijk.

Op grond van het streekplan bevindt de projectlocatie zich in de GHS-Landbouw, subzone 'leefgebied kwetsbare soorten' (amfibieën en reptielen). De locatie maakt tevens deel uit van de EHS, categorie beheersgebied. Derhalve is ingevolge de beleidsregel Natuurcompensatie compensatie vereist. Uit het dossier blijkt dat de compensatie als volgt plaatsvindt.

Er worden door de bedrijfsverplaatsing twee landbouwpercelen 'afgestoten', die niet in de EHS gelegen zijn. Deze percelen zullen zowel aan de EHS als GHS worden toegevoegd. De percelen hebben een gezamenlijke oppervlakte van 3,6 ha. Dat is ruim meer dan de 1,5 ha van het nieuwe bouwblok aan de Huisvenseweg. De GHS (en EHS) neemt dus per saldo toe. Naast genoemde beleidsregel is ook de Natuurbeschermingswet van toepassing. De vestiging van het nieuwe bouwblok vindt plaats in de nabijheid (1.600 meter) van het Natura 2000-gebied 'Leenderbos, Groote Heide & Plateaux'. De op te heffen bouwblokken liggen echter op ongeveer 750 meter afstand van dit Natura 2000-gebied. Door de bedrijfsverplaatsing komt het bedrijf wel dicht bij een ander Natura 2000-gebied te liggen, namelijk 'Strabrechtse heide en Beuven'. Op de te bebouwen locatie is door Bosgroep Zuid (zonder jaartal) een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd. Op grond hiervan kan worden geconcludeerd dat de nieuwe vestiging van het agrarisch bedrijf op de beoogde locatie niet in strijd is met de FfW. Het perceel van het nieuw agrarisch bouwblok wordt ingericht met poelen en houtsingels.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 04-12-2007 aan de gemeente Heeze-Leende een verklaring van geen bezwaar verstrekt ten behoeve van de nieuwe vestiging van een agrarisch bedrijf. Uit het goedkeuringsbesluit blijkt dat één van de argumenten daarvoor is dat de vestiging van het bedrijf op de beoogde locatie, als onderdeel van een groter geheel, een bijdrage kan leveren aan de realisatie van de integrale beleidsdoelstellingen, waaronder het beheren van alle inliggende landbouwgebieden via agrarisch natuurbeheer. Een dergelijk beheer zal de natuurwaarden wezenlijk kunnen verhogen te meer daar de te saneren locaties enclaves betreffen waar in het omliggende natuurgebied al hoge natuurwaarden aanwezig zijn. Verder biedt het project de mogelijkheid dat Brabant Water de gestelde vernattingdoelstellingen bereikt, waardoor amfibieën meer kans krijgen en het uitgestrekte leefgebied van deze soortgroep wordt versterkt. Verder achten GS vestiging van een nieuw agrarisch bedrijf in een EHS-beheersgebied aanvaardbaar 'nu is aangetoond dat er geen reële alternatieve vestigingslocatie voorhanden is binnen afzienbare tijd.' De verschuiving van op te geven EHS-beheersgebied en nieuw toe te voegen EHS-beheersgebied zal plaatsvinden via een wijziging van het beheersgebiedsplan van Noord-Brabant. Wat betreft de planologische veiligstelling van de locaties waar de agrarische bouwblokken vervallen en waar de compensatie plaatsvindt, kan het volgende worden opgemerkt. De natuurfuncties ter plaatse van de vervallen bouwblokken worden, conform toezegging van de gemeente, afgestemd op de functies en waarden van de omliggende gebieden. GS zullen bij de beoordeling van het nieuwe bestemmingsplan buitengebied stringent toezien op een correcte juridisch-planologische vertaling van deze toezegging. Op 09-02-2007 is aan de initiatiefnemer een goedkeurende verklaring verleend in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Hierin wordt gesteld dat 'het voorgenomen plan, inclusief mitigerende maatregelen, niet zal leiden tot significante gevolgen op de Natura 2000-gebieden'.

Voor de compensatielocatie is geen natuurcompensatieplan met een inrichtings- en beheersplan opgesteld. In een interne notitie van de provincie (12-07-2006) wordt in dit verband echter gesteld dat 'aangezien in een contract tussen eigenaar Brabant Water en de pachter afspraken gemaakt worden over het natuurgerichte beheer van de agrarische gronden, aanvullende eisen vanuit het natuur en landschapsbeleid voor inrichting of beheer van het gebied niet nodig zijn'.

Inhoudelijk

De verblijfsverplaatsing levert, onder meer door de voorgenomen vernatting van Brabant Water op de oude locatie en aanleg van poelen bij de nieuwe huiskavel, niet alleen een versterking op van de GHS-Natuur (leefgebied kwetsbare soorten), maar ook van het nabij gelegen Natura 2000-gebied Leenderbos. De erin gelegen agrarische enclaves worden bij de EHS en GHS getrokken. De ammoniakbelasting, waar de habitattypen van het Natura 2000-gebied erg gevoelig voor zijn, neemt af. Al met al kan in allerlei opzichten worden gesproken van een op papier duidelijke win-win situatie.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Het veldbezoek heeft uitgewezen dat op de projectlocatie nieuwe loodsen zijn gebouwd, evenals een boerderij. Er zijn (nog) geen poelen gegraven. Verder is gebleken dat het voormalig agrarisch bouwblok (compensatielocatie) wordt ontmanteld (zie foto 3.14). Er is nog een deel van het voormalige erf te zien. In de nog bestaande panden ernaast is de Bosgroep Zuid gevestigd.

Foto 3.14: Compensatielocatie voormalig bouwblok

3.15 Uitbreiding glastuinbouwbedrijf Asten

Beschrijving project

Het project betreft de uitbreiding van een glastuinbouwbedrijf in Asten.

De eigenaar van dit bedrijf heeft op 08-04-2005 aan de gemeenteraad van Asten verzocht om een bestemmingswijziging door te voeren, zodat het bedrijf kan worden vergroot van 4,2 ha tot een kleine 8 ha. De projectlocatie ligt in het dal van de Voordeldonsche Broekloop (zijtak van de Aa) aan de grens van het landgoed van het voormalige kasteel van Asten.

Behalve de uitbreiding van het glastuinbouwbedrijf behelst het projectplan ook de inrichting van een weiland voor waterberging met een oppervlakte van circa 2,4 ha. Deze waterberging dient voor het op peil houden van de waterstand in de gracht van het kasteel en als tijdelijke berging van hemelwater van de aangrenzende kassen. Het project maakt deel uit van het 'Masterplan Kasteellandschap Asten' dat één van de uitvoeringsprojecten is binnen het Reconstructieplan de Peel (Van der Hulst & Buiks 2007).

In dit Masterplan is de voorwaarde opgenomen dat het glastuinbouwbedrijf dient te worden ingepast in het landschap. Deze landschappelijke inpassing vindt plaats door middel van de aanleg van houtsingels, terwijl de Broekloop natuurlijk zal worden ingericht met flauwe oevers.

De uitbreiding van het kassencomplex is deels gelegen in de AHS-Landbouw en deels in de GHS-Landbouw. Er vindt geen aantasting van EHS plaats. De noordelijk voorziene uitbreiding is gelegen in de AHS-landbouw; de oostelijk voorziene uitbreiding is gelegen in de GHS-Landbouw, subzone 'leefgebied kwetsbare soorten'. Het betreft hier voornamelijk de soortgroep 'dagvlinders van natte biotopen'.

Door de bouw van de kassen zal naast landbouw- en kwekerijgrond ook een circa 0,82 ha groot loofbosje gelegen aan de westzijde van het kassencomplex verdwijnen. Ook aan de noordzijde zal een bosje verdwijnen (1,43 ha). Dit was al voor verlening van het goedkeuringsbesluit gekapt.

Door Ecologisch Adviesbureau Cools is in 2007 een onderzoek naar beschermde natuurwaarden uitgevoerd. Op grond van dit onderzoek wordt geconcludeerd dat het projectvoornemen niet in strijd is met de FfW.

De compensatieplicht is als volgt:

- op grond van de Boswet dient in totaal 2,3 ha te worden gecompenseerd, waarvan 1,2 ha als planologische compensatie voor de GHS kan worden aangemerkt;
- de uitbreiding van het kassencomplex betekent in totaal een aantasting van de GHS met circa 2,5 ha. Hierop is het provinciale compensatiebeleid van toepassing.

De compensatie wordt op drie wijzen ingevuld:

- Met het oog op de compensatieplicht op grond van de Boswet heeft de initiatiefnemer een perceel aangekocht in Venray ter grootte van 2,6 ha;

- De compensatieplicht vanuit het streekplan vindt enerzijds plaats door inrichting van het perceel waarop de waterberging/natte weide wordt ingericht (perceel A);
- Anderzijds door een kwalitatieve verbetering van het aangrenzende perceel.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 11-12-2007 aan de gemeente Asten een verklaring van geen bezwaar (aangevraagd 18-07-2007) verleend voor het uitbreiden van het glastuinbouwbedrijf te Asten onder afwijking van het streekplan.

Er is geen compensatieovereenkomst opgesteld, noch een compensatieplan. Wel is op 22-02-2007 een 'Intentieverklaring Kasteellandschap Asten' ondertekend, door diverse partijen, ondermeer de initiatiefnemer en de gemeente Asten. Daarin verbindt men zich de realisatie van de voorgenomen maatregelen, zoals verwoord in het Uitvoeringsprogramma³⁷, na te streven. Verder is er een Inrichtings- en beplantingsplan opgesteld door Bosch Slabbers (2004), in opdracht van de gemeente Asten. Hierin wordt ingegaan op de landschappelijke inpassing van het glastuinbouwbedrijf en de waterberging. Een concreet inrichtingsplan voor genoemde compensatiepercelen A en B is er echter niet.

In het dossier is geen kaart aanwezig, waarop de uitbreiding duidelijk en leesbaar staat aangegeven. In het Uitwerkingsplan Kasteellandschap Asten van de Dienst Landelijk Gebied (Van der Hulst & Buiks 2007) is wel een kaartje aanwezig met de geplande uitbreiding en het waterbergingperceel waar de compensatie voor een belangrijk deel plaatsvindt. De waterberging is daarop echter ten noorden van het kassencomplex aangegeven (met een oppervlakte van 2,98 ha, op basis van eigen berekening). De uitbreiding betreft op de kaart een oppervlakte van 'slechts' 1,54 ha. Verder is in het dossier een kaartje 'Ontgrondingsplan' aanwezig (ten behoeve van de ontgrondingsaanvraag voor het waterbergingperceel).

Daarop staan de betreffende percelen aangegeven, alsmede de begrenzing van het glastuinbouwbedrijf. Hieruit is indirect de uitbreiding (3,05 ha³⁸) af te leiden. Al met al wordt de omvang van de aantasting en compensatieverplichting op basis van het dossier niet duidelijk. Over de invulling van de compensatie en de planologische veiligstelling heeft de gemeente bij brief van 10-12-2007 aan GS bericht. Hieraan is het volgende ontleend. Voor het compensatieperceel in Venray geldt dat de gemeente Venray is gestart met de voorbereiding van een nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied waarvan het ontwerp in 2008 ter inzage wordt gelegd en waarbij herbestemming van het betreffende perceel naar 'Bos' zal worden meegenomen. Voor het compensatieperceel nabij het kassencomplex, waarop de waterberging/natte weide wordt ingericht, geldt dat dit is gelegen in de GHS-Landbouw.

³⁷ Hierin wordt alleen de inrichting van het perceel waterberging genoemd (perceel A op kaart 3.15).

³⁸ In de Notitie Streekplanafwijking ten behoeve van PPC van GS d.d. 06-11-2007 wordt de uitbreiding van het kassencomplex bepaald op 3,4 ha (pag. 2).

Na grondruil komt dit perceel deels in eigendom bij de gemeente en deels in eigendom bij de Stichting Kasteellandschap en zal de bestemming worden gewijzigd in 'Natuurgebied', met de aanduiding 'N - natte biotoop dagvlinders'. Dit laatste geldt ook voor perceel B waar een kwalitatieve verbetering plaatsvindt.

Inhoudelijk

De verantwoording van de aantasting van GHS en de toe te passen kwaliteitstoets is niet helder. Uit een interne e-mail (d.d. 16-11-2007) van de provincie wordt de volgende berekening van de kwaliteitstoets gegeven. Op grond van de Boswet geldt in totaal een compensatieverplichting van 0,82 ha (westzijde, behorend tot GHS-Landbouw) + 1,43 ha (noordzijde, behorend tot AHS-Landbouw) = 2,25 ha. Bij velling van het bestaande bosje bedraagt de planologische compensatie $0,82 \text{ ha} \times \text{kwaliteitsfactor} = 1,46^{39} = 1,20 \text{ ha}$.

Zowel de herplantplicht (1,43 ha) als de planologische compensatieverplichting (1,20 ha; samen 2,63 ha) zou dus passen op het perceel in Venray, aldus de e-mail. Verder wordt op basis van de overwegingen bij het goedkeuringsbesluit van GS (d.d. 11-12-2007) geen duidelijkheid verkregen over de gehanteerde oppervlaktes en de ligging van de bosjes die worden aangetast.

Op pagina 1 ligt het loofbosje aan de westzijde (in de uitbreiding) en is circa 0,5 ha groot⁴⁰, terwijl 'de uitbreiding van het kassencomplex in totaal een aantasting van de GHS met circa 2,5 ha betekent'. Op pagina 2 wordt gesproken van twee bosjes, waarvan één inmiddels gekapt is en ten noorden van het bestaande kassencomplex ligt. Het tweede, nog bestaande bosperceel, is nu gelegen ten oosten van het bestaande kassencomplex en ten aanzien van de compensatieverplichting op grond van de Boswet wordt een getal van 2,3 ha genoemd, 'waarvan 1,2 ha als planologische compensatie voor de GHS kan worden aangemerkt'.

Even verderop, op pagina 4, is het bestaande bosje 0,8 ha geworden.

De beide compensatiepercelen nabij de uitbreiding hebben een totale oppervlakte van 1,65 ha. Deze percelen liggen eveneens in de GHS-Landbouw. Uit het goedkeuringsbesluit blijkt dat GS hierbij overweegt dat de inrichting en planologische veiligstelling van de compensatiepercelen 'deels als een kwalitatieve verbetering volgens het compensatiebeleid kan worden aangemerkt'.

Compensatie binnen de GHS is in overeenstemming met artikel 4 van de beleidsregel Natuurcompensatie. Het derde compensatieperceel van 2,6 ha, dat in eerste instantie bedoeld is voor de boswettelijke compensatie, ligt in de gemeente Venray, dus buiten de provinciegrenzen. De beleidsregel Natuurcompensatie doet geen uitspraak over de aanvaardbaarheid van compensatie buiten de provincie.

Uit het bovenstaande blijkt dat (in het dossier) een aantal essentiële zaken met betrekking tot de natuurcompensatie (verantwoording oppervlaktes, inrichtings- en beheersplan, compensatieovereenkomst) ontbreken. Niettemin mag worden

³⁹ Een verantwoording van deze factor ontbreekt (waarschijnlijk een soort gewogen gemiddelde tussen kwaliteitstoets van 1/3 en 2/3).

⁴⁰ Deze oppervlakte is waarschijnlijk ontleend aan Cools (2007), pag. 7.

verwacht dat bij uitvoering conform het voornemen natuurwinst behaald zal worden, gezien de matige natuurwaarden die aanwezig waren. De initiatiefnemer streeft ernaar om een groter gebied binnen het kasteellandschap in te richten als natuur. Op papier wordt hierdoor een ecologische meerwaarde gerealiseerd, onder meer bestaande uit een koppeling van het waterbergingperceel en de (deels) ecologische inrichting van de Voordeldonsche Broekloop. Door deze maatregelen wordt de GHS ter plaatse versterkt. Daar is ook het streven bij de uitvoering van compensatie op gericht (artikel 4 beleidsregel).

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Op basis van het veldbezoek wordt geconstateerd dat de uitbreiding van het glastuinbouwbedrijf nabij kasteel Asten inmiddels zijn beslag heeft gekregen. Langs een deel van de nieuwe kas zijn bomen aangeplant (zie foto 3.15a). Op het terrein staan een aantal fraaie oude eiken. In een enkel exemplaar is een steenuilenkast geplaatst (zie foto 3.15b). Op het perceel achter de nieuwbouw is de waterberging gerealiseerd (zie foto 3.15c). Hier is een grote plas aanwezig met ondiep water, die diverse vogels aantrekt. Tijdens het veldbezoek zijn bijvoorbeeld oeverlopers waargenomen. Het eveneens beoogde biotoop 'natte weide' is echter niet als zodanig herkenbaar. Het betreffende weideperceel naast het wateroppervlak is vrij droog. Dit hangt samen met de diepe ontwateringsbasis. Het peil in de sloot erlangs bevindt zich namelijk op ruim 1,5 meter onder het maaiveld. Ook stroomt er water vanuit de berging weg naar deze watergang. Het weideperceel is ingeplant met fruitbomen (zie foto 3.15d). Het compensatieperceel in de gemeente Venray is inmiddels ingeplant (zie foto 3.15e).

Foto 3.15a: Ingreeplocatie locatie Glastuinbouwbedrijf Asten

Foto 3.15b: Steenuilenkast

Foto 3.15c: Compensatieperceel A (Waterberging)

Foto 3.15d: Compensatieperceel B (beoogd natte weideperceel)

Foto 3.15e: Compensatielocatie Venray

3.16 Uitkijktoren Reusel

Beschrijving project

Het project betreft de herbouw van een voormalige brandtoren als uitkijktoren in het buitengebied van Reusel. In overleg met de gemeente is gekeken op welke plaats deze toren het beste gebouwd zou kunnen worden. Uiteindelijk is een perceel bosgrond, gelegen tegenover Taveerne D'n Ouwe Brandtoren, als meest geschikte locatie aangewezen.

Nast de uitkijktoren worden op de voorziene locatie ook een picknickplaats en parkeervoorzieningen aangelegd⁴¹ en informatie- en verwijzingsborden gerealiseerd. De clustering van de geplande voorzieningen is bedoeld om invulling te geven aan het toeristische product 'recreatieve poort'. De (provinciale) adviescommissie Toerisme & Recreatie heeft op 08-08-2007 positief geadviseerd over onderhavig plan. De toren zal in eerste instantie gebruikt worden om uit te kunnen kijken over de bossen van Reusel. De toren zal dan kosteloos toegankelijk zijn. Daarnaast zal tegen één zijde van de toren een klimwand geplaatst worden. Daarmee kunnen inkomsten gegenereerd worden om de jaarlijkse onderhoudskosten te betalen. De uitkijktoren wordt ongeveer 26 meter hoog en zal een grondoppervlak beslaan van circa 70 m².

⁴¹ De aanleg van nieuwe parkeerplaatsen was al vóór de aanvraag ingevolge artikel 19.1 Wro gerealiseerd; de provincie is van oordeel dat door de gemeente "geen helderheid wordt gegeven of al aantasting van de GHS heeft plaatsgevonden door de aanleg van de nieuwe parkeerplaatsen". Ook is er geen aandacht besteed aan eventuele uitstralingseffecten op de GHS. Bron: verslag Hoorzitting 14-11-2007, aangevraagd door de gemeente; zie verder voor de aangetaste oppervlakte GHS.

De geplande voorzieningen liggen in de GHS-Natuur, subzone 'overig bos en natuurgebied' en tevens in de EHS (bestaand bos- of natuurgebied). Voor het verlies van de GHS/EHS dient op grond van het streekplan compensatie plaats te vinden. Uit documentatie is gebleken dat de gemeente van oordeel is dat er geen compensatieplicht is op grond van de Boswet, aangezien de uitkijktoren wordt gerealiseerd op een open plek in de bebossing, waarvoor slechts enkele (10) bomen gekapt zullen worden. Ze is wel voornemens op de compensatieplek bomen aan te planten en zal tevens op de plek van de uitkijktoren weer bomen aanplanten. Uit het dossier blijkt verder dat de compensatie als volgt zal worden ingevuld. De gemeente Reusel-De Mierden zal in het kader van de realisatie van een ecologische verbindingszone bij de wegen de Raamloop en het Buspad meerdere hectaren bomen aanplanten. De compensatielocatie maakt deel uit van de GHS-Landbouw, subzone 'leefgebied kwetsbare soorten'. De compensatie zal bestaan uit realisatie van een kleinschalig landschap met poelen, houtwallen en bloemrijk grasland en zal ruimtelijk aansluiten op genoemde ecologische verbindingszone. De compensatieoppervlakte zal 1,0 ha bedragen. De compensatie zal volgens plan voorjaar 2009 gereed zijn. Deze compensatie sluit aan op de compensatie voor het bergbezinkbassin in Lage Mierde (zie paragraaf 3.20). Verder zal de uitkijktoren na plaatsing landschappelijk worden ingepast door het plaatsen van onder andere nieuwe bomen en een duidelijke overgang van de open plek in het bos naar het bos zelf door middel van een mantelvegetatie.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 28-01-2008 een verklaring van geen bezwaar (aangevraagd 13-08-2007) verleend aan de gemeente Reusel-De Mierden voor de bouw van een uitkijktoren. Er is een compensatieplan opgesteld, maar hierin wordt alleen in zeer algemene zin ingegaan op de aantasting van natuurwaarden in de EHS/GHS (er is geen natuurwaardenonderzoek uitgevoerd). Verder bevat het plan geen verantwoording van compensatiehectares en evenmin een inrichtings- en beheersplan. Voorts is tussen de provincie en de gemeente een overeenkomst betreffende het veiligstellen van compensatie gesloten op 08-01-2008. Deze overeenkomst is opgesteld conform het model opgenomen in de beleidsregel Natuurcompensatie.

Uit het goedkeuringsbesluit blijkt dat GS van oordeel zijn dat de betreffende bestemming 'Agrarisch gebied met abiotische en natuurwaarden', inclusief bijbehorend beschermingsregime, voldoende planologische zekerheid biedt, maar dringen er wel bij de gemeente op aan, dat de compensatie op een gedegen wijze planologisch wordt zeker gesteld in de algehele herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied' dat in voorbereiding is.

Inhoudelijk

Ten aanzien van de berekening van de compensatiehectares is het volgende op te merken⁴². De aantasting als gevolg van de toren en het verloren gaan van de bosfunctie van het bosperceel waarop deze, alsook de picknickplaats, wordt opgericht bedraagt circa 450 m². De oppervlakte van de parkeervoorziening bedraagt 750 m². Vanwege het ontbreken van een onderzoek naar flora- en faunawaarden, is rekening gehouden met een 50 m² uitstralingszone die een oppervlakte van ongeveer 4.500 m² beslaat.

Rekening houdend met een 2/3 toeslag op 1.200 m² (= 450 + 750) en een 1/3 toeslag ten aanzien van de uitstralingseffecten, komt de compensatieverplichting uit op 0,2 ha + 0,6 ha = 0,8 ha. De oppervlakte die de gemeente als compensatie uitvoert kent een omvang van 1 ha, zodat ruimschoots wordt voldaan aan de normstelling⁴³.

Aangezien de gemeente voornemens is op de locatie van de uitkijktoren 'een geleidelijke overgang te creëren met mantelzoombeplanting, waardoor de flora en fauna weer versterkt zal worden' (ruimtelijke onderbouwing van de gemeente d.d. februari 2007), kan worden gesteld dat er voor een aantal soort(groep)en een verbetering optreedt. Eerst stonden er namelijk vooral exoten op het betreffende perceel (Amerikaanse eik). Anderzijds treedt verstoring op door recreanten, zodat gevoelige soorten de plek zullen mijden. Gezien de schaal, aard en locatie (namelijk de periferie van het bos- en natuurgebied) van de ingreep is een aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet te verwachten.

Door de compensatie worden eveneens waardevolle natuurwaarden toegevoegd.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat de uitkijktoren met klimwand is gerealiseerd. Op het perceel bij de Rouwenbogtloop en de Raamsloop (compensatielocatie) heeft de gemeente, in strijd met de regelgeving en het eigen voornemen om de compensatie in het voorjaar 2009 gereed te hebben, echter nog geen compensatiemaatregelen uitgevoerd (zie foto 3.16).

Op het betreffende perceel wordt dit jaar (2009) nog maïs verbouwd.

Nabij de uitkijktoren is evenmin de beoogde mantelzoombeplanting aangebracht.

⁴² Goedkeuringsbesluit GS, 28 januari 2008.

⁴³ De provincie gaat er, in tegenstelling tot de gemeente van uit, dat ook voor de eerder aangelegde parkeerplaatsen in de berm van de weg nog compensatie nodig is; in het 'registratieformulier natuurcompensatie', gevoegd bij de compensatieovereenkomst, gaat de gemeente uit van een totale oppervlakte van '100 m² en uitstraling'; deze oppervlakte is afwijkend van de 50 m², die door de gemeente en initiatiefnemer tijdens de hoorzitting op 14-11-2007 is genoemd, terwijl de provincie in haar goedkeuringsbesluit uitgaat van 70 m².

Foto 3.16: Compensatielocatie uitkijktoren Reusel

3.17 Wijzigingsplan Den Engelsman-Romrijten I Cranendonck

Beschrijving project

Het wijzigingsplan 'Den Engelsman-Romrijten I' in Maarheeze voorziet in het wijzigen van een gedeelte van de bestemming 'Groenvoorzieningen' in de bestemming 'Industrieterrein'. Met deze wijziging wordt beoogd een uitbreiding van het bedrijfspand van Stafa mogelijk te maken. Het huidige bestemmingsvlak van 8.303 m² wordt met 2.978 m² uitgebreid. Voor de uitbreiding dient een deel van de bestaande bomen gekapt te worden en wordt de groenstrook tussen de bedrijven en de Dr. Anton Philipsweg smaller. Het onderhavige perceel valt onder het beschermingsregime van de Boswet, waardoor er sprake is van een herplantingsplicht. Verder grenst het onderhavige perceel aan de GHS-natuur maar is volledig gelegen in de AHS-landbouw (volgens de Toelichting op het wijzigingsplan van de gemeente). Het restperceel, tussen het bedrijf en de ontsluitingsweg, zal worden ingeplant met bosplantsoen (eiken). Tevens wordt hierin een zaksloot aangelegd en wordt een haag aangeplant.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 14-02-2008 goedkeuring verleend aan het wijzigingsplan 'Den Engelsman-Romrijten I' in Maarheeze. Een deel van de bestemming 'Groenvoorzieningen' blijft intact en de beoogde landschappelijke inpassing wordt gewaarborgd door middel van de koopovereenkomst. Verder betreft het een uiterst summier dossier.

Inhoudelijk

In de Toelichting op het wijzigingsplan stelt de gemeente dat het gebied niet is aangewezen als GHS-natuur.

Dit blijkt niet te kloppen met de begrenzing van de EHS (GHS-natuur) in 2006 (zie kaart 3.17). Niettemin zijn ook GS van oordeel dat er geen sprake is van 'percelen met GHS-waarde'.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat de uitbreiding van Stafa langs de Philipsweg te Maarheeze inmiddels zijn beslag heeft gekregen. In strijd met de regelgeving heeft echter nog geen compensatie plaatsgevonden. Overigens is uit het dossier ook niet op te maken of er al een compensatielocatie is aangewezen.

3.18 Bergbezinkbassin Eindhoven

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een bergbezinkbassin (BBB) achter de grootste riooloverstort van Eindhoven. Dit project dient gerealiseerd te worden in het kader van het Gemeentelijk Rioleringsplan.

Het BBB dient tijdens hevige neerslag vuil water uit de riolering op te vangen dat anders, en tot heden, onbelemmerd de Dommel instroomt. Met de aanleg van het ondergrondse bassin wordt dan ook verwacht een verbetering van de algehele milieukwaliteit in de directe omgeving van de overstort en ook stroomafwaarts van de Dommel te realiseren. Het BBB grenst aan de bebouwde kom. De locatie is te typeren als nat bloemrijk grasland en is gelegen in de GHS. De oppervlakte hiervan is 0,8 ha. Realisatie van het BBB zal de bestaande natuurwaarden onherstelbaar aantasten. In het dossier wordt melding gemaakt dat uit een quickscan flora- en faunaonderzoek is gebleken dat op de locatie geen soorten voorkomen waarvoor een ontheffing in het kader van de FfW dient te worden aangevraagd.

De natuurcompensatie wordt voorzien aan de zuidzijde van de Eisenhowerlaan en ten westen van de Wolvendijk, op de zogenaamde Loovelden. Dit is één van de weinige geschikte locaties voor compensatie in de nabije omgeving waar netto oppervlak aan de GHS kan worden toegevoegd.

Ten aanzien van de kwaliteitstoelag wordt uitgegaan van natuurkwaliteiten die in 25 jaar te vervangen zijn, zodat de toeslag 33% bedraagt.

In totaal dient $0,8 \text{ ha} \times 1,33 = 1,07 \text{ ha}$ min of meer gelijkwaardige natuur als compensatie te worden aangelegd. In het compensatieplan (Gemeente Eindhoven 2006) wordt echter voorgesteld de compensatie op te schalen door vanuit het gemeentelijke groenprogramma een bijdrage te leveren en subsidie aan te vragen. De opschaling is bedoeld om in één keer een robuuste structuur te kunnen realiseren.

Samengevat bestaat het compensatieplan uit de volgende onderdelen:

- 0,8 ha grond bestemd als 'agrarisch gebied met landschappelijke en abiotische waarden' en nu in gebruik als akker, wordt met een wijzigingsbevoegdheid omgezet in de bestemming 'multifunctioneel groen' en ingericht als eikenbeukenbos (perceel 1);

- 2,8 ha grond met de bestemming ‘agrarijs gebied met landschappelijke en abiotische waarden’ en nu in gebruik als akker, worden evenzo omgezet in ‘bos en natuur’ en ingericht als wintergraan akkers met eikensingels (percelen 2 en 3);
- 5,4 ha grond, met bestemming ‘bos en natuur’ en nu in gebruik als akker, worden ingericht als natuur, onder andere door het afgraven van de bouwvoor en aanplant van elzensingels en natuurlijke vegetatieontwikkeling (percelen 4 t/m 11).

Alleen perceel 1 wordt aan de GHS toegevoegd. De overige percelen (2 t/m 11) behoren reeds tot de EHS. Na realisatie van het compensatieplan wordt het beheer overgedragen aan de ‘gebiedsbeheerder buitengebied’ van de gemeente.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

Het compensatieplan is volledig aanwezig en bevat een gedetailleerde inrichtingstekening met natuurdoeltypen, inrichtingsmaatregelen en te voeren beheer per perceel (in totaal zijn er 11 percelen). Het compensatieplan is in overleg met de provincie opgesteld en in het inmiddels vastgestelde bestemmingsplan Buitengebied is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen die deze natuurcompensatie mogelijk maakt. Zodra het bestemmingsplan Buitengebied in werking is getreden zal het wijzigingsplan in procedure worden gebracht. De kosten die verbonden zijn aan deze natuurcompensatie zijn veiliggesteld. Het is niet uit de stukken in het dossier op te maken of de hier bedoelde wijzigingen ook daadwerkelijk doorgevoerd zijn.

Inhoudelijk

Kwantitatief gezien vindt slechts een één-op-één compensatie plaats: het verlies van 0,8 ha EHS wordt met 0,8 ha EHS elders aangevuld. Als zodanig wordt niet aan de vereisten van artikel 4 van de beleidsregel Natuurcompensatie voldaan.

De overige hectares (percelen 2 t/m 11) worden immers in de EHS gerealiseerd.

De kwaliteitstoets vindt in feite in de vorm van concrete invulling van de EHS plaats, waarvoor in het verleden nog geen middelen aanwezig waren.

Anderzijds wordt door de op natuurontwikkeling gerichte inrichting van gronden langs de Kleine Dommel een robuuste ecologische structuur gerealiseerd, die zeker tot een aanmerkelijke verhoging van natuurwaarden leidt op voormalige akkers. Dit is de natuurwinst die met het project verkregen wordt.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is naar voren gekomen dat de Gemeente Eindhoven in september 2008 is gestart met de bouw van de retentievoorziening (bron: projectbord ter plaatse). De bouw was ten tijde van het veldbezoek in volle gang.

Er is daarentegen, in strijd met de regelgeving, in het compensatiegebied Loovelden nog geen activiteit te bespeuren, die wijst op natuurontwikkeling, hoewel een enkele akker wel uit productie lijkt te zijn genomen (zie foto 3.18).

Maar er is nog nergens bouwvoor afgegraven en ook zijn er nog geen bomen (eikenbeukenbos of houtsingels) aangeplant. De potenties voor de ontwikkeling van natuurwaarden in dit landschappelijk zeer fraaie gebied zijn overigens wel groot.

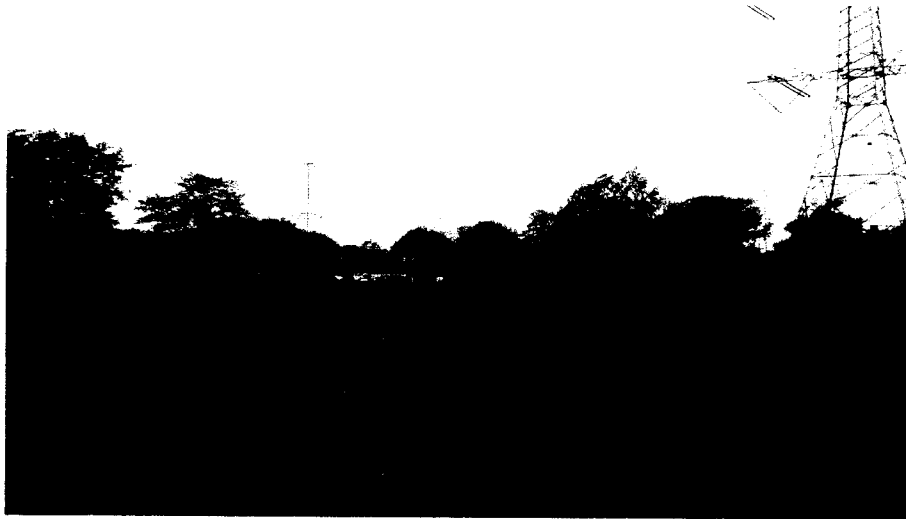

Foto 3.18: Compensatielocatie Bergbezinkbassin Kosmoslaan

3.19 Natuurbrug Groote Heide Heeze-Leende-Valkenswaard

Beschrijving project

De ingreep betreft de aanleg door Rijkswaterstaat Noord-Brabant van een natuurbrug over de A2, ongeveer 2,4 km ten zuiden van knooppunt Leenderheide. De natuurbrug ligt grotendeels op grondgebied van de gemeente Valkenswaard en voor een klein gedeelte (oostelijke talud), binnen de gemeentegrens van Heeze-Leende. Rijkswaterstaat heeft op 29-03-2007 aan beide gemeenten verzocht om vrijstelling van de vigerende bestemmingsplannen 'natuurgebied' en 'wegen A'. Het verzoek is van een ruimtelijke onderbouwing voorzien, waaraan het hierna volgende is ontleend (Verdonk & Van der Vlies 2007).

Op het traject A2 tussen Eindhoven en Leende wordt de EHS doorsneden.

Deze doorsnijding is van dien aard dat een faunapassage in de vorm van een natuurbrug nodig is. Op ecosysteemniveau voorziet de natuurbrug primair in het oplossen van versnipperingspunten tussen twee grootschalige ecosystemen van droge heide en natte heide met vennen. Daarnaast zal de brug een belangrijke verbinding vormen voor soorten van droge bosgemeenschappen en droge tot natte bloemrijke graslanden. Op soortniveau moet de natuurbrug gaan functioneren voor edelhert, kamsalamander, heikikker, levendbarende hagedis en nachtzwaluw. De inrichting zal zoveel mogelijk worden afgestemd op gebruik door een zo breed mogelijk spectrum aan soorten, waaronder kleine marterachtigen, amfibieën, vleermuizen, libellen en vlinders.

De locatie voor de natuurbrug is gelegen in de GHS-Natuur, subzone 'natuurparel' en is tevens gelegen in de EHS (zie kaart 3.19). Voor de aanleg van de natuurbrug zal circa 2,6 ha bestaand bos verdwijnen.

Hiervoor is een boswettelijke compensatie vereist. Op grond van het provinciaal compensatiebeleid dient ook het verlies van EHS/GHS gecompenseerd te worden. De herplantplicht op grond van de Boswet vormt daar een onderdeel van. De boscompensatie vindt plaats op diverse locaties in de omgeving. Hiervoor zullen Brabants Landschap en de gemeente Heeze-Leende garant staan. Voor het project is zowel een ontheffing FfW aangevraagd als ook een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet (Brekelmans & Smit 2007). Laatstgenoemde vergunning is aangevraagd, aangezien het projectgebied is gelegen in Habitatrichtlijngebied 'Groote Heide-De Plateaux' (thans Natura 2000-gebied 'Leenderbos, Groote Heide & Plateaux'). In het kader van de FfW dienen mitigerende en compenserende maatregelen te worden getroffen (Reitsma 2006). Deze kunnen echter pas in detail worden aangegeven, wanneer het project verder technisch wordt uitgewerkt. Rijkswaterstaat is voornemens de natuurbrug in de periode tussen mei 2008 en december 2010 te realiseren.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 26-02-2008 een verklaring van geen bezwaar verleend aan de gemeenten Heeze-Leende en Valkenswaard ten behoeve van het realiseren van de natuurbrug Groote Heide over de rijksweg A2, ten name van het ministerie van Verkeer en Waterstaat (Rijkswaterstaat). GS hebben bij het nemen van dit besluit overwogen dat bij de aanleg van de natuurbrug weliswaar 'op tijdelijke basis een deel van de GHS wordt aangetast, maar dat na afloop van de werkzaamheden een groter gebied aan GHS terugkomt, gelet op het feit dat de oppervlakte van de natuurbrug⁴⁴ aan de GHS wordt toegevoegd. De natuurbrug wordt geheel naar de eisen van diverse soortgroepen ingericht. Naar ons inzicht wordt de compensatie aan GHS aldus ingevuld'. Omdat het projectgebied tevens binnen Habitatrichtlijngebied ligt, is ook de Natuurbeschermingswet van toepassing. Aangezien het gebied ten tijde van de aanvraag alleen nog was aangemeld maar nog niet aangewezen voor de Europese Habitatrichtlijn, is nog geen goedkeuringsvereiste in het kader van artikel 19j van genoemde wet van toepassing. Wel heeft de provincie, die hierin het bevoegd gezag is, een 'globale toets' uitgevoerd. Daarbij is de provincie tot de conclusie gekomen dat er wel tijdelijk een aantasting zal plaatsvinden van het habitatype Psammofiele heide, maar dat na realisatie van de natuurbrug het habitatype zich zal herstellen en zich ook op de aanlooptaluds zal kunnen ontwikkelen. De gunstige staat van instandhouding van dit habitatype is derhalve niet in gevaar.

Inhoudelijk

De compensatieplicht is 2,6 ha voor het bos dat verloren gaat. Een kwaliteitstoetslag is niet aan de orde, aangezien het gebied waar bos wordt gekapt binnen de EHS/GHS blijft. Daarmee wordt voldaan aan de norm.

⁴⁴ De oppervlakte boven de snelweg.

Wel had het compensatieplan moeten aangeven waar deze compensatie gaat plaatsvinden. Hierover wordt alleen gesteld dat de gemeente Heeze-Leende en Brabants Landschap garant zullen staan voor de compensatie. De dienst Regelingen van het ministerie van LNV heeft bij brief van 14-11-2007 aan Rijkswaterstaat Noord-Brabant ingestemd met de velling.

Niettemin kan worden geconcludeerd dat, zelfs zonder compensatie van bos, het verlies van bos niet opweegt tegen het (op papier) grote ecologische rendement dat met de realisatie van de natuurbrug wordt behaald door het verbinden van de natuurgebieden Groote heide, het Gemeentebos Heeze, Valkenhorst en Heezerhoeve, met een totaaloppervlakte van circa 2.000 ha. De realisatie van de natuurbrug draagt tevens bij aan het verwezenlijken van de natuurdoelen, die hier binnen de GHS ('natuurparel') gelden. Zo geeft onderzoek naar potentiële begrazingsgebieden voor edelherten en wilde zwijnen in Noord-Brabant en Limburg aan dat het gebied de Kempische bossen, waar genoemde natuurgebieden deel van uit maken, met name vanwege het grote areaal natuur het meest kansrijke gebied van Limburg en Brabant is voor het uitzetten van edelherten.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is gebleken dat de ingreep (aanleg van de natuurbrug) nog niet heeft plaatsgevonden. Vermoedelijk zijn de compensatiemaatregelen (herplanten van bomen) ook nog niet gerealiseerd. Uit het dossier kan in ieder geval geen locatie worden afgeleid waar de compensatie plaats zal vinden.

3.20 Retentievoorziening Lage Mierden

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een bergbezinkbassin en aansluitend daarop een retentievoorziening door de gemeente Reusel-De Mierden.

Aanleiding daarvoor is het gemiddeld twee maal per jaar in werking treden van een riooloverstort in De Mierden, waardoor vervuild rioolwater geloosd wordt in de bodem en in het oppervlaktewater. Met het aanbrengen van een bergbezinkbassin wordt de frequentie van overstorten teruggebracht tot eens in de vijf jaar, waarbij bovendien het overstortwater relatief schoon is. Uit het dossier blijkt dat de aanleg van de retentievoorziening betekent dat inbreuk wordt gemaakt op de EHS, namelijk natuurontwikkelingsgebied. Qua streekplancategorie is sprake van GHS-natuur, subzone natuurparel. Hiervan wordt 0,9 ha aangetast.

Verder dient 900 m² bos te worden gekapt, waarvoor compensatie nodig is op grond van de Boswet. Daarbovenop geldt een toeslag verplichting conform de beleidsregel Natuurcompensatie. De gemeente is voornemens de compensatie te realiseren op een locatie in de omgeving van de 'Raamsloop' en de 'Rouwenbogtloop', ter grootte van 2 ha. Deze locatie ligt eveneens in de EHS (beheersgebied).

Qua streekplan categorie is sprake van GHS-landbouw, leefgebied kwetsbare soorten, subzone planten en plantengemeenschappen, alsook van GHS-landbouw, struweelvogelgebied.

De compensatie zal bestaan uit de inrichting van een kleinschalig landschap met onder meer poelen, houtwallen, oeveraanpassing evenals bloemrijk grasland. De compensatie wordt uiterlijk 4 jaar na de versturende ingreep gerealiseerd. Herplant van bos vindt plaats op het perceel H-1223 (1.700 m²), gelegen aan de Kempenbaan. In de ruimtelijke onderbouwing bij het planvoornemen (Croonen 2007a) wordt gesteld dat de huidige natuurwaarden van de ingreeplocatie matig zijn en dat er geen belemmeringen zijn op grond van de FfW.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 01-04-2008 een verklaring van geen bezwaar (aangevraagd op 19-11-2007) afgegeven voor de aanleg van een retentievoorziening. Daarvoor hebben gemeente en provincie op 19-03-2008 een natuurcompensatieovereenkomst gesloten, waaraan een door de gemeente opgesteld compensatieplan ten grondslag ligt. De overeenkomst is opgesteld conform de door de provincie opgestelde modelovereenkomst. Het bijbehorende compensatieplan geeft een beknopte beschrijving van de te nemen maatregelen, te weten realisatie van een kleinschalig landschap 'door de aanleg van poelen en houtwallen en door oeveraanpassing. Ook komt er een bloemrijk grasland'. De gemeente is de toekomstige beheerder van het gebied. Over de wijze van het beheer wordt echter niets opgemerkt. Aangegeven wordt dat het voornemen is de compensatie voorjaar 2009 te realiseren, terwijl de ingreep vanaf 1 april 2008 zal plaatsvinden. Uit artikel 6 van de beleidsregel blijkt, dat de betrokken partijen de vrijheid hebben de realisatietermijn onderling nader overeen te komen, mits er geen sprake is van onontkoombare aantasting van het leefgebied van bedreigde soorten. Van dit laatste is in het onderhavige geval geen sprake, zodat de voorgenomen realisatietermijn voldoet aan de norm.

In verband met de nabijheid van het Natura 2000-gebied Kempenland West, alsmede het beschermd natuurmonument Mispelendse en Neterselse Heide, en omdat het overstortwater via de Raamsloop deze beschermde gebieden indirect negatief kan beïnvloeden, is een vergunning aangevraagd ingevolge de Natuurbeschermingswet. De provincie heeft deze vergunning verleend op 09-10-2007, daarbij overwegend dat de aanleg van de retentievoorziening tot een aanmerkelijke verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit zal leiden. De locatie waar gecompenseerd wordt heeft de bestemming 'Agrarisch gebied met abiotische en natuurwaarden'.

Compensatie op deze locatie past binnen de doeleindenomschrijvingen van deze bestemming. Uit het goedkeuringsbesluit blijkt dat GS van mening zijn dat de betreffende bestemming voldoende planologische zekerheid biedt op realisatie van de compensatie, maar dringt er bij de gemeente wel op aan dat veiligstelling van de met de compensatie gegenereerde natuurwaarden op een gedegen wijze plaats zal vinden in de algehele herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied' dat in voorbereiding is. De compensatietoeslag is bepaald op 2/3, wat voor een bosgebied een passende waarde is (ontwikkelingstijd is 25-100 jaar).

De verplichte compensatie komt hierdoor uit op $0,9 \times 1,67 = 1,50$ ha.

Er vindt echter een compensatie plaats van $0,17$ (bos) + $2,0 = 2,17$ ha.

Deze voldoet derhalve ruimschoots aan de norm. De compensatielocatie ligt in de EHS. In de beleidsregel Natuurcompensatie is opgenomen dat compensatie in uitzonderingsgevallen mag plaatsvinden in een EHS-beheersgebied.

Dat is hier het geval. GS hebben besloten dat in dit geval sprake kan zijn van uitzondering en heeft daarbij de opmerking van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), dat een dergelijke locatie niet acceptabel is, naast zich neergelegd, mede gelet op de ruime compensatie en de 'belangrijke kwaliteitstoeslag, die gemaakt kan worden' (ambtelijk advies van Natuur en Landschap d.d. 12-02-2008 aan GS).

Inhoudelijk

Ruimtelijk gezien sluit de compensatielocatie aan op de EHS, namelijk een ecologische verbindingszone. Verder ligt de locatie bij de samenvoeging van de beken de Raamsloop en de Rouwenbochtloop, die beide de Reusel voeden.

Door hier natuur aan te leggen wordt de kwaliteit van het beekwater in de Reusel verhoogd. Ook wordt de kwaliteit van het beekdal van de Reusel, een ecologisch zeer kansrijk gebied, benedenstrooms verhoogd. Het effect van de voorgenomen ingreep op de oppervlaktewaterkwaliteit van de Raamsloop is als positief te waarderen en zal ook voor verder weg gelegen gebieden (met name genoemd Natura 2000-gebied) tot verbetering van de natuurwaarden leiden.

Uitgaande van de voorgestelde plannen mag daarom worden gesteld dat zowel door de ingreep als door de compensatie de EHS versterkt wordt. Bovendien wordt op de locatie van de ingreep de ontwikkeling van de EHS niet volledig gefrustreerd, aangezien de gemeente tussen de retentievoorziening en de Raamsloop een strook van 25 meter heeft vrijgehouden voor natuurontwikkeling.

Al met al kan worden gesteld dat er, afgezien van onzekerheid ten aanzien van het toekomstige beheer en het ontbreken van een gedetailleerd inrichtingsplan, sprake is van een op papier kwalitatief hoogwaardige natuurcompensatie, zowel qua oppervlakte (ruimschoots boven de norm), als ook qua effecten op de EHS (verbetering waterkwaliteit en aandacht voor de ecologische verbindingszone via de Raamsloop).

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Het veldbezoek heeft uitgewezen dat de ingreep onlangs heeft plaatsgevonden.

In tegenspraak met het voornemen (realisatie in het voorjaar 2009) en in strijd met de regelgeving waren er ten tijde van het veldbezoek (eind mei 2009) nog geen compensatiemaatregelen getroffen.

Uit foto 2.20 blijkt dat het perceel pas is ingezaaid met maïs.

Foto 2.20: Compensatielocatie Retentievoorziening Lage Mierde

3.21 Verplaatsing parkeerplaats Biesboschmuseum Werkendam

Beschrijving project

In Nationaal Park de Biesbosch bevindt zich het Biesboschmuseum, waar de (cultuur)historie van het gebied wordt belicht. Het project voorziet in de verplaatsing van de parkeerplaats bij het Biesboschmuseum. De parkeerplaats heeft een omvang van circa 0,2 ha en bevat 74 parkeerplaatsen. De nieuwe locatie krijgt ongeveer dezelfde omvang en komt circa 30 meter noordwestelijk van de huidige locatie te liggen. Verplaatsing is noodzakelijk omdat de huidige parkeerplaats komt te vervallen door het project 'Ruimte voor de Rivier'. De huidige parkeerplaats wordt verwijderd, inclusief de bestaande verharding.

In 2007 is in het kader van de voorgenomen ingreep een natuurtoets uitgevoerd door het ministerie van LNV. Daaruit is het volgende gebleken. Voor het nieuw aan te leggen parkeerterrein zal begroeiing gekapt moeten worden (circa 17 are). Het te kappen bosje betreft een in de jaren '70 aangeplant bos, bestaande uit inheemse loofbomen en struiken. Voor fauna (met name vogels) is het bosje minder geschikt als broedplaats vanwege de ligging aan een relatief drukke weg. Er zijn dan ook geen beperkingen op grond van de FfW. De ingreep voor de aanleg van de nieuwe parkeerplaats leidt tot aantasting van actuele natuur- en landschappelijke waarden in de EHS, categorie 'Natuurontwikkelingsgebied' en maakt tevens deel uit van de GHS (natuurparel). Op grond van de beleidsregel Natuurcompensatie zal daarom natuurcompensatie dienen plaats te vinden, naast de Boswettelijk vereiste compensatie. Deze compensatie is vastgelegd en gegarandeerd en zal worden meegenomen in het totale natuurcompensatieplan voor de Noordwaard.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 08-04-2008 een verklaring van geen bezwaar afgegeven voor het verplaatsen van de parkeerplaats bij het Biesboschmuseum. In de motivatie bij het

besluit stelt de provincie dat zij akkoord gaat met het laten opgaan van de vereiste compensatie in het totale compensatiepakket van de Noordwaard.

Uit interne ambtelijke correspondentie blijkt dat de provincie wel graag ziet dat de compensatie te zijner tijd ook 'gelabeld' in beeld komt.

Inhoudelijk

De natuurcompensatie is nog niet inhoudelijk te beoordelen, aangezien er nog geen compensatieplan is opgesteld. De compensatie zal deel gaan uitmaken van het totale compensatieplan voor de Noordwaard. Voor de compensatie als gevolg van de Boswet zal een terrein van 25 ha binnen het natuurgebied niet meer begraasd worden, waardoor hier spontaan moerasbos zal opschieten.

Omdat de oude parkeerplaats wordt ontmanteld en verandert in water, wordt deze feitelijk weer aan de natuur teruggegeven. Hiermee vindt dan ook al een zekere vorm van natuurcompensatie plaats. Het te kappen bos op de nieuwe locatie heeft slechts geringe natuurwaarden en het verlies ervan zal dan ook niet leiden tot een achteruitgang van wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek is naar voren gekomen dat de parkeerplaats inmiddels is verplaatst. Compensatie voor deze ingreep is nog niet gerealiseerd. Desgevraagd heeft de provincie aan de rekenkamer gemeld dat het natuurcompensatieplan voor de Noordwaard nog niet gereed is. Gelet op de schaal en aard van de ingreep enerzijds en de grootschalige natuurontwikkeling in de directe omgeving anderzijds, mag worden gesteld dat de ingreep niet tot aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS heeft geleid. Zo komen in de aan de landbouw onttrokken gronden in de omgeving bijzondere soorten voor (bijvoorbeeld lepelaar).

De gerealiseerde natuurontwikkeling geeft vertrouwen in een adequate compensatie voor de onderhavige ingreep.

3.22 Fietspad Reusel-Hulsel

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een vrijliggend fietspad naast de verbindingsweg Reuselsedijk tussen Reusel en Hulsel ter bevordering van de verkeersveiligheid.

De Reuselsedijk ligt grotendeels in agrarisch gebied, maar grenst net ten noorden van Reusel aan bosgebied. Langs de Reuselsedijk zijn bomen aanwezig en langs delen van de weg is onderbegroeiing in de vorm van struiken aanwezig.

Het fietspad wordt 2,5 meter breed met zowel aan de oost- als westzijde een berm van (maximaal) 1,5 meter. Langs het hele tracé worden lichtmasten geplaatst en wordt de onderbegroeiing (zoals struiken) tussen de rijbaan en het fietspad verwijderd. Bij de fietsbrug over de Raamsloop worden faunapassages opgenomen. Door het voornemen wordt een strook behorend tot de EHS, 'bestaand bos- en natuurgebied', aangesneden.

Aansluitend op het bosperceel bevindt zich een smalle beplantingsstrook bestaande uit laanbeplanting en onderbegroeiing van struweel die onderdeel uitmaakt van de EHS als 'ecologische verbindingszone'.

Het te ontwikkelen fietspad is parallel gepland aan deze ecologische verbindingszone. In de flora- en faunatoets van Croonen Adviseurs (2007b; opgenomen in de Ruimtelijke Onderbouwing) wordt geconcludeerd dat er voor het voornemen geen ontheffing nodig is als gevolg van de FfW. Voor de aanleg van het fietspad dienen in totaal 4 eiken te worden gekapt. Er is geen Boswettelijke compensatieplicht. Wel dient in verband met de aantasting van de EHS compensatie plaats te vinden, conform de beleidsregel Natuurcompensatie.

De compensatie wordt ingevuld door het aanplanten van minimaal 10 bomen op ongeveer 500 m² op een aantal kadastrale percelen langs de Raamsloop; deze locatie is dezelfde als voor de retentievoorziening in Lage Mierde (zie paragraaf 3.20).

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 15-4-2008 een verklaring van geen bezwaar verleend voor de aanleg van het fietspad. Op 04-04-2008 is een 'Overeenkomst inzake het zekerstellen van natuurcompensatie' gesloten tussen gemeente en provincie. De overeenkomst is opgesteld conform het door de provincie opgestelde format. Basis voor de overeenkomst vormt het compensatieplan (d.d. 19-03-2008). Dit bestaat uit een 'Registratieformulier natuurcompensatie' met een kaartje van de compensatielocatie. Op genoemd formulier wordt vermeld dat er 4 eiken gekapt worden en dat compensatie plaats zal vinden door aanplant van minimaal 10 bomen op een vijftal kadastrale percelen in de 'omgeving Rouwenbogtloop te Reusel'. Er is bij de overeenkomst echter geen inrichtingsplan of -tekening gevoegd. Er wordt evenmin inzicht geboden in de exacte omvang van de oppervlakte EHS die door het voornemen verloren gaat. Daarom is niet goed te beoordelen of de voorgestelde compensatie voldoet aan de eisen die daaraan zijn gesteld in de beleidsregel Natuurcompensatie. Ten aanzien van de planologische veiligstelling van het compensatiegebied neemt de gemeente de verplichting op zich om het ontwerpbestemmingsplan of het verzoek om een verklaring van geen bezwaar op een zo kort mogelijke termijn in procedure te brengen (artikel 4).

Inhoudelijk

De compensatielocatie is gelegen in de EHS, categorie beheersgebied en sluit direct aan op bestaand bos- en natuurgebied. De locatie leidt dan ook op papier tot versterking van de EHS. De aantasting van de EHS lijkt zeer gering (er worden 'slechts' 4 bomen gekapt), het fietspad is namelijk gesitueerd aan de rand van een bosperceel. Het is dan ook niet te verwachten dat de aanleg van het fietspad leidt tot aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Uit het veldbezoek volgt dat het (vrijliggend) fietspad langs de Reuselsedijk inmiddels is aangelegd. Realisatie van de compensatie zal worden gecombineerd met de compensatie voor de retentievoorziening in Lage Mierde. Zoals aangegeven in paragraaf 3.20 zijn, in strijd met de regelgeving, nog geen compensatiemaatregelen getroffen.

3.23 Bestemmingsplan buitengebied Vessem

Beschrijving project

Het project betreft de uitbreiding van het bedrijventerrein Haagdoorn in de gemeente Eersel. Deze uitbreiding gaat ten koste van een stukje bos, ter grootte van circa 1.500 m². Dit bos maakt deel uit van de EHS. Conform de beleidsregel Natuurcompensatie wordt het bos gecompenseerd. Ook op grond van de Boswet dient compensatie plaats te vinden. Deze compensatie wil de gemeente realiseren op de hoek Maaskant-Breemhoeve in Vessem. Om een passend juridisch-planologisch kader te scheppen voor het compensatieperceel, heeft de gemeente een wijziging van het bestemmingsplan doorgevoerd (Croonen 2008). De bestemming van het perceel wordt gewijzigd van 'Natuurwetenschappelijk en landschappelijk waardevol agrarisch gebied' in 'Bos'. Het compensatieperceel heeft een totale oppervlakte van circa 6.500 m². Het maakt deel uit van een groter complex bosgebieden en valt qua streekplancategorie binnen AHS-Landschap, subzone 'RNLE-landschapsdeel'. Voor de bepaling van de compensatiebehoefte wordt uitgegaan van een kwaliteitstoets van 2/3. De totale beoogde compensatieoppervlakte komt hiermee op $1.500 \times 1,67 = 2.500 \text{ m}^2$. Gezien de omvang van het perceel in relatie tot de vereiste compensatie, kan op de rest van het perceel in de toekomst nieuwe compensatie plaatsvinden voor andere doeleinden.

De uitvoering van genoemde compensatie zal uiterlijk gelijktijdig van start gaan met de voltooiing van de verstoringende ingreep. Het voornemen is de aanplant te realiseren in het plantseizoen 2008/2009 (aldus artikel 5.1 van de 'overeenkomst groencompensatie').

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek

Procedureel

GS hebben op 04-06-2008 goedkeuring verleend aan het bestemmingsplan 'Buitengebied Vessem Herziening Maaskant-Breemhoeve', dat 13-03-2008 ter goedkeuring was aangeboden.

Uit het goedkeuringsbesluit blijkt dat de bebossing van onderhavig perceel geschikt wordt geacht als compensatielocatie. Ook wordt vastgesteld dat het project bijdraagt aan een versterking van de ecologische structuur van de omliggende EHS. In het dossier wordt in het geheel niet ingegaan op de natuurwaarden van de ingreeplocatie (nabij bedrijventerrein Haagdoorn). Er is ook geen kaart aanwezig waarop exact de begrenzing van de ingreeplocatie staat aangegeven.

Aan de hand van de Topografisch Kaart kan wel een idee worden gevormd over welk bosje het gaat. Verder is er ten aanzien van de compensatielocatie geen inrichtingsplan met een beschrijving van het beheer opgesteld⁴⁵. Het is bijvoorbeeld niet duidelijk welk type bos men nastreeft. Door de beoogde bestemmingswijziging mag worden verwacht dat de te creëren waarden in voldoende mate worden veiliggesteld. Er is geen getekende natuurcompensatieovereenkomst aanwezig⁴⁶. Wel heeft de gemeente zich door de wijziging van het bestemmingsplan gecommitteerd om de compensatie ook daadwerkelijk uit te voeren, al legt het bestemmingsplan uit de aard der zaak – het is immers ‘slechts’ een gedoogplan – niet die verplichting op.

Inhoudelijk

Omdat er in het dossier geen stukken aanwezig zijn, waarin wordt beschreven welke natuurwaarden verloren gaan, is moeilijk te beoordelen of de voorgenomen bosaanplant minstens gelijkwaardige natuurwaarden oplevert. Er wordt alleen vermeld dat bos met bos wordt gecompenseerd. Het te rooien bos ligt in de periferie van de EHS en ingesloten tussen industriegebied, en brede, doorgaande wegen. Het is daarom niet te verwachten dat de natuurwaarden hoog zijn. De compensatielocatie ligt aan drie zijden omsloten door bestaand bos, zodat op papier sprake is van versterking van de EHS ter plaatse, indien de betreffende landbouwenclave aan het bos wordt toegevoegd. Niettemin kan de vraag worden gesteld of het vanuit ecologisch oogpunt niet hogere waarden op zou leveren, indien er ook naar een meer afwisselende inrichting van het perceel zou worden gestreefd (vergelijk paragraaf 3.13). Het creëren van bijvoorbeeld een brede mantelstructuur met struiken in combinatie met extensief begraasd weiland of ruigte levert doorgaans hogere natuurwaarden op.

In haar advies heeft de provincie (Natuur en Landschap) er ook op gewezen dat bij bebossing van het perceel dient te worden aangesloten bij de ecologie en doelstellingen van de omringende terreinen van de EHS, zonder overigens inhoudelijk in te gaan op de bedoelde waarden. Aanplant met naaldbomen zou bijvoorbeeld nauwelijks waarde toevoegen. De termijn waarop men voornemens is de compensatie te realiseren is uiterlijk gelijktijdig met de voltooiing van de verstorende ingreep en voldoet daarmee aan het gestelde in artikel van de beleidsregel Natuurcompensatie.

Beoordeling project op basis van veldbezoek

Het veldbezoek heeft uitgewezen dat er ten behoeve van de uitbreiding van het bedrijventerrein een stukje bos is gekapt.

⁴⁵ In de (concept-)overeenkomst wordt wel verwezen naar een ‘inrichtingsschets voor Maaskant-Breemhoeve’, in artikel 2.1.

⁴⁶ In de toelichting bij het bestemmingsplan (Croonen 2008) wordt echter wel gesteld, in § 3.3, dat ‘de uitvoering privaatrechtelijk zal worden gewaarborgd middels een overeenkomst tussen de provincie en de gemeente Eersel’. In het dossier is een dergelijke overeenkomst aanwezig, maar niet getekend, zie vorige voetnoot.

In tegenstelling tot het voornemen (compensatie uiterlijk gelijktijdig met de voltooiing van de versturende ingreep uitvoeren) zijn op de compensatielocatie nog geen maatregelen gerealiseerd.

Er zijn op het weiland nog geen bomen aangeplant (zie foto 3.23). Het veldbezoek maakte overigens duidelijk dat aanplant van bomen op het weiland uit ecologisch oogpunt minder gewenst is. Daarmee wordt de bestaande rand aangetast, die er landschappelijk fraai uitziet. Het is te overwegen de compensatie uit te voeren door aanplant van hoogstamfruit. De bestaande bosrand kan eventueel nog iets versterkt worden door aanplant van enkele (besdragende) struiken, waarvan diverse vogelsoorten zullen profiteren.

Foto 3.23: Compensatielocatie Vessem

4 Samenvatting resultaten dossier- en veldonderzoek

In voorliggend hoofdstuk worden de bevindingen van het dossier- en veldonderzoek samengevat. Dit vindt plaats aan de hand van enkele tabellen.

In de eerste tabel worden per dossier enkele algemene gegevens gepresenteerd. Het betreft per project dat in het onderzoek is betrokken:

- de datum van het GS-besluit over de ingreep;
- het gebied waar de ingreep plaatsvindt;
- de compensatieomvang;
- de datum waarop de compensatie gereed dient te zijn (vervaldatum);
- of de compensatie al dan niet gerealiseerd is.

De tweede tabel biedt per dossier een overzicht in hoeverre is voldaan aan de procedurele eisen zoals die in wet- en regelgeving worden gesteld.

In de kolommen wordt achtereenvolgens aangegeven of al dan niet sprake is van:

- een natuurcompensatieplan;
- een natuurcompensatieovereenkomst;
- een inrichtings- en beheersplan;
- toetsing en beoordeling van voorgenomen natuurcompensatie door de provincie;
- planologische verankering;
- planologische bescherming;
- toevoeging van de compensatielocatie aan de GHS/EHS.

Ten slotte wordt in de derde tabel per dossier een eindoordeel gepresenteerd met betrekking tot de kwaliteit van de natuurcompensatie, zoals op papier voorgesteld en in de praktijk ingevuld.

Hier komen vier, voor de natuurcompensatie wezenlijke aspecten aan de orde, namelijk:

- de volledigheid en kwaliteit van het compensatieplan;
- de volledigheid en kwaliteit van de compensatieovereenkomst;
- de waarborging van het beheer;
- de beschikbaarheid van voldoende middelen om de kwaliteit (op langere termijn) te garanderen;
- de uitvoering; is de compensatie conform het compensatieplan/-overeenkomst gerealiseerd en wat is de kwaliteit van de uitgevoerde compensatiemaatregelen (het netto resultaat van de ingreep, treedt er verlies op aan wezenlijke kenmerken en waarden als gevolg van de ingreep).

Deze tabel is met plussen en minnen ingevuld. Met betrekking tot de volledigheid van het compensatieplan en de compensatieovereenkomst betekent een score van één plus dat aan de betreffende vereisten volledig is voldaan. Een score van één min betekent in dit geval dat niet volledig aan de vereisten is voldaan en een score van

twee minnen dat het betreffende plan, dan wel overeenkomst geheel niet in het dossier is aangetroffen.

Wat betreft de kwaliteit betekent een score van twee plussen dat aan de betreffende vereisten kwalitatief optimaal wordt voldaan en een score van één plus dat hieraan kwalitatief voldoende, maar niet optimaal wordt voldaan. Op gelijke wijze betekent een score van twee minnen dat aan de betreffende vereisten kwalitatief ruim onvoldoende wordt voldaan en een score van één min dat hieraan kwalitatief onvoldoende wordt voldaan. Een score van plus - min betekent dat aan de vereisten kwalitatief matig wordt voldaan.

Tabel 1 - Algemene gegevens

Dossier	Datum GS besluit	Gebied ingreep	Compensatie in m² of ha	Vervaldatum compensatie¹	Uitgevoerd²
3.1 Gildehuis, Nuenen	05-04-2005	EHS + GHS-Landbouw	5.050 m ²	05-04-2007	ja
3.2 Oekelsbos, Zundert	07-06-2005	EHS	9,34 ha	07-06-2010	
3.3 Verbinding Deurne-Liessel A67	28-06-2005	EHS + AHS + Boswet	3,43 ha	28-08-2007	ja
3.4 Randweg Den-Bosch-Vught	20-09-2005	EHS + GHS-Landbouw	12,3 ha	05-11-2010	ja
3.5 Fietspad Valkenvoortweg, Waalwijk	13-04-2006	GHS-Landbouw	0,17 ha	13-04-2008	ja
3.6 Reconstructie N261 Waalwijk-Tilburg	03-05-2006	SBZ + GHS-Landbouw + Boswet	16.840m ²	03-05-2008	
3.7 Reconstructie N260 Alphen-Chaam	03-05-2006	EHS + Boswet	1.596 m ²	03-05-2008	
3.8 Viaduct Zuid-Willemsvaart, Someren	14-06-2006	EHS	56.490m ²	14-06-2008	
3.9 Trafostation, Eindhoven	21-11-2006	EHS + GHS-landbouw	8.050 m ²	21-11-2008	ja
3.10 Woonwagenlocatie, Eindhoven	17-04-2007	EHS + GHS-landbouw + Boswet	0,2 ha	17-04-2009	
3.11 Bedrijven-terrein Airpark, Budel	26-06-2007	EHS + Boswet	1,61 ha	26-06-2009	ja
3.12 Camping Soerendonk, Maarheeze	09-10-2007	EHS + Boswet	375 m ²	09-10-2009	ja

3.13 Uitbreiding sportpark, Neerkant	30-10-2007	EHS + Boswet	1.688 m ²	30-10-2009	
3.14 Agrarisch bedrijf, Heeze	04-12-2007	EHS	3,6 ha	04-12-2009	ja
3.15 Glastuinbouw-bedrijf, Asten	11-12-2007	Boswet + GHS-Landbouw	2,63 + 1,65 ha	11-12-2009	ja
3.16 Uitkijktoren, Reusel	28-01-2008	EHS	1,0 ha	28-01-2010	
3.17 Den Engelsman-Romrijten I, Cranendonck	14-02-2008	Boswet	-	14-02-2010	n.t.b.
3.18 Bergbezink-bassin, Eindhoven	26-02-2008	EHS	1,07 ha ³	26-02-2010	
3.19 Natuurbrug Groote Heide	26-02-2008	EHS + Boswet	2,6 ha	26-02-2010	
3.20 Retentievoorziening Lage Mierden	01-04-2008	EHS + Boswet	2 ha	01-04-2010	
3.21 Parkeerplaats Biesboschmuseum, Werkendam	08-04-2008	EHS + Boswet	Onbekend ⁴	08-04-2010	
3.22 Fietspad Reusel-Hulsel	15-04-2008	EHS	500 m ²	15-04-2010	
3.23 Bestemmings-plan buitengebied, Vessem	04-06-2008	EHS + Boswet	6.500 m ²	04-06-2010	

Voetnoten tabel 1:

¹ In principe 2 jaar na inwerkingtreding van het besluit van GS, maar met inachtneming van uitkomst juridische procedures bij afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State.

² n.t.b. = niet te beoordelen.

³ Dit is de verplichte compensatie; deze wordt onderdeel van het compensatieplan Loovelden, ter grootte van 9,2 ha.

⁴ Compensatie is nog onbekend, aangezien het deel zal uitmaken van totale compensatiepakket van de Noordwaard.

[Redacted text block]

Tabel 2 - Procedurele Eisen

Dossier	Compen- satieplan	Overeen- komst	Inrichtings- en beheers- plan	Toetsing en beoor- deling GS ¹	Planologische verankering ²	Plano- logische bescher- ming ³	Toevoeging aan GHS/EHS ⁴
3.1 Gildehuis, Nuenen	gedeeltelijk	nee	ja	ja	BP Landelijk Gebied in prep.	in procedure	onbekend
3.2 Oekelsbos, Zundert	nee	ja, 30-03-2005	nee	ja	Nee	nee	nee
3.3 Verbinding Deurne-Liessel A67	ja, 2005	nee	wel inr. geen beh.	ja	BP buiten- gebied in prep.	in procedure	onbekend
3.4 Randweg Den-Bosch-Vught	ja, 2004	nee	wel inr. geen beh.	ja	bestemming Natuur in BP	ja	onbekend
3.5 Fietspad Valken-voortweg, Waalwijk	ja, 15-08-2006	ja, 15-08-2006	wel inr. geen beh.	ja	niet vastgelegd	nee	n.v.t.
3.6 Reconstructie N261 Waalwijk- Tilburg	nee	nee	nee	nee	niet vastgelegd	nee	onbekend
3.7 Reconstructie N260 Alphen- Chaaam	deels	nee	ja	nee	niet vastgelegd	nee	onbekend
3.8 Viaduct Zuid- Willemsvaart, Someren	nee	nee	nee	nee	niet vastgelegd	nee	onbekend
3.9 Trafostation, Eindhoven	ja, 10-03-2006	nee	ja	ja	bestemming Waterwin- gebied	ja	onbekend
3.10 Woonwagen- locatie, Eindhoven	ja, 17-04-2007	nee	ja	ja	bestemming water-berging	in procedure	onbekend
3.11 Bedrijven- terrein Airpark, Budel	Ja ⁵	nee	nee	ja	bestemming bos in BP Airpark	ja	onbekend
3.12 Camping Soerendonk, Maarheeze	nee	nee	nee	ja	bestemming bos in BP Airpark	ja	onbekend
3.13 Uitbreiding sportpark, Neerkant	ja, 10-10-2006	nee	wel inr. geen beh.	ja	BP buiten- gebied in prep.	in procedure	onbekend
3.14 Agrarisch bedrijf, Heeze	nee	nee	nee	ja	niet vastgelegd	nee	onbekend
3.15 Glastuinbouw- bedrijf, Asten	nee	nee	nee	ja	bestemming natuurgebied ⁶ /	in procedure	n.v.t.

					bestemming bos		
3.16 Uitkijktoren, Reusel	ja, 19-01-2008	ja, 08-01-2008	ja	ja	BP buiten-g bied in prep.	in procedure	onbekend
3.17 Den Engelsman-Romrijten I, Cranendonck	nee	nee	nee	ja	niet vastgelegd	nee	onbekend
3.18 Bergbezinkbassin, Eindhoven	ja, 14-02-2008	nee	ja	ja	wijziging bestemming in BP buiten- gebied	in procedure	onbekend
3.19 Natuurbrug Groote Heide	nee	nee	nee	ja	niet vastgelegd	nee	onbekend
3.20 Retentievoorziening Lage Mierden	ja, 19-03-2008	ja, 19-03-2008	ja	ja	BP buiten- gebied in prep.	in procedure	onbekend
3.21 Parkeerplaats Biesboschmuseum, Werkendam	nee	nee	nee	ja	niet vastgelegd	nee	onbekend
3.22 Fietspad Reusel-Hulsel	ja, 19-03-2008	ja, 04-04-2008	ja	ja	BP buiten- gebied in prep.	in procedure	onbekend
3.23 Bestemmingsplan buitengebied, Vessem	nee	Ja ⁷	nee	ja	bestemming Bos	ja	onbekend

Voetnoten tabel 2:

¹ Indien er een GS-besluit is, wordt hierin een motivatie opgenomen, zodat aangenomen mag worden dat er beoordeling en toetsing van de plannen door GS heeft plaatsgevonden; indien een dergelijk besluit ontbreekt, wordt 'nee' ingevuld.

² BP= bestemmingsplan. In prep.= in voorbereiding.

³ Het kan meestal uit het dossier niet worden opgemaakt, of de betreffende bestemmingsplanwijziging wel of niet van kracht is; bij het GS-besluit wordt onder 'planologische regeling' doorgaans aangegeven in welk stadium de procedure zich bevindt en dit wordt in deze kolom beknopt weergegeven.

⁴ Herziening EHS vindt periodiek plaats (1 x per jaar); in de meeste gevallen is niet zeker of de aanpassing al heeft plaatsgevonden, dan wordt 'onbekend' ingevuld; wanneer uitsluitend sprake is van aantasting van GHS-Landbouw, wordt 'n.v.t.' ingevuld.

⁵ Het betreft hier een brief die de gemeente ter nadere toelichting op de compensatie heeft opgesteld. GS beschouwen deze brief (kennelijk) als compensatieplan.

⁶ Respectievelijk binnen bestemmingsplannen Buitengebied (in prep.) van Asten en Venray.

⁷ Niet ondertekend door de provincie.

Tabel 3 - Kwaliteitseisen

Dossier	Compensatieplan		Overeenkomst		Beheer	Middelen	Uitvoering plan/overeenkomst	
	volledig	kwaliteit	volledig	Kwaliteit			Conform plan/ovk	Netto resultaat
3.1 Gildehuis, Nuenen	-	+	--		-- ²	n.t.b. ¹	--	--
3.2 Oekelsbos, Zundert	--		+	-	+ ³	n.t.b.		
3.3 Verbinding Deurne-Liessel A67	+	++	--		+ ⁴	n.t.b.	+	+
3.4 Randweg Den-Bosch-Vught	+	++	--		++ ⁴	n.t.b.	++	++
3.5 Fietspad Valken-voortweg, Waalwijk	-	-	+	+	-- ⁵	n.t.b.	+/-	-
3.6 Reconstructie N261 Waalwijk-Tilburg	--		--		+ ³	+		
3.7 Reconstructie N260 Alphen-Chaam	--		--		+ ³	n.t.b.		
3.8 Viaduct Zuid-Willemsvaart, Someren	--		--		+ ³	+		
3.9 Trafostation, Eindhoven	+	++	--		++ ⁶	+	++	++
3.10 Woonwagen-locatie, Eindhoven	+	-	--		+ ⁷	n.t.b.		
3.11 Bedrijven-terrein Airpark, Budel	-	+/-	--		+/- ⁵	n.t.b.	+/-	+/-
3.12 Camping Soerendonk, Maarheeze	--		--		+/- (zie 3.11)	n.t.b.		
3.13 Uitbreiding sportpark, Neerkant	+	+	--		++ ⁸	+		
3.14 Agrarisch bedrijf, Heeze	--		--		++ ⁹	+		+ ¹⁰
3.15 Glastuinbouw-bedrijf, Asten	--		--		- ⁷	n.t.b.		+ ¹⁰
3.16 Uitkijktoren, Reusel	+	-	+	+	+ ⁷	n.t.b.		
3.17 Den Engelsman-	--		--		niet	n.t.b.		

Romrijten I, Cranendonck					bekend			
3.18 Bergbezink- bassin, Eindhoven	+	++	--		+ ⁷	n.t.b.		
3.19 Natuurbrug Groote Heide	--		--		+ ³	+		
3.20 Retentievoorziening Lage Mierden	+	+	+	+	+ ⁷	n.t.b.		
3.21 Parkeerplaats Biesboschmuseum, Werkendam	--		--		+ ³	+		
3.22 Fietspad Reusel-Hulsel	+	+	+	+	+ ⁷	n.t.b.		
3.23 Bestemmings- plan buitengebied, Vessem	-	-	-	-	+/- ⁷	n.t.b.		

Voetnoten tabel 3:

¹ n.t.b. = niet te beoordelen.

² Oordeel gebaseerd op veldbezoek.

³ Er zijn nog geen compensatiemaatregelen uitgevoerd. Het beheer wordt overgelaten aan een particuliere terreinbeherende organisatie. Dit schept de verwachting dat het beheer goed zal worden uitgevoerd. Hoe het beheer wordt vormgegeven is echter niet bekend.

⁴ In het compensatieplan worden beheersmaatregelen beschreven, maar uit de informatie blijkt niet wie het beheer gaat verrichten. Oordeel gebaseerd op zowel dossieronderzoek als veldbezoek.

⁵ Over hoe en door wie het beheer op korte en lange termijn wordt vormgegeven is in de dossiers geen informatie aangetroffen. Het oordeel is gebaseerd op het veldbezoek; zien de uitgevoerde compensatiemaatregelen er in het veld kwalitatief uitstekend/goed uit dan is de verwachting dat het beheer ook uitstekend/goed zal worden uitgevoerd. Evenzo geldt dat als de compensatiemaatregelen in de praktijk kwalitatief matig/onvoldoende zijn uitgevoerd de verwachting is dat het beheer ook matig/onvoldoende zal worden uitgevoerd.

⁶ Oordeel gebaseerd op zowel dossieronderzoek als veldbezoek.

⁷ Oordeel gebaseerd op dossieronderzoek.

⁸ Er zijn nog geen compensatiemaatregelen uitgevoerd. Op grond van het compensatieplan en het feit dat het beheer wordt overgelaten aan een particuliere terreinbeherende organisatie is de verwachting dat het beheer (zeer) goed zal worden uitgevoerd.

⁹ Er zijn nog geen compensatiemaatregelen uitgevoerd. Op grond van een contract tussen eigenaar Brabant Water en de pachter waarin afspraken zijn gemaakt over het natuurgerichte beheer van de betreffende agrarische gronden is de verwachting dat het beheer (zeer) goed zal worden uitgevoerd.

¹⁰ Het oordeel heeft hier alleen betrekking op de kwaliteit van de gerealiseerde compensatiemaatregelen, zoals die in het veld zijn aangetroffen. Aangezien er geen compensatieplan en -overeenkomst in de dossiers zitten kan over het netto resultaat geen uitspraak worden gedaan.

Bijlage 1 Normenkader

1 Inleiding

Onderstaande normen zijn ontleend aan:

- de Nota Ruimte (2005)/het Structuurschema Groene Ruimte (SGR; 1995);
- Spelregels EHS (2007);
- Notitie Toepassing Compensatiebeginsel Noord-Brabant (1997);
- Beleidsregel Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant (2005).

2 Voorwaarden Compensatieplan

2.1 Spelregels EHS

Voorwaarden compensatieplan:

- De noodzakelijke compensatiemaatregelen en het beheer van het compensatiegebied worden door de initiatiefnemer vastgelegd in een compensatieplan.
- In het compensatieplan worden in ieder geval weergegeven, de begrenzing, de natuurdoelen, maatregelen, het ontwikkelingsbeheer, het reguliere beheer, termijnen, een tijdpad voor realisatie, en een evaluatiemoment ten aanzien van de kwaliteit van de gerealiseerde compensatienatuur.
- Het compensatieplan moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet en indien nodig zal een ontheffing voor de activiteiten moeten worden gevraagd.

2.2 Beleidsregel Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant

Voorwaarden compensatieplan:

- Bij verlies van natuur- en/of landschappelijke waarden als gevolg van een onontkoombare aantasting, dient de initiatiefnemer een compensatieplan op te stellen.
- Het natuurcompensatieplan wordt opgesteld onder verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur.
- Het natuurcompensatieplan dient gekoppeld te zijn aan het bestemmingsplan waarin de compensatie wordt geregeld.
- Het natuurcompensatieplan dient gelijktijdig met het ter goedkeuring indienen van het bestemmingsplan waarin de compensatie wordt geregeld aan GS te worden voorgelegd.
- Inhoudelijk worden aan het natuurcompensatieplan de volgende voorwaarden gesteld:
 - a) het plan geeft aan hoe het nettoverlies aan natuur- en landschapswaarden wordt gecompenseerd;

- b) de plaats van compensatie dient te voldoen aan het gestelde in artikel 4 (van de beleidsregel);
- c) kwaliteit en kwantiteit van de compensatie dienen te voldoen aan het gestelde in artikel 5;
- d) de realisatietermijn dient te voldoen aan het gestelde in artikel 6;
- e) om de uitvoering en het beheer van de compensatie te garanderen dient de initiatiefnemer te voldoen aan het gestelde in artikel 7;
- f) financiële compensatie is alleen mogelijk onder de in artikel 8 genoemde voorwaarden;
- g) afstemming op andere overheidsregelingen en -plannen conform artikel 9;
- h) bij het plan dient een ingevuld registratieformulier te worden gevoegd;
- i) jaarlijks dient een ingevuld voortgangformulier te worden ingestuurd door de gemeente.

3 Voorwaarden compensatie

3.1 Nota Ruimte (voorheen SGR)

Voorwaarden gesteld aan compensatie in de Nota Ruimte (voorheen SGR):

- Geen nettoverlies aan waarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang.
- Compensatie aansluitend op het gebied, onder de voorwaarde dat een duurzame situatie ontstaat.
- Indien fysieke compensatie aansluitend of nabij het gebied onmogelijk is, dan compensatie door de realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden, dan wel fysieke compensatie verder weg van het aangetaste gebied.
- Indien zowel fysieke compensatie als compensatie door kwalitatief gelijkwaardige waarden redelijkerwijs onmogelijk is, dan wordt financiële compensatie geboden (gestort in door Rijk en provincies beheerde Nationaal Groenfonds, gelabeld aan betrokken ingreep).
- Het tijdstip van het besluit over de ingreep is ook het tijdstip waarop besloten wordt over de aard, wijze en het tijdstip van mitigatie en compensatie.
- Voor gebieden in en buiten de EHS die zijn aangemeld/aangewezen als gebieden in de zin van de Vogel- en Habitatrichtlijn gelden enkele strengere eisen conform de bepalingen uit de richtlijnen.

Strengere eisen conform Vogel- en Habitatrichtlijn (nu Natuurbeschermingswet):

- Compenserende maatregelen moeten tijdig en vooraf worden genomen op zodanige wijze dat de samenhang van Natura 2000 niet in gevaar komt.
- Financiële compensatie is niet mogelijk.

Definitie kwaliteit (Nota Ruimte, deel 4, 2006, paragraaf 3.3.5.1):

De te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied.

Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Provincies dienen de relevante (EHS) natuurdoelen en -kwaliteit te hebben beschreven in provinciale natuurdoelenkaarten en/of natuurgebiedsplannen.

Natuurdoelen bevatten één of meerdere natuurdoeltypen. Een natuurdoeltype is een in het natuurbeleid nagestreefd type ecosysteem dat een bepaalde biodiversiteit en een bepaalde mate van natuurlijkheid als kwaliteitskenmerken heeft.

In de natuurdoeltypen is de mate van voorkomen van doelsoorten de belangrijkste indicator voor de natuurkwaliteit. Per natuurdoeltype worden de doelsoorten genoemd die daarvan voor hun voortbestaan afhankelijk zijn.

3.2 Spelregels EHS

Voorwaarden gesteld aan compensatie in Spelregels EHS:

- Géén netto verlies aan wezenlijke kenmerken en waarden van het betreffende gebied in termen van areaal, kwaliteit en samenhang.
- Fysieke compensatie dient plaats te vinden aansluitend of nabij het aangetaste gebied.
- Compensatie kan niet worden aangewend om regulier beleid/vastgestelde beleidsdoelen (bijvoorbeeld natuurontwikkeling EHS) al dan niet versneld te realiseren.
- In het vervangend areaal dient een basisinrichting te worden gerealiseerd, waarbij de verloren gegane waarden weer kunnen worden ontwikkeld/zich kunnen ontwikkelen; voor bos betekent dit met name de aanplant van jonge bomen.
- Om de samenhang in de EHS te waarborgen en dezelfde ecologische kwaliteit te realiseren kan het nodig zijn het areaal dat verloren gaat te compenseren met een groter areaal.
- Voor het kwaliteitsverlies van bestaande natuurwaarden gedurende de ontwikkelingsperiode van het vervangende gebied wordt een toeslag op de fysieke compensatie berekend, zowel in oppervlak als in extra budget, om de extra kosten tijdens de beginjaren van omvormingsbeheer te ondervangen. Hiertoe worden vier categorieën onderscheiden. Natuur met een ontwikkeltijd:
 - van 5 jaar of minder: geen toeslag in oppervlak;
 - tussen 5 en 25 jaar: toeslag van 1/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
 - tussen 25 en 100 jaar: toeslag van 2/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer.
- In bijzondere gevallen kan gemotiveerd worden afgeweken van bovenstaande richtlijn.

- Indien de verloren gegane kwaliteiten niet weer kunnen worden ontwikkeld (bijvoorbeeld door zeer lange ontwikkelingsduur, of door het ontbreken van geschikte omstandigheden buiten de EHS), dienen kwalitatief gelijkwaardige waarden te worden gerealiseerd.
- Indien volledige fysieke compensatie binnen de gestelde termijn onmogelijk is, wordt onderzocht of een deel van de benodigde fysieke compensatie wél gerealiseerd kan worden. Voor het overblijvende deel wordt financiële compensatie geboden.
- Voor watergebieden zal, indien fysieke compensatie (vervangend areaal) niet mogelijk is, compensatie bij voorkeur gezocht worden in het opwaarderen van de natuurkwaliteit of de ecologische samenhang van de rest van het watergebied.
- Indien mitigerende maatregelen mogelijk zijn (bijvoorbeeld het plaatsen van geluidsschermen bij snelwegen) maar ernstig botsen met ander beleid (bijvoorbeeld ten aanzien van landschap of cultuurhistorie), kan worden overwogen of compensatie de voorkeur verdient boven mitigatie.

Voorwaarden 'compensatie kwaliteitsverlies':

- Gedurende de ontwikkelingsperiode van het vervangende gebied is er sprake van verlies aan natuurkwaliteit. Om dit zo snel mogelijk te herstellen is gericht ontwikkelingsbeheer in het vervangende gebied nodig. De extra beheerskosten tijdens de periode van het ontwikkelingsbeheer worden (gekapitaliseerd) door de initiatiefnemer vergoed.
- Een vergoeding voor de extra kosten voor ontwikkelingsbeheer is maatwerk en wordt vastgesteld in overleg met de beoogde terreinbeheerder. De gekapitaliseerde beheerskosten worden als budget vastgelegd, bijvoorbeeld als gelabeld budget in het Groenfonds.
- Als algemene vuistregel kan worden uitgegaan van extra beheerskosten van minimaal 1 à 2 keer de normkosten voor het betreffende natuurdoeltype gedurende de eerste vijf jaar na inrichting van de grond. Voor het ontwikkelen van typen bos lopen deze kosten over een langere tijd en kan beter worden uitgegaan van extra beheerskosten van minimaal 1 keer de normkosten voor de eerste tien jaar na inrichting van de grond.
- De initiatiefnemer zorgt er tevens voor dat vergoeding van de reguliere beheerskosten voor een periode van 25 jaar gewaarborgd is, bijvoorbeeld door er voor te zorgen dat het compensatiegebied in aanmerking komt voor beheerssubsidie.

3.3 Notitie Toepassing Compensatiebeginsel Noord-Brabant (1997)

Voorwaarden gesteld aan compensatie in de notitie Toepassing Compensatiebeginsel Noord-Brabant:

- Bij de aantasting zelf dient zoveel als mogelijk invulling gegeven te worden aan landschappelijke inpassing en mitigatie.
- Het bereiken van een nieuwe gelijkwaardige ecologische samenhang.

- Vervanging door nieuwe natuur van gelijke aard.
- De functionaliteit van de groene hoofdstructuur dient in tact te blijven.
- Compenserende maatregelen dienen een areaal te beslaan dat minimaal even groot is als het gebied dat door de ingreep wordt ingenomen.
- De aard en omvang van compensatie worden mede bepaald door de invloeden die de ingreep uitoefent op zijn omgeving en de aard van het gebied waar compensatie plaatsvindt.
- De compenserende maatregelen dienen in beginsel plaats te vinden in de (directe) omgeving van de ingreep.
- Compensatie dient te passen binnen het lokaal afgewogen beleid zoals dat verwoord is in met name landschapsbeleidsplannen.
- Inrichting, beheer en duurzaamheid dienen gewaarborgd te zijn.
- Bij de realisering van compensatie moet gestreefd worden naar robuustheid in groene structuren.

Omvang van de compensatie:

a. Compensatie van de oppervlakte met directe effecten

Allereerst dient compensatie plaats te vinden van het areaal waarop na het treffen van mitigerende maatregelen nog nadelige effecten resteren.

De omvang van de compensatie wordt bepaald door het vernietigde areaal en door het areaal waar sprake is van een negatief effect door het verlies van ontplooiingsmogelijkheden van biotische en abiotische processen (gekoppeld aan natuurdoeltypen) en verlies van actuele natuurwaarden (soorten en aantallen). Voor wat betreft de processen wordt onder meer bedoeld op het fysiek verkleinen van leefgebieden, het verlies aan (geo-)morfologische, chemische en hydrologische processen en de effecten van geluidhinder. Voor wat betreft de realisering van een vervangend areaal wordt uitgegaan van een vorm van basisinrichting van met name abiotische omstandigheden waarbij in principe verloren gegane kwaliteiten weer kunnen worden ontwikkeld/zich kunnen ontwikkelen.

b. Compensatie van het kwaliteitsverlies

Kwaliteitsverlies ontstaat doordat gerijpt natuurgebied vervangen wordt door 'maagdelijk' ingericht gebied. Doordat hierdoor nettoverlies aan waarden optreedt, wordt een kwaliteits(verlies)toeslag berekend. De compensatie van het kwaliteitsverlies houdt er rekening mee dat er een periode moet worden overbrugd waarin de waarden van het vervangende gebied zich kunnen ontwikkelen tot het kwaliteitsniveau dat verloren is gegaan. Het is compensatie van de verloren gegane natuurwaarden van de aangetaste natuur. De bepaling van de kwaliteitstoeslag vindt plaats volgens de systematiek zoals die is uitgewerkt in de nota Uitwerking compensatiebeginsel SGR (bijlage 1).

Het principe van de kwaliteitstoeslag wordt volledig door de provincie onderschreven. Compensatie van het kwaliteitsverlies dient primair in areaal plaats te vinden, dat wil zeggen dat deze uitgedrukt wordt in grond ten behoeve van vervangende natuur. In bijzondere situaties mag compensatie van het kwaliteitsverlies in geld plaatsvinden. Hiervoor kunnen geen richtlijnen worden opgesteld, dit zal van geval tot geval bekeken dienen te worden.

c. Compensatie van 'jong' bos

Compensatie van jonge beplanting, eerste generatie bos jonger dan 15 jaar, kan plaatsvinden op basis van 1:1 compensatie. Over deze aantastingen hoeft geen kwaliteitstoeslag geheven te worden. De aanwezige ecologische waarden van dergelijke beplantingen kunnen binnen korte tijd weer hersteld worden. Door op deze wijze om te gaan met recent aangelegde beplantingen kunnen initiatiefnemers van beplantingsprojecten, binnen 15 jaar na aanleg, eventuele inrichtingsfouten nog zonder toeslag herstellen. Hiermee wordt voorkomen dat de aanleg van nieuwe beplantingen gefrustreerd wordt door al te strenge compensatie-eisen.

3.4 Beleidsregel Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant

Voorwaarden gesteld aan compensatie in de beleidsregel Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant:

Wijze van compensatie

- De aangetaste natuur- en landschappelijke waarden in de GHS en AHS-landschap dienen te worden gecompenseerd waarbij de omvang van de compensatie wordt bepaald door:
 - a) de omvang van het vernietigd areaal;
Het vernietigde areaal dient minimaal in dezelfde oppervlakte te worden gecompenseerd.
Afhankelijk van de aard en de kwaliteit van de vernietigde waarden wordt er bovenop een kwaliteitstoeslag gehanteerd. De bepaling van de kwaliteitstoeslag wordt uitgedrukt in extra te compenseren oppervlakte natuur. Bij een ontwikkelingstijd van 0-10 jaar wordt geen kwaliteitstoeslag berekend. Bij kwaliteiten die een minimale ontwikkelingstijd van 10 - 25 jaar nodig hebben wordt een kwaliteitstoeslag van 1/3 van de oppervlakte gehanteerd. Bij een ontwikkelingstijd van 25 - 100 jaar wordt een kwaliteitstoeslag van 2/3 van de oppervlakte gehanteerd. Bij een ontwikkelingstijd van meer dan 100 jaar is maatwerk bovenop de kwaliteitstoeslag van 2/3 van de oppervlakte vereist.
 - b) het verstoorde/versnipperde areaal;
Afhankelijk van de mate van verstoring/versnippering, dient een compensatie in oppervlakte plaats te vinden.
 - c) de mate waarin de functionaliteit van natuur- en landschapswaarden is aangetast.
Bij aantasting dient het compensatieplan gericht te zijn op het intact houden of herstellen van de functionaliteit.
- Potentiële natuurwaarden in de GHS dienen te worden gecompenseerd middels:
 - a) het planologisch veiligstellen van gelijkwaardige gebieden en/of
 - b) het daadwerkelijk tot ontwikkeling brengen van een deel van de resterende potenties of aanleg van landschapselementen.

4 Voorwaarden toezicht, controle en naleving

4.1 Nota Ruimte/Spelregels EHS

Doorwerking in ruimtelijk beleid en natuurbeleid

- Het bevoegd gezag dat verantwoordelijk is voor het opleggen van compensatieverplichtingen staat er voor in dat de initiatiefnemer daadwerkelijk compenseert en dat compensatie correct in de ruimtelijke plannen wordt opgenomen.
- Een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling (ingreep) in de EHS wordt vastgelegd in een bestemmingsplan dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld en goedkeuring behoeft van Gedeputeerde Staten (situatie huidige Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO)). Niet alleen de ingreep maar ook de locatie voor de compensatie (vaak vereist dit een bestemmingswijziging) dient gelijktijdig met het besluit over de ingreep planologisch verankerd te worden in hetzelfde bestemmingsplan of, indien van toepassing, in een ander bestemmingsplan.
- Het compensatieplan vormt een integraal onderdeel van de toelichting op het bestemmingsplan, is doorvertaald op de bestemmingsplankaart, en verankerd in de daarbij behorende voorschriften.
- De provincie, rijk en andere belanghebbenden geven in het vooroverleg over het bestemmingsplan ex. artikel 10 Besluit ruimtelijke ordening (Bro; huidige WRO) aan of zij kunnen instemmen met het compensatieplan (is als toelichting onderdeel van de bestemmingsplanprocedure). Hierbij worden ook afspraken gemaakt over de wijze en momenten waarop de gemeente GS zal informeren over de voortgang.
- Voor de goedkeuring door GS geeft de Provinciaal Planologische Commissie (PPC) een advies (situatie huidige WRO). Het rijk is in de PPC vertegenwoordigd en geeft daarmee ook haar visie op het bestemmingsplan. Het rijk kan in het kader van het vooroverleg (artikel 10 Bro) een reactie geven. Daarnaast heeft het rijk de mogelijkheid een zienswijze te geven op het ontwerpbestemmingsplan, bedenkingen te geven op het vastgestelde plan en eventueel na goedkeuring in beroep te gaan.
- De omvang van het gebied waarop het bestemmingsplan betrekking heeft wordt per geval bepaald op basis van zowel de ruimtelijke problematiek en de ingreep als de beoogde ecologische doelen. Daarbij is relevant dat het gebied ecologisch één samenhangend geheel vormt. Er wordt met name gekeken naar de eisen die de aanwezige en potentiële natuurwaarden stellen aan hun omgeving.
- De nieuwe begrenzing van de EHS dient, conform de Nota Ruimte, door de provincie op streekplanniveau door Provinciale Staten te worden vastgelegd (situatie huidige WRO). Indien nodig vindt tevens wijziging van het natuurgebiedsplan plaats. Deze herziening wordt conform het opstellen van een natuurgebiedsplan door Gedeputeerde Staten vastgelegd en dient op grond van de Subsidieregelingen Natuurbeheer (SN) en Agrarische natuurbeheer (SAN), de procedure volgens afdeling 3.5 van de Algemene Wet Bestuursrecht (uitgebreide

voorbereidingsprocedure voor een ambtshalve besluit) te doorlopen. Omdat een herziening van het natuurgebiedsplan een vrij uitgebreide procedure is, is het logisch dat de provincie de voorgestelde wijzigingen verzamelt om periodiek, bijvoorbeeld jaarlijks, tot één herziening te komen.

Privaatrechtelijke overeenkomst tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag

- Afspraken tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag over de uitvoering van het compensatieplan dienen te worden vastgelegd in een (juridisch bindende) privaatrechtelijke overeenkomst.
- Hierin worden de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen vastgelegd, evenals een financiële onderbouwing (in de vorm van bankgaranties) waaruit blijkt dat de realisatie van de compensatiemaatregelen, inclusief de financiering van het ontwikkelingsbeheer, is geborgd.
- De compensatie wordt zo snel mogelijk door de initiatiefnemer gerealiseerd. De uiterste termijn voor realisatie wordt vastgelegd in de overeenkomst, met een boeteclausule die van toepassing is bij het niet tijdig uitvoeren van de compensatie.
- Bij 'eenvoudige projecten' moet compensatie gerealiseerd zijn binnen twee jaar na ondertekening van de privaatrechtelijke overeenkomst. Bij majeure projecten geldt een termijn van vijf jaar met maximale uitloop tot tien jaar. Van de termijnen twee en vijf jaar kan in de compensatieovereenkomst gemotiveerd worden afgeweken.
- Pas nadat de periode die is vastgelegd in de compensatieovereenkomst is verlopen, wordt de afgegeven bankgarantie voor de nog resterende fysieke compensatie met het boetebedrag in het Groenfonds gestort.
- In de overeenkomst wordt aangegeven dat het bevoegd gezag zorg draagt voor de monitoring van de uitvoering conform de afspraken.

Monitoring en rapportage uitvoering compensatie door bevoegd gezag

- Om een helder zicht te hebben op de compensatieverplichtingen en de voortgang van deze verplichtingen is rapportage verplicht. Jaarlijks rapporteren betreffende gemeentes aan de provincie, als verantwoordelijke voor de uitvoering van het EHS-beleid, over de voortgang van compensatieverplichtingen.
- De provincie controleert deze rapportage (bijvoorbeeld door te vergelijken met een eigen registratielijst) en verzamelt de geverifieerde rapportages. Deze kunnen worden aangevuld met informatie over de compensatieprojecten waarvoor de provincie bevoegd gezag is. De rapportage dient transparant te zijn en helderheid te geven over de toepassing van het EHS-compensatiebeginsel uit dit spelregeldocument en eventuele regionale maatwerkoplossingen die daarbij toegepast zijn.
- De rapportage kan bijvoorbeeld als bijlage worden gevoegd bij de reguliere provinciale verslaglegging zodat het Rijk inzicht verkrijgt in de stand van zaken van de compensatie.

- Voor een ideale borging zijn in opeenvolgende fasen de volgende gegevens nodig:
 - bestuurlijk: in de voorbereidende fase (de vaststelling van) het bestemmingsplan, het compensatieplan en andere formele documenten zoals de privaatrechtelijke overeenkomst. Hiervoor is het bevoegd gezag verantwoordelijk;
 - administratief: in de uitvoeringsfase de hectares compensatiegrond die zijn begrens, aangekocht, ingericht, overgedragen aan beheerder en in adequaat beheer zijn genomen. Hiervoor zijn initiatiefnemer en beheerder verantwoordelijk;
 - fysiek: in de evaluatiefase de omvang, samenhang en abiotische/ecologische kwaliteit van de compensatiegronden en van het beschermde gebied waar de ingreep en de compensatie plaatsvindt.
- Het bevoegd gezag controleert in het veld of de compensatie daadwerkelijk is gerealiseerd.

4.2 Beleidsregel Natuurcompensatie provincie Noord-Brabant

Zekerstelling uitvoering

- De planologische verankering van de compensatie wordt geregeld in een bestemmingsplan.
- Tegelijkertijd met het ter goedkeuring aan GS aanbieden van het aantastende plan of het verzoek om een verklaring van geen bezwaar, dient ook het plan waarin de compenserende bestemming wordt geregeld ter goedkeuring te worden voorgelegd.
- Om de feitelijke uitvoering en het beheer van het natuurcompensatieplan te garanderen, sluiten de initiatiefnemer en gemeente een overeenkomst; deze overeenkomst maakt onderdeel uit van het natuurcompensatieplan.
- Indien de gemeente tevens initiatiefnemer is, wordt een overeenkomst gesloten tussen de provincie en de gemeente. Indien de provincie initiatiefnemer is, wordt een overeenkomst tussen de gemeente en de provincie gesloten. Indien het Rijk initiatiefnemer is wordt een overeenkomst tussen het Rijk en de gemeente(n) gesloten.
- In de overeenkomst wordt bepaald dat de uitvoering van de compensatie zal plaatsvinden conform het compensatieplan. De overeenkomst bevat een boetebeding op grond waarvan de initiatiefnemer een bedrag verbeurt aan de gemeente bij niet, niet tijdige of onvolledige nakoming van de overeenkomst, dit onverminderd het recht van de gemeente of provincie om nakoming alsnog te vorderen.
- Wanneer er sprake is van een overeenkomst tussen de gemeente en de provincie respectievelijk het Rijk wordt geen boetebeding opgenomen.
- Het bedrag van het boetebeding vervalt aan de gemeente die dit geld bestemt voor natuurcompensatie; het boetebeding is een bedrag dat tenminste gelijk is aan alle directe en indirecte kosten die samenhangen met compensatie.

Registratie en monitoring

- De provincie registreert alle projecten die onderworpen zijn aan deze regeling.
- De gemeente (of provincie/Rijk) dient jaarlijks een voortgangsrapportage te leveren over de uitvoering van de compensatie.
- De provincie zal de voortgang van de compensatie-uitvoering monitoren op basis van de aangeleverde voortgangsrapportages.
- De provincie zal steekproefsgewijs veldcontroles uitvoeren.

Gedeputeerde Staten evalueert uiterlijk na 4 jaar het in het kader van deze regeling gevoerde beleid.

Bijlage 2 Geraadpleegde documenten

Algemeen

Beleidsvisie Natuurbeheer. Brief van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit aan de Tweede Kamer, 12 oktober 2007

Bescherming van natuurgebieden. Algemene Rekenkamer, juni 2007

De Index gewogen. Over 'taal' en taalbeheersing. Advies van de Commissie Audit Index Natuur, Landschap en Recreatie, 15 oktober 2008

De uitvoering van het compensatiebeginsel bij ruimtelijke ingrepen in de Ecologische HoofdStructuur. VROM-Inspectie Regio Oost/Regio Zuid, mei 2006

Koepelnotitie Kwaliteitssturing EHS. Stuurgroep Waarborging Natuurkwaliteit EHS, 28 februari 2008

Natuur voor mensen, mensen voor natuur. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2000

Nota Ruimte. Ruimte voor ontwikkeling. deel 4: tekst na parlementaire instemming (17 mei 2005 en 17 januari 2006 Tweede en Eerste Kamer der Staten Generaal). Ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Verkeer en Waterstaat en Economische Zaken, 2005.

Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS. Een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies, mei 2007

Voorlopige Natuurdoelenkaart. Ministerie van Landbouw, Natuur en voedselkwaliteit, 2003

Provincie Noord-Brabant

Beheersgebiedsplan Noord-Brabant. Provincie Noord-Brabant, 2007

Beleidsregel Natuurcompensatie. Provincie Noord-Brabant, 22 november 2005

Brabant in Balans. Streekplan provincie Noord-Brabant, februari 2002

Evaluatie Natuurcompensatiebeleid. Provincie Noord-Brabant, 16 maart 2004

Natuurcompensatie. Registratie en verslaggeving over het jaar 2004. Provincie Noord-Brabant, januari 2005

Natuurcompensatie. Registratie en verslaggeving over het jaar 2005. Provincie Noord-Brabant, januari 2006

Natuurcompensatie. Registratie en verslaggeving over het jaar 2006. Provincie Noord-Brabant, mei 2007

Natuurcompensatie. Registratie en verslaggeving over het jaar 2007. Provincie Noord-Brabant, december 2008

Natuurgebiedsplannen Noord-Brabant (Beerze Reusel, De Mark, Dommeldal Noord, Dommeldal Zuidoost, Dommeldal Zuidwest, Oost-Brabant, Oostelijke Maasvallei, Peelvennen, West-Brabant, Westelijke Maasvallei en Zandleij). Provincie Noord-Brabant, 2007.

Notitie Toepassing Compensatiebeginsel. Provincie Noord-Brabant, augustus 1997